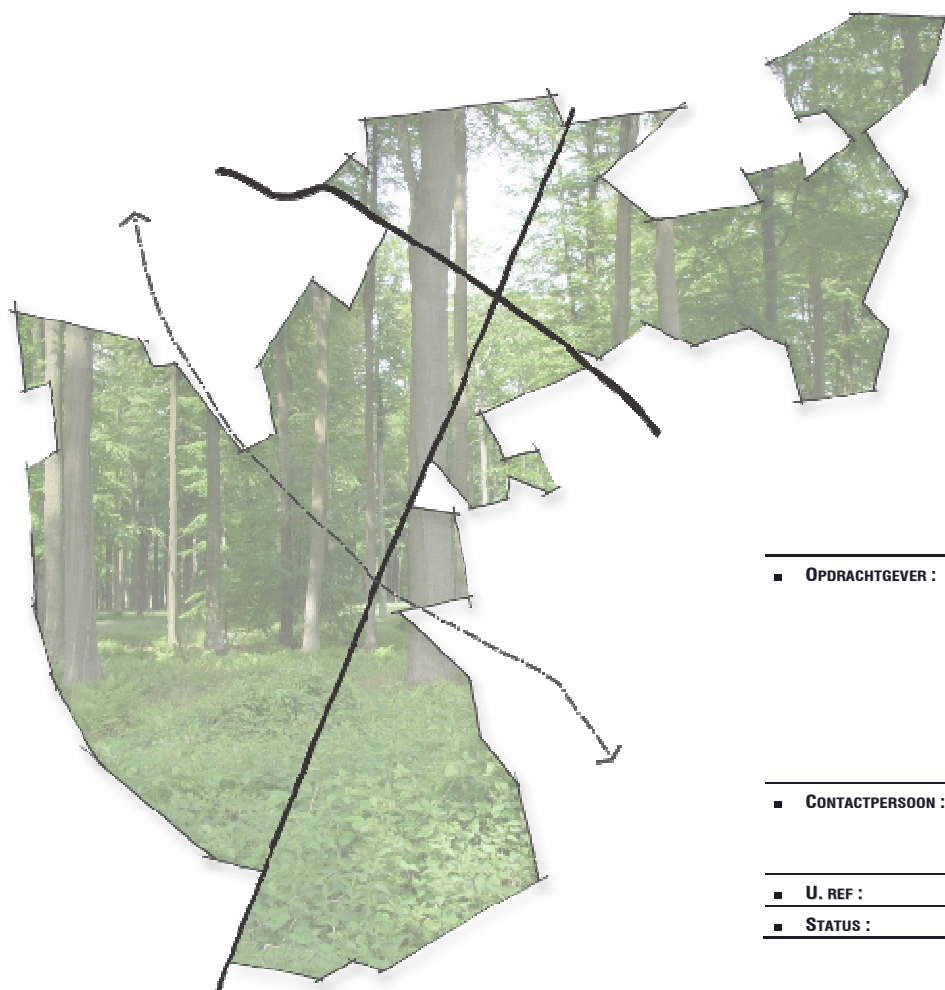




STRUCTUURVISIE

ZONIËNWOOD

■ OPDRACHTGEVER :	VLAAMSE OVERHEID AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS LEEFMILIEU BRUSSEL BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER MINISTERE DE LA REGION WALLONNE DIVISION DE LA NATURE ET DES FORETS	■ UITVOERING :	ARCADIS BELGIUM NV OMGEVING VERENIGING VOOR BOS IN VLAANDEREN o2 CONSULT INBO VUB
■ CONTACTPERSOON :	PATRICK HUVENNE STEPHANE VANWIJNSBERGHE JEAN-FRANÇOIS PLUMIER	■ AFWERKING :	JULI 2008
■ U. REF :	ZON/05/G01	■ O. REF :	06/BGB45/ZONIËN
■ STATUS :	EINDRAPPORT		

COLOFON

TITEL:	STRUCTUURVISIE ZONIËNWOU	
JAAR VAN UITVOERING:	2006-2008	
OPDRACHTGEVERS:	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS BEHEERREGIO GROENENDAAL BRUSSELPESCHENWEG 700 3090 OVERIJSE LEEFMILIEU BRUSSEL BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER NATUUR, WATER EN BOS GULLEDELLE 100 1200 BRUSSEL DIVISION DE LA NATURE ET DES FORETS DIRECTION DE MONS - CANTONNEMENT DE NIVELLES RUE ACHILLE LEGRAND 16 7000 MONS	
CONTACTPERSONEN	PATRICK HUVERNE	E-MAIL: PATRICK.HUVERNE@LNE.VLAANDEREN.BE
OPDRACHTGEVERS:	STEPHANE VANWIJNSBERGHE	SVN@IBGEBIM.BE
	JEAN-FRANÇOIS PLUMIER	JF.PLUMIER@MRW.WALLONIE.BE
HOOFDOPDRACHTHOUDER:	ARCADIS BELGIUM NV VROENTESTRAAT 2 3290 DIEST TEL: 013/35 55 78 FAX: 013/55 69 48 E-MAIL: P.ROOVERS@ARCADISBELGIUM.BE WWW.ARCADISBELGIUM.BE	
AUTEURS:	GERT VAN DE GENACHTE, PIETER ROOVERS, LUC WALLAYS, FILIP LAGIEWKA, KATLIJN DECLERCQ, BERT DE SOMVIELE, SANDRINE GODEFROID, KRIS VANDEKERKHOVE, BEATRIJS VAN DER AA, BART AUBROECK	

PARTNERS	UITVOERING
	COÖRDINATIE RECREATIE – MILIEU VISIEVORMING
	PLANOLOGIE INRICHTINGSSCHETSEN
	COMMUNICATIE
	RECREATIE
	ECOLOGIE
 Vrije Universiteit Brussel	ECOLOGIE

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding	3
2.	Situering	5
	Situering projectgebied.....	5
	Situering orthofoto	7
	Situering gewestplan	9
	Situering eigendommen en erfgoed	11
	Situering bodem en waterlopen	13
3.	Planningscontext	15
	Planningscontext verordenend kader	15
	Planningscontext beleidsplannen	15
	Planningscontext projecten	16
4.	Thematisch overzicht van inventarisatie en analyse	19
	Ecologie inleiding	19
	Ecologie habitats	21
	Bosbouw dominante boomsoort	23
	Bosbouw bestandsleeftijd	25
	Ecologie hotspots	27
	Ecologie ecologische hoofdstructuur	33
	Recreatie wandelinfrastructuur	37
	Recreatie fietsinfrastructuur	41
	Recreatie ruitersinfrastructuur	43
	Recreatie recreatieve infrastructuur	45
	Recreatie bebording, regelgeving & informatieverstrekking	47
	Recreatie recreatiedruk	49
	Recreatie frequente verstoringen	51
	Infrastructuur wegen en parkings	53
	Infrastructuur waterproblematiek	55
	Synthese belangrijkste knelpunten	56
5.	Visie	57
	Mission statement	57
	Algemene visieontwikkeling	58
6.	Uitwerkingen	63
	Ecologische ontsnippering	63
	Interne en externe versterking	65
	Bos- en natuurverbindingen	67
	Afwatering	69
	Recreatieve poorten	71
	Recreatief netwerk	99
	Recreatieve ontsnippering	101
	Afstemming tussen de gewesten	103
7.	Stappenplan	107
	Lijst van de acties	108
8.	Communicatietraject	179

Voorwoord

Weinig bossen hebben zo'n bewogen geschiedenis als het Zoniënwoud. Inspiratiebron voor geestelijken, kunstenaars en heersers, voedsel voor stropers en edelen, bron van grondstof en van leven voor een onwaarschijnlijke verscheidenheid aan mensen, planten en dieren. Vandaag nog steeds groene long, ontspanningsoord, behoeder van biodiversiteit ... Aan die rijke voorgeschiedenis bouwen de beherende diensten elke dag een stukje verder. Deze structuurvisie vormt binnen deze geschiedenis een mijlpaal.

Het opbouwen en uitwerken van deze structuurvisie was een grote uitdaging. Het was voor de projectgroep geen gemakkelijke opdracht om de vele en verscheiden gebruikersgroepen volwaardig te betrekken. Verschillen in cultuur en benadering tussen de drie gewesten daagden op maar bleken steeds overbrugbaar, soms na intens overleg en door de gezamenlijke drijfveer om het Zoniënwoud als uniek patrimonium te bewaren.

Ondanks deze grote uitdagingen is de projectgroep er in geslaagd de vastgestelde timing te respecteren en binnen de afgemeten tijdspanne een afgewerkte en evenwichtige structuurvisie voor te stellen.

Het resultaat is dit eindrapport. Een visie die degelijk onderbouwd en samenhangend is, die getoetst is op vele fronten en gedragen door de drie beherende diensten.

Maar er is er nog ruimte voor aanvulling en marge voor verbetering. De structuurvisie is dan ook eerder een beginpunt dan een eindpunt. Met het vrijgeven van dit eindrapport begint pas het grote werk om de ideeën en visies te vertalen in acties, om te komen tot definitieve ontwerpen en concrete realisaties. De samenhang van de structuurvisie, de principes die aan de basis liggen, mogen daarbij echter niet verloren gaan.

In die zin daagt deze structuurvisie de huidige generatie van bosbeheerders en bosgebruikers uit. Door de veelzijdigheid van het bosgebruik geldt die uitdaging zowat voor ieder van ons. Eenieder wordt uitgenodigd om bij de concretisering en uitvoering zijn inbreng te hebben.

Maar bovenal wordt iedereen uitgenodigd om op actieve wijze zijn of haar steentje bij te dragen. Precies omdat er zoveel verschillende groepen bosgebruikers zijn, zijn er ook zoveel mogelijkheden om van deze structuurvisie een succes te maken.

In de eerstkomende jaren zullen door de beherende diensten dan ook extra inspanningen geleverd worden en middelen vrijgemaakt worden om deze visie om te zetten tot een tastbare herinrichting van ons inspirerende Zoniënwoud. Als Ministers bevoegd voor het bos- en natuurbeheer hebben zij daarbij onze volle steun.

Hilde Crevits

Evelyne Huytbroeck

Benoit Lutgen

Legende

-  perimeter project/périmètre projet
-  bos/forêt
-  gemeente/commune
-  habitatrichtlijngebied/zone directive habitat



0 600 1.200 1.800 m

1. Inleiding

Het Zoniënwoud, een indrukwekkend bos waarvan het beheer versnipperd is over verscheidene beheerinstanties. Een situatie die de complexe historiek van het bos en de communautaire geschiedenis illustreert, maar die tevens een coherente bescherming van dit uitzonderlijke ecosysteem bemoeilijkt.

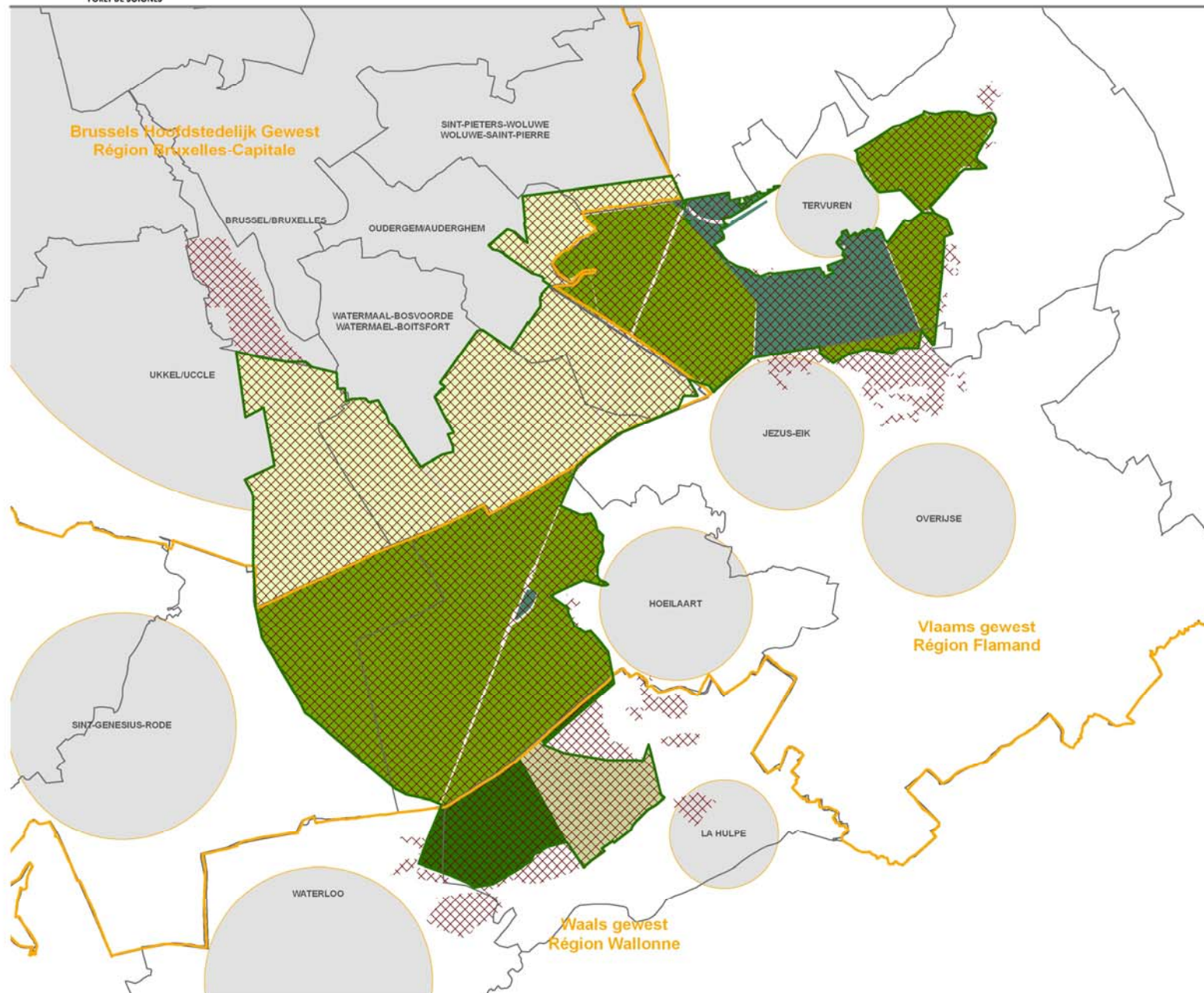
Een nieuwe impuls ter bescherming van het Zoniënwoud volgt uit de aanduiding van quasi het integrale bos binnen Natura 2000 (zie kaart hiernaast). Natura 2000 staat voor een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie. Het netwerk is de hoeksteen van het Europese natuurbeleid en focust op het behoud én het herstel van de biodiversiteit. Het Zoniënwoud werd erin opgenomen vanwege haar aanduiding in het kader van de Habitatrichtlijn (de dato 1992).

In opdracht van het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest wordt er een structuurvisie voor het Zoniënwoud ontwikkeld. Deze visie moet, vertrekkende van de onmiskenbare ecologische waarde van dit bos, een antwoord bieden op de nood aan een interregionale en integrale benadering van de globale structuren van het Zoniënwoud. Binnen het project is het niet mogelijk een volledigheid van te behandelen thema's na te streven, maar er wordt een onderbouwde en gedocumenteerde visie ontwikkeld op diverse aspecten aangaande ecologie, recreatie, (cultuur-) historiek en economie, uitgaande van de actuele prioriteiten die zich stellen.

De onderbouwing en uitwerking van de structuurvisie gebeurt in opeenvolgende fases:

- Tijdens de **inventarisatie** wordt een beschrijving gemaakt van de administratieve, beheermatige en natuurlijke elementen die het bos typeren.
- De geïnventariseerde gegevens worden in de **analyse** beoordeeld op hun probleemstellend karakter, dan wel op hun potentie die ze voor het woud betekenen. De samenloop van inventarisatie en analyse maakt het bijgevolg ook mogelijk de belangrijkste knelpunten te identificeren.
- In de **visie** worden er vertrekkende van concepten meer concrete uitwerkingen opgebouwd die oplossingen kunnen betekenen voor éénduidige en/of meer complexe knelpunten, die in de vorige fase geïdentificeerd werden.
- De elementen die in de visie uitgewerkt werden, worden in een **stappenplan** concreet gemaakt onder de vorm van noodzakelijke of aangewezen realisaties, beschreven volgens prioriteit, timing, uitvoerder, randvoorwaarden, ideeën, etc.

De uitwerking gebeurt op integrale en continue wijze door een team experts ervaren in uiteenlopende disciplines (ecologie, planologie, hydrologie, recreatie, bosbouw). Om een maatschappelijk en politiek draagvlak te creëren werden er inspanningen geleverd om de zeer talrijke en erg uiteenlopende partners bij de opmaak van een structuurvisie te betrekken. Tijdens de verschillende fases van het project zorgt de actieve medewerking en de reflectie vanuit het **begeleidingscomité** (verenigingen, belangengroepen, gemeentelijke administraties) en de **overleggroep** (provinciale en gewestelijke administraties) voor een inhoudelijke toetsing van de verzamelde gegevens en creatieve denkprocessen over relevante noden en wensen. Waar nodig of nuttig werkt de projectgroep met bilaterale contacten.



Legende

- perimeter project/périmètre projet
- gewestgrenzen/frontières des régions
- gemeente/commune
- bos/forêt
- Brussels Hoofdstedelijk gewest/Région Bruxelles-Capitale
- Château La Hulpe
- Koninklijke Schenking/Donation Royale
- Vlaams gewest/Région flamande
- Waals gewest/Région wallonne

2. Situering

Het projectgebied is groen afgelijnd op kaart. Het betreft het aaneengesloten gebied in eigendom of beheer van de initiatiefnemers. Het studiegebied is uiteraard ruimer aangezien de visievorming ook aangrenzende eigendommen betreft en een aansluiting van het Zoniënwoud op de omliggende ruimtelijke infrastructuur evident is.

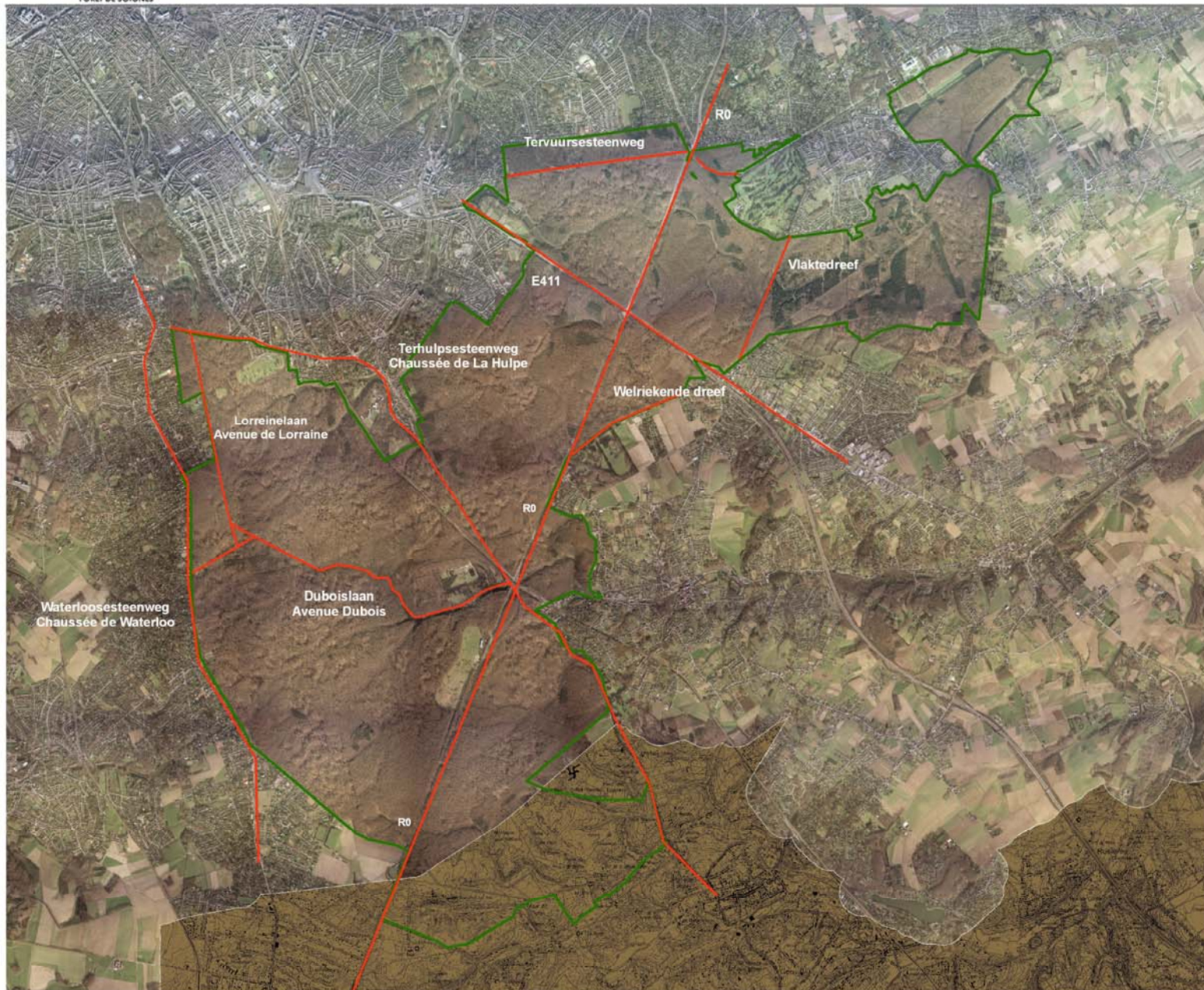
Situering | projectgebied

Inventarisatie

- Initiatiefnemers:
 - Agentschap voor Natuur en Bos, Beheerregio Groenendaal, Brusselsesteenweg 700, 3090 Overijse
 - Leefmilieu Brussel - Brussels Instituut voor Milieubeheer, Natuur, water en bos, Gulledele 100, 1200 Brussel
 - Division de la Nature et des Forêts, Direction de Mons, Cantonnement de Nivelles, Rue Achille Legrand 16, 7000 Mons
- Eigenaars:
 - Idem initiatiefnemers, aangevuld met
 - Koninklijke Schenking – Regie Tervuren; contact P.Huvenne Eikestraat 102-104, 3080 Tervuren
 - Fondation Solvay, Chaussée de Bruxelles 111, 1310 La Hulpe
- Betrokken gewesten:
 - Vlaams Gewest
 - Brussels Hoofdstedelijk Gewest
 - Waals Gewest
- Betrokken gemeenten:
 - Vlaanderen: Hoeilaart, Overijse, Tervuren, Sint-Genesius-Rode
 - Brussel: Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Oudergem, Sint-Pieters-Woluwe, Brussel-Stad
 - Wallonië: La Hulpe, Waterloo
- Geplanimeteerde bosoppervlakte volgens eigenaar:
 - Vlaams Gewest 2571 ha
 - Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1672 ha
 - Waals Gewest 274 ha
 - Koninklijke Schenking 380 ha
 - Fondation Solvay 235 ha
- Geplanimeteerde bosoppervlakte volgens gewest:
 - Vlaanderen 2951 ha
 - Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1672 ha
 - Wallonië 509 ha
- Geplanimeteerde bosoppervlakte volgens gemeente:
 - Hoeilaart 1216 ha
 - Overijse 40 ha
 - Sint-Genesius-Rode 465 ha
 - Tervuren 1230 ha
 - Oudergem 383 ha
 - Watermaal-Bosvoorde 757 ha
 - Sint-Pieters-Woluwe 67 ha
 - Sterrebeek 1 ha
 - Ukkel 507 ha
 - La Hulpe 493 ha
 - Waterloo 22 ha

Legende

- hoofdwegen/axes principaux
- perimeter project/périmètre projet



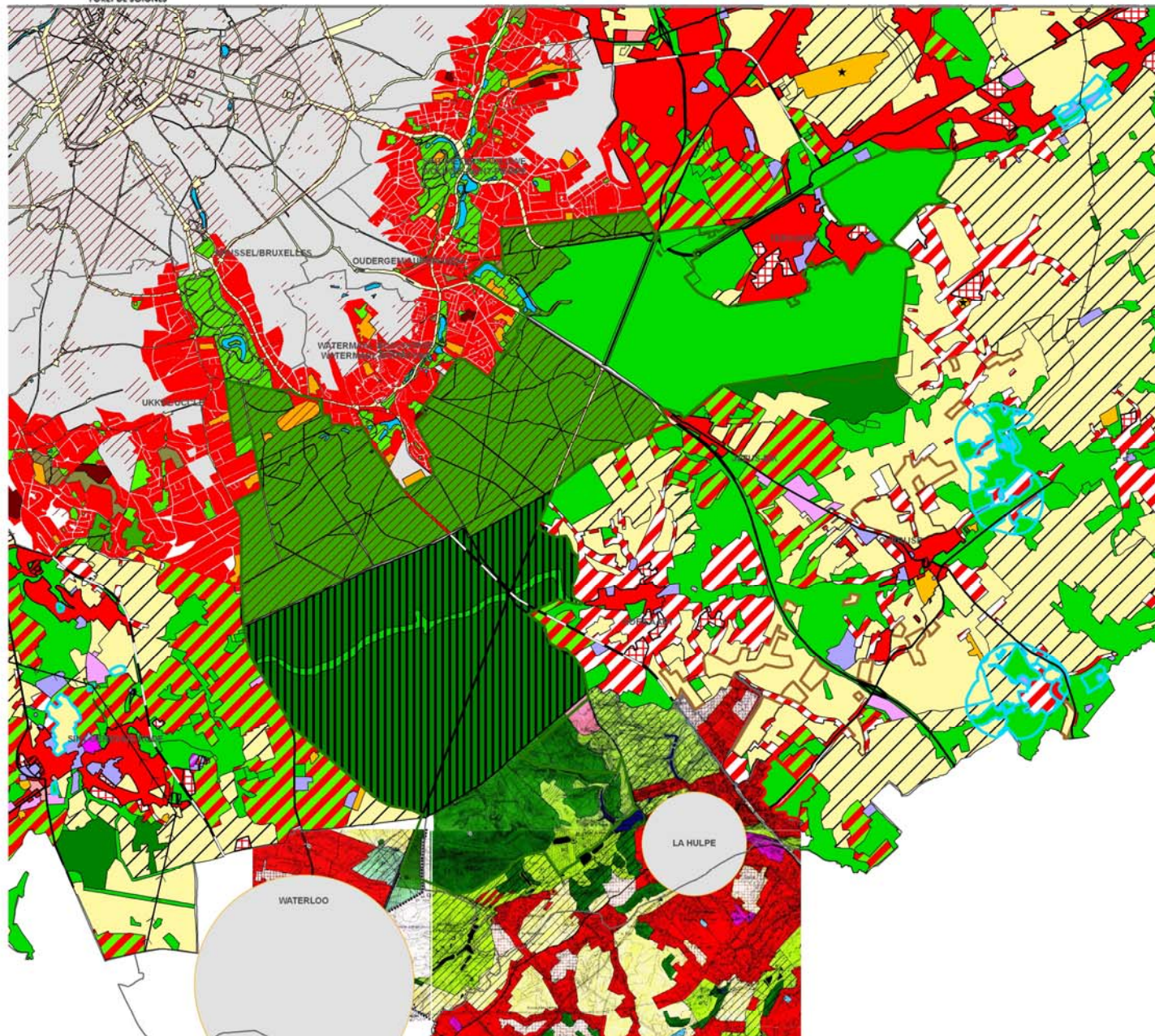
0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- Voornaamste openbare wegen die het woud doorsnijden of begrenzen:
E411/R0/Waterloosesteenweg/Terhulpssteenweg/Duboislaan/
Tervurenssteenweg/Vlaktedreef/Welriekendedreef
- Beperkte hoeveelheid enclaves in het woud en landbouwenclaves aanliggend tegen het woud

Analyse

- Opvallende en veelvuldige doorsnijding van het woud door verkeersaders
- Er wordt naar gestreefd een duidelijke functie te geven aan enclaves en die in het woud verspreid liggen. Bij de evaluatie van potenties voor de aangehaalde locaties, wordt er nagegaan of er reeds een functie vervuld wordt en of deze functie al dan past binnen de verder te ontwikkelen visie (zie deel 6 uitwerkingen).
- Naburige landbouwenclaves bieden potenties tot versterking van het bos- en natuurcomplex



Legende

- perimeter project/périmètre projet
- residentieel woongebied/zone résidentielle
- gebied met cult.-hist.-esth. waarde/zone de valeur cult.-hist.-esth.
- hoofdweg/espaces structurants
- Brussel - Bruxelles / Wallonie**
- agrarisch gebied/zones agricoles
- recreatiezone/zones d'activités sportives
- kerkhof/cimetières
- zone met hoge biologische waarde/zones de haute valeur biologique
- parkgebied/zones de parc
- bosgebied/zones forestières
- groengebied/zones vertes
- Vlaanderen**
- 0100- woongebied
- 0104- woonpark
- 0105- woonuitbreidingsgebied
- 0200- gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut
- 0400- recreatiegebieden
- 0401- gebieden voor dagrecreatie
- 0402- gebieden voor verblijfsrecreatie
- 0500- parkgebieden
- 0600- bufferzones
- 0700- groengebieden
- 0701- natuurgebieden
- 0702- natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten
- 0800- bosgebieden
- 0900- agrarische gebieden
- 0901- landschappelijk waardevolle agrarische gebieden
- 1000- industriegebieden
- 1100- regionale bedrijventereinen met openbaar karakter
- 1700- landelijke gebieden
- gemeente/commune

0 600 1.200 1.800
m

Inventarisatie

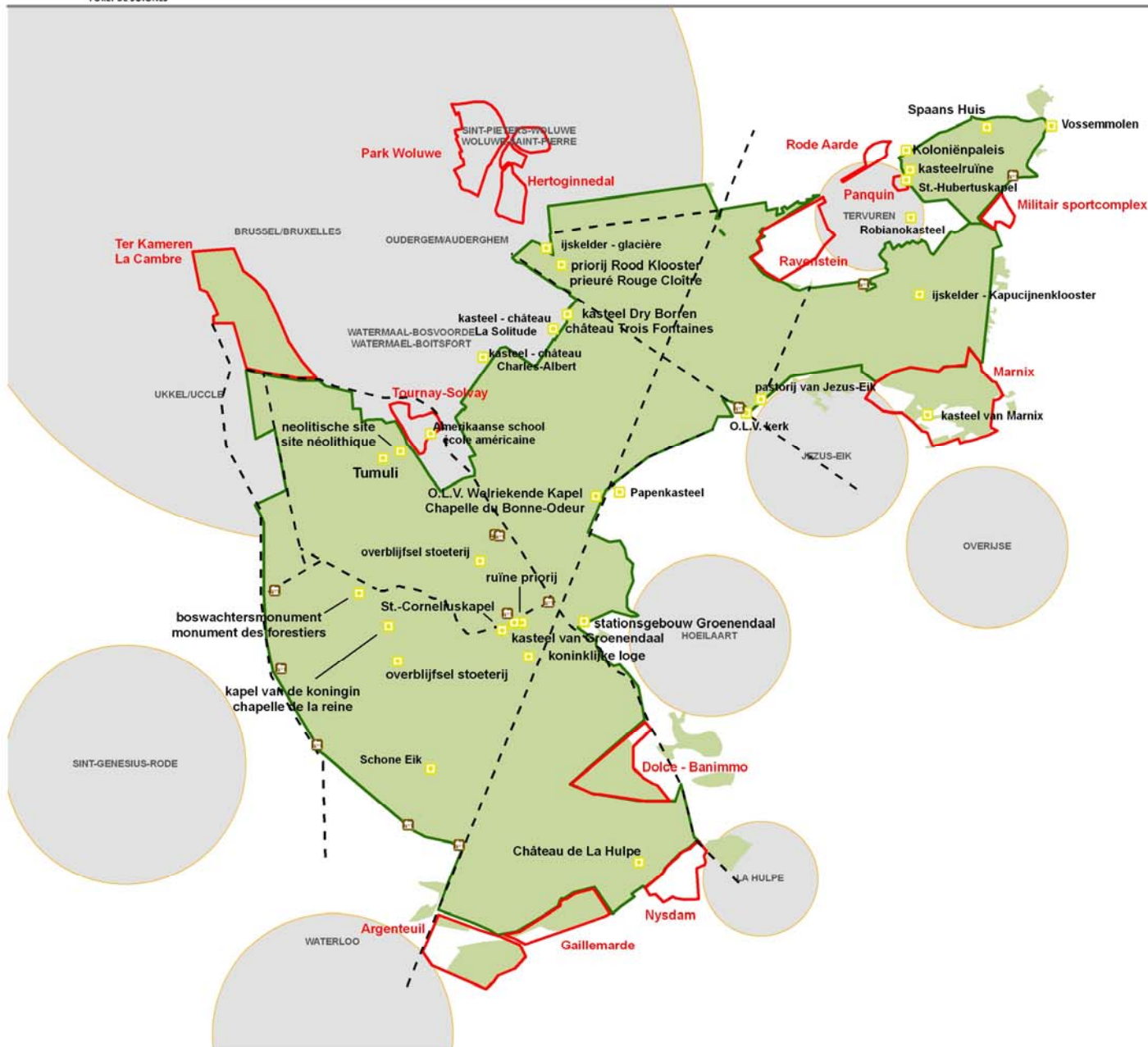
- Aanwezigheid van een sterk verstedelijkte rand rondom het woud.
- Regionale verschillen in type urbanisatie die in concreto weinig verschil uitmaken

Analyse

- Wegeninfrastructuur vormt vaak een scherpe grens tussen bebouwing en het woud. De belangrijkste zones waarin de verstedelijking rondom het woud in een laatste fase toenam situeren zich in Sint-Genesius-Rode, Waterloo, Hoeilaart, Overijse en Tervuren.
- Verfijningen van het gewestplan (bvb plannen van aanleg) werden niet opgenomen, maar veranderen niets aan de interpretatie op dit niveau



Illustratie van de evolutie inzake urbanisatie ter hoogte van de Midden Hut



Situering | eigendommen en erfgoed

Inventarisatie¹

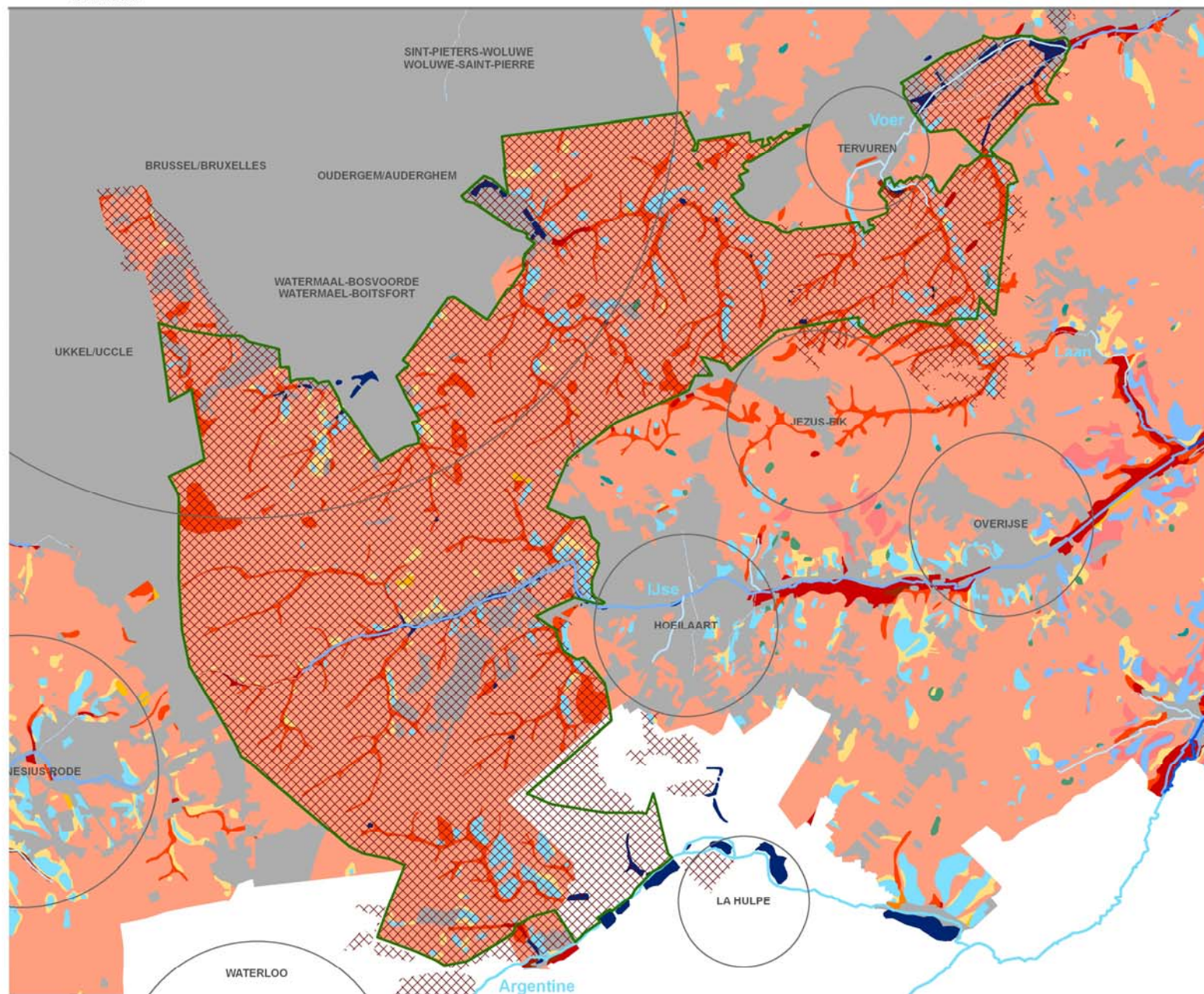
- Naburige eigendommen
 - Ter Kamerenbos
 - Park Tournay-Solvay
 - Hertoginnedal
 - Park van Woluwe
 - Rode Aarde
- Naburige private eigendommen
 - Domein Ravenstein, Tervuren
 - Domein Marnix, Overijse
 - Landbouwenclave langsheen Brassinelaan, Waterloo
 - Domein Banimmo-Dolce, Chaussée de Bruxelles 135, La Hulpe
 - Natuurreservaat agrée de Nysdam, La Hulpe
 - Janssens, La Hulpe
 - Gaillemarde, La Hulpe (Jadot, ...)
 - Le domaine d'Argenteuil, Waterloo
- Erfgoed
 - Gebouwen
 - Monumenten (al dan niet beschermd)
 - Ruïnes
 - Archeologisch erfgoed

Analyse

- Op basis van de potenties van naburige domeinen worden er verkennende bilaterale gesprekken uitgevoerd met andere beheerders en privé-eigenaars.
- Het aanwezige erfgoed kan een functie hebben naar herbestemming (eventueel mits restauratie) of toeristisch-recreatieve valorisatie
- Verder nog verspreide cultuurhistorisch interessante elementen zoals oude (transport-/exploitatie- /spoor-)wegen (oa met originele houten koffer), laagovenresten*, houtskoolbranding, groeves, etc.
- Fragmentarisch voorkomende gedenkmonumenten werden hier niet opgenomen

¹ Bronnen:

- beschermde monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten en archeologische monumenten van het Vlaams Gewest
- de beschermde monumenten en sites in het Brussel Hoofdstedelijk Gewest 21/8/2006
- lijst van beschermde goederen van de provincie Waals-Brabant (liste des biens classés de la Province du Brabant wallon)
- Conseil de Trois Fontaines asbl (1983). Traces de l'homme en Soignes
- *Pierron Sander (1935-1936). Histoire illustrée de la Forêt de Soignes



Legende

- perimeter project/périmètre projet
- gemeente/commune
- waterlopen/cours d'eau
 - catégorie 1
 - catégorie 2
 - catégorie 3
 - niet geklasseerd/non classé
- bos/forêt
- vijver/étang
- antropogeen/perturbation humaine
- droog zand/sable sec
- zand-complex-sable
- nat zandleem/sable limoneux mouillé
- vochtig zandleem/sable limoneux humide
- droge zandleem/sable limoneux sec
- natte leem/limon mouillé
- vochtige leem/limon humide
- droge leem/limon sec
- leem-complex-limon
- vochtige klei/argile humide
- vochtige zware klei/argile lourde
- veen/tourbe

0 500 1.000 1.500 m

Situering | bodem en waterlopen

Inventarisatie

- De belangrijkste bodemtypes zijn in afnemende volgorde (% areaal):
 - Droge leem 82%
 - Vochtige leem 9%
 - Antropogeen verstoord 4%
 - Droog zand 4%
 - Droge zandleem 2%
- Aanwezigheid van historische bosbodems
- Voornaamste waterlopen:
 - Bronnen en bovenloop van de IJse
 - Bronnen en bovenloop van de Voer
 - de Laan
 - de Argentine

Analyse

- Bodemkundig patrimonium : grootste oppervlakte onverstoorde bodemprofielen in Vlaanderen en Brussel (geen bodembewerking of begrazing geweest, zeer weinig bodemleven dat de profielen kan doorwoelen) : zeer grote bodemkundige waarde
- Natuurwetenschappelijk interessante aanwezigheid van droge dellen, etc.

3. Planningscontext

Omwille van een verschillende wetgeving in de drie gewesten, is de beleids- en planningscontext bijzonder complex. Om echter een beeld te krijgen van de verschillende geldende regelgevingen en lopende processen, werden zij onderverdeeld in plannen met verordend kader, beleidsplannen en geplande projecten.

Planningscontext | verordenend kader

- Grote delen van het Zoniënwood werden aangeduid als habitatrichtlijngebied. Het beschermingsstatuut van de Europese habitatrichtlijn, als onderdeel van Natura 2000, beoogt het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna die er deel van uitmaken.
- Op gewestelijk niveau bieden gebiedsdekkende bestemmingsplannen een basis voor het stedenbouwkundig vergunningenbeleid:
 - Op grondgebied van het Brussels hoofdstedelijk gewest wordt het Zoniënwood aangeduid als belangrijke open ruimte. Het Zoniënwood is hoofdzakelijk bestemd als bosgebied. Uitzonderingen zijn onder meer de hippodroom van Bosvoorde (gebied voor sport- of vrije tijdsactiviteiten in de open lucht) en Rood Klooster (parkgebied).
 - Op Vlaams grondgebied zijn grote delen van het Zoniënwood aangeduid als aaneengesloten bosgebied met landschappelijk waardevol karakter. Overige delen zijn bestemd als natuurgebied en parkgebied (park van Tervuren).
 - Op Waals grondgebied is het Zoniënwood bestemd als bosgebied met landschappelijk karakter. Ter hoogte van de kwekerij van Solvay sprak de Raad van State zich recentelijk uit tegen de bestemming van een zone als gebied voor gemengde economische activiteiten, waarbij de vegetatie als habitatwaardig beschouwd wordt. Door deze uitspraak is de bestemming van deze zone onduidelijk.

Planningscontext | beleidsplannen

- Op ruimtelijk vlak leggen het gewestelijk ontwikkelingsplan voor het Brussels hoofdstedelijk gewest, het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen en het schéma de développement de l'espace régional voor Wallonië de klijntijnen vast voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. Concrete uitspraken, relevant voor het Zoniënwood, zijn op regionaal niveau slechts beperkt aanwezig. Wel benadrukken de verschillende beleidsdocumenten het belang van een aaneengesloten netwerk van waardevolle open ruimten. De huidige intrinsieke kenmerken van het bestaand fysisch systeem zijn richtinggevend voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Zij dienen ten allen tijde beschermd. Op grondgebied van het Brussels hoofdstedelijk gewest wordt het Zoniënwood aangeduid als groen kerngebied met een hoge tot zeer hoge biologische waarde. Een adequaat beheer van dit kerngebied garandeert het behoud van de biologische waarde.
- Ook vanuit andere sectoren worden beleidsvisies opgesteld. Zo stellen het agentschap natuur en bos van de Vlaamse overheid en Leefmilieu Brussel – BIM masterplannen en beheerplannen op voor verschillende delen van het Zoniënwood (onder andere Rood Klooster, arboretum Groenendaal). De verschillende beheerplannen gaan steeds uit van een optimale bescherming van de aanwezige biodiversiteit en ecologische waarden. Een verbeterde toegankelijkheid controleert en stuurt de bezoekers naar minder kwetsbare gebieden. Het departement mobiliteit en openbare werken van de Vlaamse overheid legt in een streefbeeld het toekomstbeeld van R0 vast, waarbij maximaal wordt ingespeeld op de landschappelijke kwaliteiten en het beperken

van de milieuhinder.

- Op provinciaal niveau is het Zoniënwoud geselecteerd als structuurbepalend, te versterken bosgebied voor Vlaams-Brabant. Via een reeks tussenliggende boscomplexen in de Brusselse stedelijke rand staat het Zoniënwoud in verbinding met het Hallerbos. Door de interne bosconnectiviteit in de zuidelijke rand te verbeteren, kan een ecologische infrastructuur worden uitgebouwd. De bossen in de stedelijke randen moeten als groene vingers zo ver mogelijk in het centrum van het Brussels hoofdstedelijk gewest doordringen en de open ruimte verbindingen eromheen versterken. Een verdere toeristische ontwikkeling is, gezien de reeds verregaande verzadigingsgraad, niet gewenst. Beter kan gezocht worden naar een betere spreiding van de recreanten doorheen het gehele gebied. Om die reden is de uitbouw van een recreatief groen netwerk (fietspaden, ruiterpaden, wandelpaden) aan te raden. Dit recreatief netwerk takt bij voorkeur aan op belangrijke stations (Watermaal-Bosvoorde, Groenendaal en La Hulpe) die recreanten van de verschillende omliggende stedelijke gebieden de mogelijkheid bieden om het woud te bereiken.
- Beleidsdocumenten van de provincie Waals-Brabant zijn tot op heden niet bekend.
- Op gemeentelijk niveau ondersteunen de verschillende ruimtelijke beleidsplannen en natuurbeleidsplannen in het algemeen de doelstellingen van de hogere beleidsniveaus. Het gemeentelijk ontwikkelingsplan Brussel stelt de renovatie van het Terkamerenbos voorop. De gemeente Hoeilaart wenst de omgeving van het station Groenendaal verder uit te bouwen als poort tot het Zoniënwoud. Nieuwe horecafuncties, fietsverhuur, campings enz. ondersteunen de poortfunctie. De gemeente Overijse wenst ecologische verbindingen tussen het Zoniënwoud en de beekvalleien (bijvoorbeeld de IJsevallei) tot stand te brengen via een netwerk van fijnmazige natuurverbindingen. Het doorgaand verkeer op Brusselsesteenweg verdwijnt uit de dorpskom van Jezus-Eik door het afsluiten van de op- en afrit. Hierdoor kan het dorpsplein een uitvalsbasis vormen voor het Zoniënwoud. De historische dorpskern Jezus-Eik is geselecteerd als toeristische trekpleister aan het Zoniënwoud. De gemeente Tervuren schenkt de nodige aandacht aan het aaneengesloten boscomplex van het Zoniënwoud, het park van Tervuren en het Kapucijnenbos. Zij vormen een ecologisch, landschappelijk en historisch waardevolle groene gordel die het centrum van Tervuren omsluit. Een nieuwe park & ride is voorzien aan de eindhalte van tram 44 om de overstap naar het openbaar vervoer te faciliteren.
- Van de overige gemeenten Oudergem, Kraainem, La Hulpe, Sint-Genesius-Rode, Ukkel, Waterloo en Watermaal-Bosvoorde werd tot op heden geen informatie verkregen.

Planningscontext | projecten

De projecten hebben voornamelijk betrekking op de restauratie van enkele erfgoedelementen, infrastructuurprojecten, projecten ter versterking van de aanwezige open ruimte en nieuwe (economische) ontwikkelingen.

- Ingrijpende infrastructuurprojecten op lange termijn zijn de uitvoering van het Regionet Brabant-Brussel en de Lightrail tussen Leuven en Brussel. Beide studies gaan uit van een frequent openbaar vervoer aanbod op middellange afstand, complementair aan het in realisatie zijnde GEN-netwerk. Op korte termijn zijn het herinrichten van de Brusselsesteenweg aan het kasteel La Hulpe en de kappen van de dubbele beukendreef langsheen Lorreinedreef gepland. In de gemeente Tervuren voorziet Aquafin het oplossen van de rioolozing in de vijvers van het park. Het gemeentebestuur van Hoeilaart hecht veel belang aan de sanering van de Koningsvijvers en heeft zich recentelijk voorgenomen om inspoeling van vervuild water structureel op te lossen, wat een voorwaarde is om sanering mogelijk te maken.

Projecten die specifiek van toepassing zijn op het Vlaams grondgebied:

- De Regie der gebouwen stelt momenteel een masterplan op voor de restauratie en modernisering van het Koninklijk museum voor Midden-Afrika. Ook

de ruime omgeving wordt grondig aangepakt, met ruimte voor bijkomende parkeerplaatsen.

- De Vlaamse Regering heeft recentelijk inrichtingsprojecten met betrekking tot het Plateau van Moorsel goedgekeurd die een recreatieve ontwikkeling vooropstellen aansluitend bij het Park van Tervuren en de Voervallei.
- Het Spaans huis zal binnenkort, onder coördinatie van het Agentschap voor Natuur en Bos, een grondige renovatie ondergaan.
- Restauratie van de Priorij van Groenendaal met het oog op de hervestiging van de houtvesterij en Inverde vzw.

Verskillende projecten en studies hebben tot doelstelling het versterken van de open ruimte in de Brusselse rand:

- Het Bruegelproject en het SOS II project 'Groene gordel' voorzien een belangrijke opwaardering van open ruimte gebieden die sterk onder druk staan van de verstedelijking. Het behoud van cultuurhistorische landschappen en erfgoedelementen en het bieden van meer ruimte voor natuur staan voorop.
- Het Terkamerenbos wordt grondig gesaneerd en gerestaureerd.
- De gemeente Tervuren is betrokken bij de voorstudie voor het landinrichtingsproject 'Brabants plateau', gecoördineerd door de Vlaamse Landmaatschappij.
- In de gemeente Hoeilaart plant het Agentschap voor Natuur en Bos een aanzienlijke uitbreiding met halfopen bos en natuur in de gebieden Smeyberg en Koedaal.
- Als uitwerking van het natuurontwikkelingsplan voorziet de gemeente Hoeilaart eveneens de aankoop, herinrichting en herbebossing van de vallei van de IJse.
- De Brusselse Hoofdstedelijke Regering plant de herontwikkeling van het hippodroom van Bosvoorde en de restauratie van het Rood Klooster waarvoor projectoproepen gelanceerd zijn.
- Gekoppeld aan de verbreding van de spoorlijn L161 tot 4 sporen werd een beheerplan opgemaakt voor de spoorwegtaluds dat voorziet in de aanleg van een 'interne golvende bosrand' langsheen de volledige spoorlijn waardoor een ecologische meerwaarde ontstaat voor soorten gebonden aan bosranden (o.a. vleermuizen, Levendbarende hagedis,).

Op Waals grondgebied dient de mogelijke verhuis van het hoofdkwartier van FedEx naar La Hulpe vernoemd te worden, een project dat zich veeleer in de economische sfeer situeert en een bedreiging vormt voor het woud.

4. Thematisch overzicht van inventarisatie en analyse

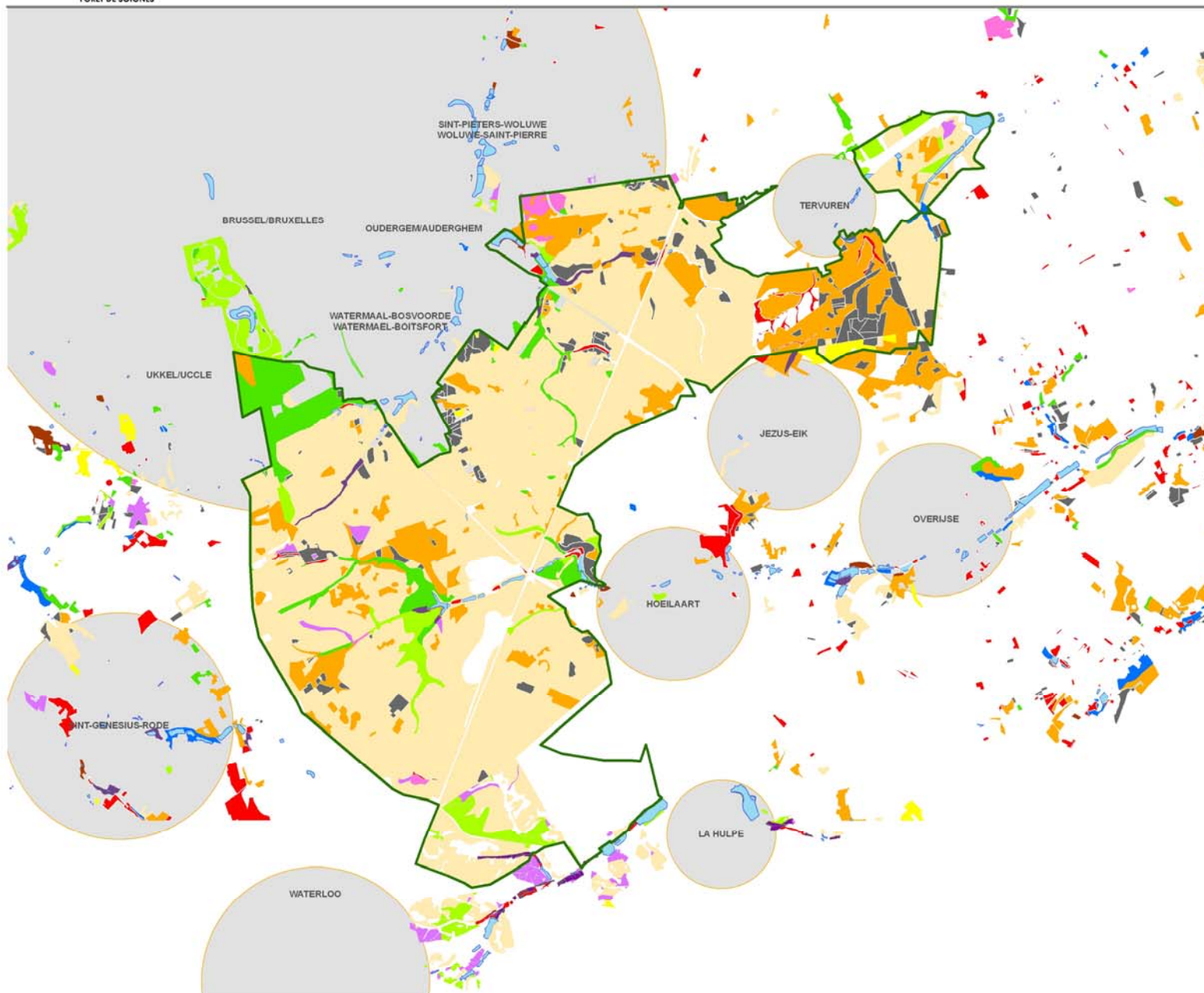
Ecologie | inleiding

Zoniënwoud, een boscomplex met natuurwaarden van internationaal belang:

- Ca. 5000 ha oud bos (nooit ontgonnen)
- Zeer hoog aandeel oude en ongelijkjarige loofhoutbestanden
- Uitzonderlijke aantallen monumentale bomen
- Ondanks een globaal imago van 'monotone soortenarme beukenkathedraal' toch een uitzonderlijke soortenrijkdom (zowel kwantitatief als kwalitatief):
 - Broedvogels : Wespandief, Havik, 5 soorten spechten (incl Middelste bonte specht), Glanskop, Appelvink, hoge dichtheden boomklever, Houtsnip, ...
 - Vlinders : Grote weerschijnvlinder, lepenpage, argusvlinder
 - Vleermuizen : zeer soortenrijk, inclusief zeer zeldzame bossoorten (Bosvleermuis, Vale vleermuis, Mopsvleermuis, Bechsteins vleermuis, Ingekorven vleermuis)
 - Herpetofauna : Vuursalamander, Hazelworm, Levendbarende hagedis,
 - Toplocatie in België voor saproxyle zweefvliegen
 - Soortenrijkste locatie dood hout kevers (incl. Eur. Indicatorsoorten); Stictoleptura scutellata, Vliegend hert, Blauw vliegend hert, Rolrond vliegend hert, Carabus auronitens putzeisii...
 - Vaatplanten : hoewel het bos globaal gezien vrij soortenarm lijkt (lage soortendichtheid) is er door de uitgestrektheid én verscheidenheid aan biotopen en bodems, is het boscomplex in zijn totaliteit toch zeer soortenrijk, inclusief een groot aantal Rode Lijst-soorten zoals Vingerzegge, Vogelnestje, Gebogen driehoeksvaren, Witte rapunzel, Bosorchis, Geelgroene wespenorchis, Bospaardenstaart, Wolfskers, Grote wolfsklauw, Schedegeelster, Tandjesgras,...
 - Paddenstoelen : Het Zoniënwoud is de beste locatie in de Benelux voor houtzwammen en vormt ook dé toplocatie in België voor een aantal specifieke groepen van mycorrhizapaddenstoelen. (russula's, boleten, en gordijnzwammen, in het bijzonder van het ondergeslacht Phlegmacium), beperkt tot strooiselarme randen van dreven, bermen, vooral op kalk.
 - Mossen : zeer soortenrijk, vele zeldzame soorten
- Knelpunten : zeer hoge bodemgebruiksdruk in de periferie (bos ingesloten door bewoning), sterk verzuurde en gecompacteerd bodem, hoge recreatiedruk en sterk versnipperd door het aanwezige infrastructuurnet (snelwegen, lokale wegen, spoorwegen, ...)

Toch is het mogelijk, aan de hand van een aantal elementen een differentiatie door te voeren wat betreft ecologische waarde op basis van

- **vegetatietype** / habitatype
- **boomsoort** en **leeftijd** van de bosbestanden
- **'hotspots'** van zeldzame soorten en 'volledigheid' van de vegetatie
- aanwezige en potentiële natuurwaarden in **open/halfopen sfeer**



Legende

perimeter project/périmètre projet

gemeente/commune

Habitattype (BWK)

3150 (Ae)

6430 (ha; hfc; hp+; hr)

9120 (Fs)

9120 (Qs)

9130 (Fe)

9130 (Qe)

9120/9160 (Fa)

9160 (Qa)

9190 (Qb)

91E0 (Va)

91E0 (Vc)

91E0 (Vn)

naaldhout/résineux

0 600 1.200 1.800
m

Inventarisatie

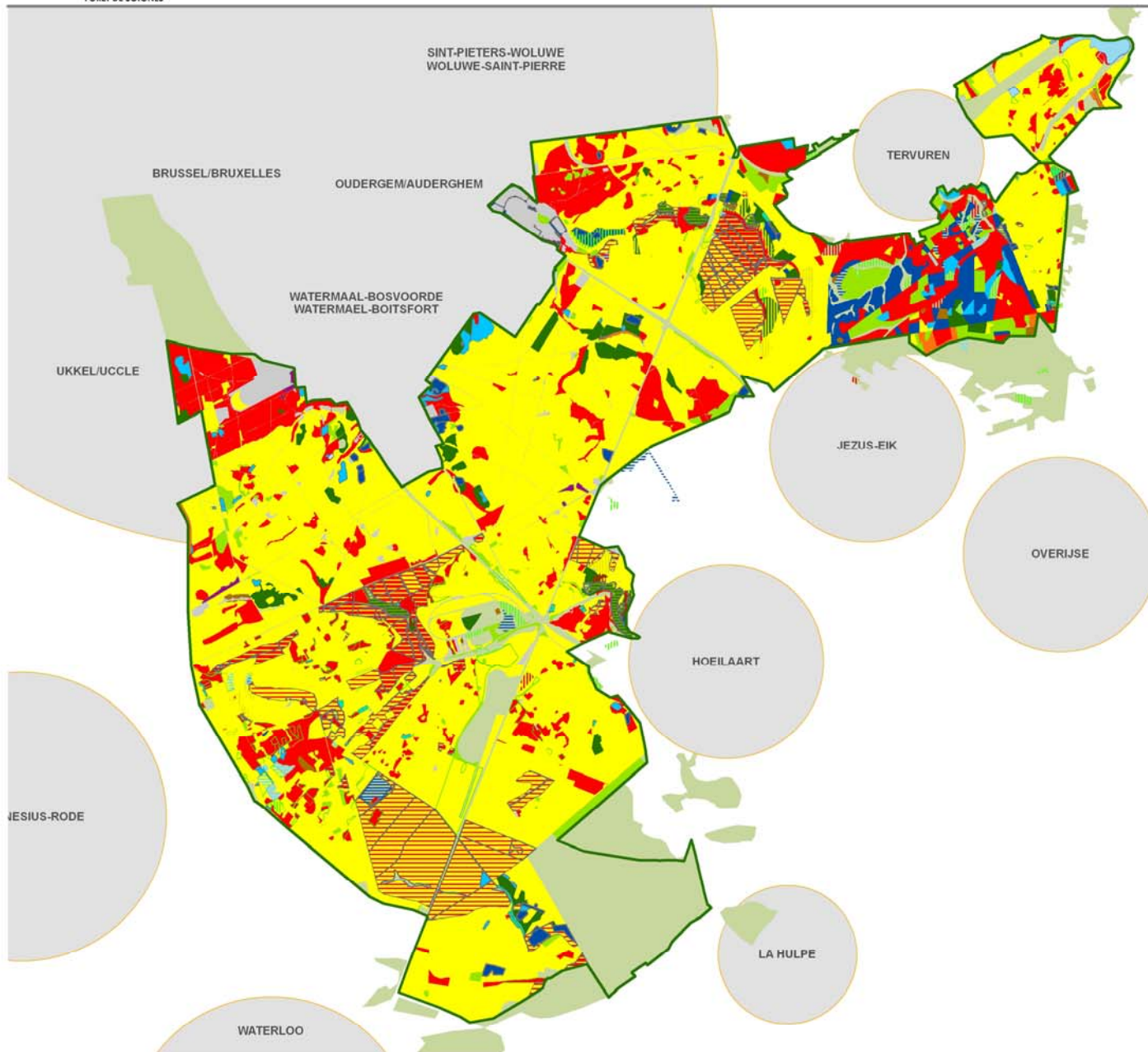
Eerste differentiatie op basis van vegetatietype:

De voorkomende habitats, hun respectievelijke Natura2000- & BWK-code en oppervlakte binnen het Zoniënwoud

- 3150 (Ae): Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition; 39 ha
- 6430 (ha, hfc, hp+, hr): Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones; 35 ha
- 9120 (fs en qs): Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Ilex of soms Taxus (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagion); resp. 3205 & 589 ha
- 9130 (fe en qe): Beukenbossen van het type Asperulo-Fagetum; resp. 66 & 30 ha
- 9160: Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli; 216 ha
- 9120/9160 (fa) 95 ha
- 9190 (qb) : Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten; 21 ha
- 91E0 (va, vc en vn) : Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae); resp. 9, 19 & 2 ha

Analyse

- **BELANGRIJKE OPMERKING** : het betreft hier een eigen vertaling naar Europese habitattypes van de beschikbare informatie over vegetatietypering in de drie gewesten. Deze heeft de bedoeling de vegetatietypering te uniformiseren naar een typologie die vrij ruim bekend is. Hoewel zowat het hele bos, over de drie gewesten, aangemeld werd als habitatrichtlijngebied, betekent dit niet noodzakelijk dat ook alle bostypes als effectief habitatwaardig worden beschouwd en aldus zijn aangemeld. De kaarten die de aanmeldingen onderbouwen zijn immers nooit publiek gemaakt.
- De Atlantische zuurminnende beuken- en eikenbeukenbossen nemen 88% van het bos in. Hiermee neemt het bos een zeer belangrijk aandeel van het volledige Belgische areaal van dit habitatype in. Bovendien zijn de aanwezige bosbestanden zeer volledig in hun samenstelling, met weinig of geen uitheemse soorten en zeer hoog aandeel aan oude, structuurrijke bosbestanden en vrij tot zeer veel zwaar dood hout.
- De voedselrijkere eikenhaagbeukenbossen nemen niettemin ook een belangrijke oppervlakte in (ca 400 ha) en zijn vooral in het Noordwesten, Centraal (IJsevallei – Groenendaal) en het Noorden (Rood klooster) te vinden. Ook deze bossen zijn bijzonder goed ontwikkeld en volledig qua vegetatie, met belangrijke aandelen oude structuurrijke bosbestanden.
- Nog zeldzamer en zeer waardevol zijn de valleibossen en open water rond Rood klooster, Verdrongen kinderen, IJsevallei, Lookdelle (Waals gewest) en net buiten het onderzoeksgebied het erkend reservaat Nysdam



Bosbouw - Sylviculture

Dominante boomsoort - Espèce dominante

Legende

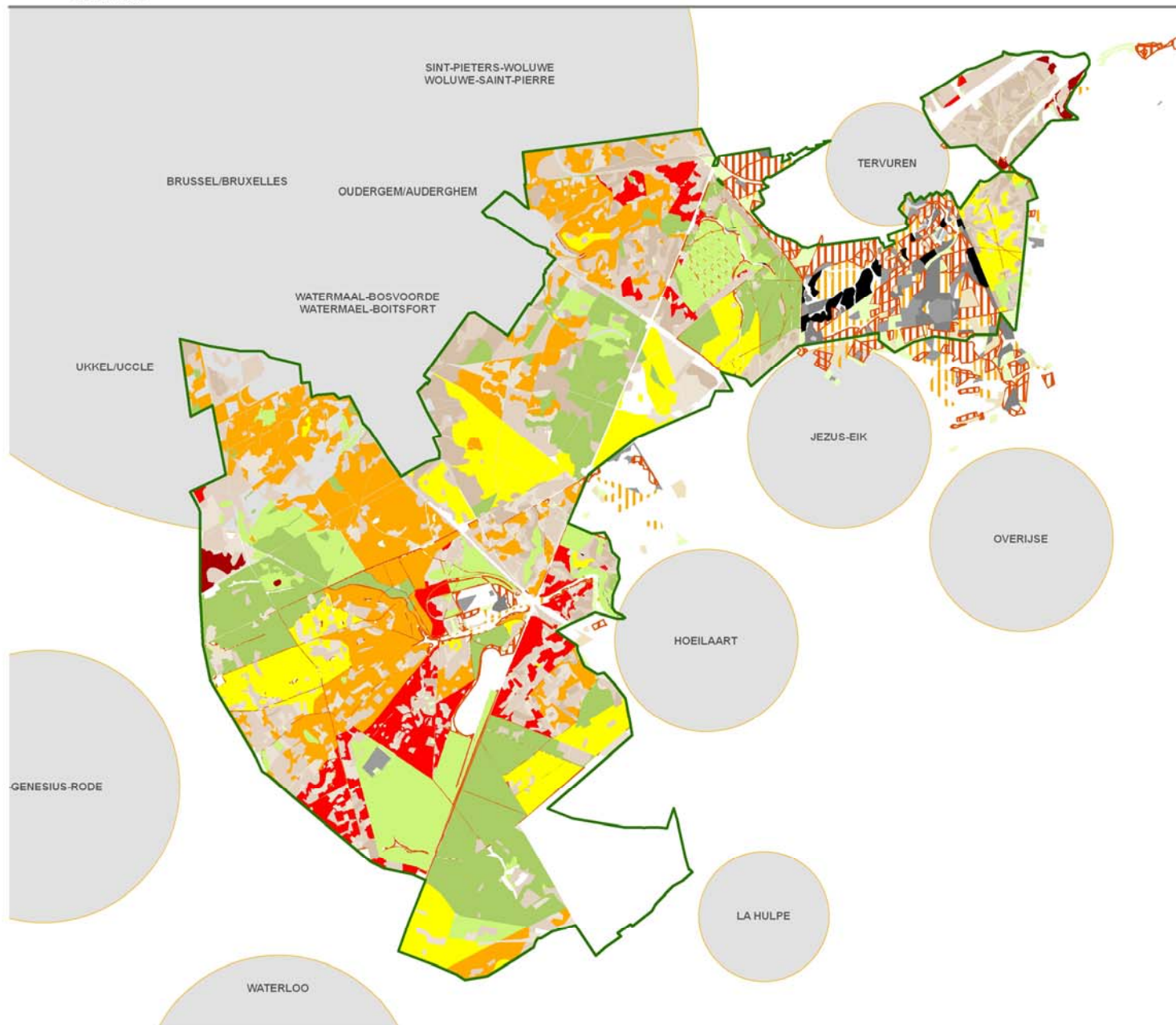
- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- Beuk + naaldhout/Hêtre + résineux
- Eik + naaldhout/Chêne + résineux
- Populier + naaldhout/Peuplier + résineux
- Ander loofhout + naaldhout/Autres feuillus + résineux
- Lork + loofhout/Mélèze + feuillus
- Grove den + naaldhout/Pin sylvestre + résineux
- Fijnspar + loofhout
- Ander naaldhout + loofhout
- Boomsoort/Espèces**
- Beuk/Hêtre
- Eik/Chêne
- Eik+Beuk/Chêne+Hêtre
- Beuk+Eik/Hêtre+Chêne
- Boskers/Mérisier
- Populier/Peuplier
- gemengd op basis van Beuk/Mixte à base de Hêtre
- gemengd obv eik/Mixte à base de Chêne
- ander en gemengd loofhout/autres feuillus et mixtes
- jonge aanplant/jeune plantation
- Fijnspar (gemengd)/Epicéa (mixtes)
- Grove den (gemengd)/Pin sylvestre (mixtes)
- Lork/Mélèze
- Reuzenzilverspar/Sapin de Vancouver
- ander en gemengd naaldhout/autres conifères et mixtes
- onbekend/inconnu
- vijver/étang

0 500 1.000 1.500 m

Tweede differentiatie op basis van boomsoort en leeftijd

Bosbouw | dominante boomsoort

- Het algemeen beeld van het Zoniënwoud is dit van een bos dat bestaat uit monotone kathedraalbestanden van beuk. Dit beeld is niet geheel onterecht. Bestanden bestaande uit, of gedomineerd door beuk nemen immers het overgrote deel van het bos in. Toch zijn ook belangrijke kernen met andere boomsoorten en gemengde bosbestanden aanwezig:
 - Belangrijke oppervlaktes oude eikenbestanden komen voor nabij Ukkel en Oudergem (Verdronken kinderen, Rood klooster) en centraal in het bos ten westen en zuidwesten van Groenendaal (gebied 'Kwekerij').
 - Ook de Koninklijke Schenking (arboretum van Tervuren) heeft (uiteraard) een sterk afwijkende boomsoortensamenstelling, met naast de arboretumcollecties (naaldhout en gemengde loofhoutbestanden) ook belangrijke oppervlaktes met eikenbestanden.
- Deze differentiatie naar boomsoorten heeft ook positieve invloed op de diversiteit van flora en fauna in het bos.



Legende

perimeter project/périmètre projet

Bestandsleeftijd/Age des peuplements

- 1755 - 1760
- 1761 - 1790
- 1791 - 1820
- 1821 - 1850
- 1851 - 1880
- 1881 - 1910
- 1911 - 1940
- 1941 - 1970
- 1971 - 1998

ontwikkelingsgraad/phase de développement

- jong loofhout/jeune feuillus
- middeloud loofhout/feuillus d'age moyen
- oud loofhout/vieux feuillus
- ongelijkjarig loofhout/feuillus irrégulière
- jong naaldhout/jeunes résineux
- middeloud naaldhout/résineux d'age moyen
- oud naaldhout/vieux résineux
- ongelijkjarig naaldhout/résineux irréguliers

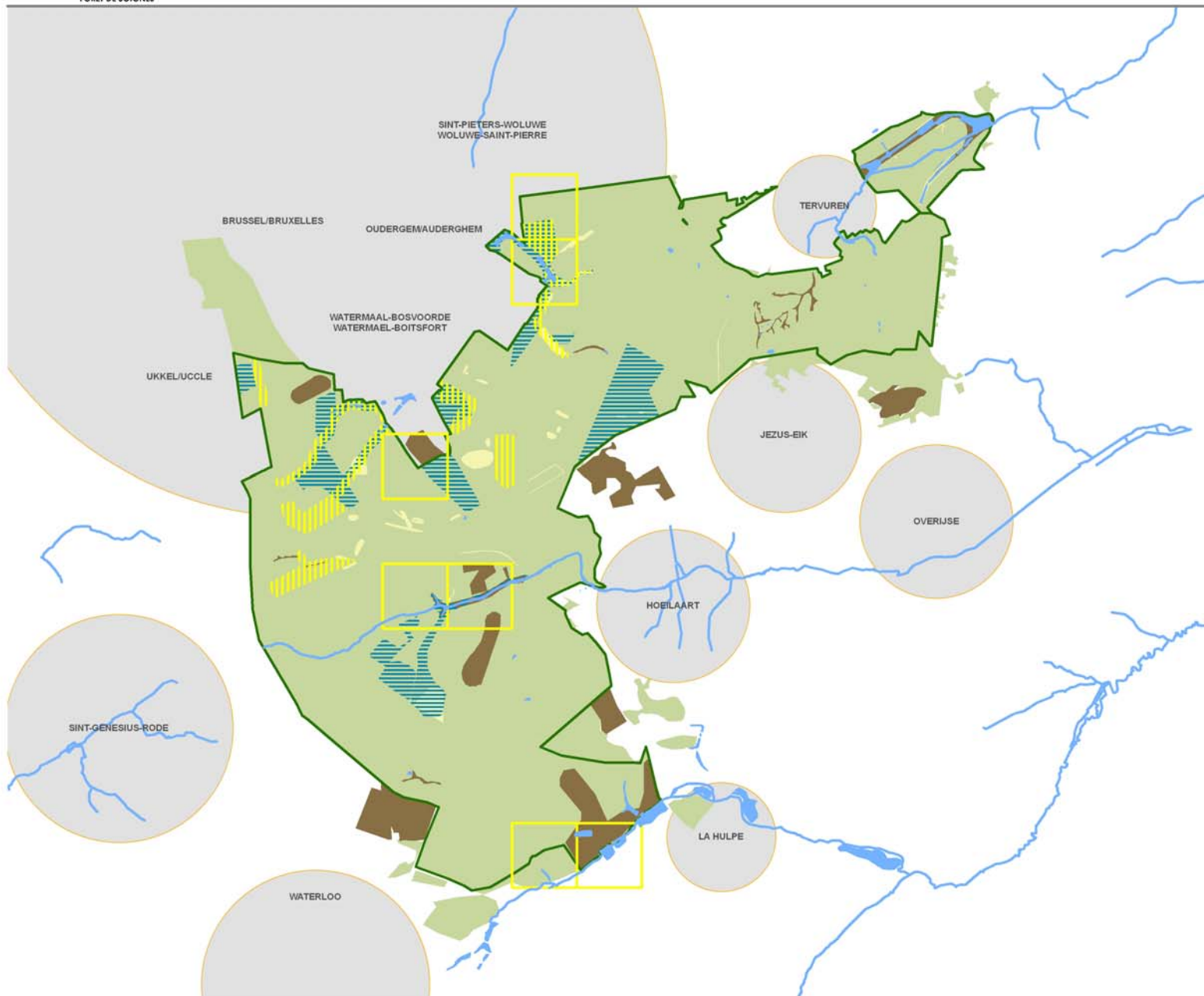
0 500 1.000 1.500
m

Bosbouw | bestandsleeftijd

Ook naar bestandsleeftijd is er een zekere differentiatie merkbaar. De bestandsleeftijd varieert van 0 tot 250 jaar, waarvan de belangrijkste hoeveelheid aan overstaanders ouder is dan 150 jaar. Hoewel bosbouwkundig niet ideaal is dit uitzonderlijk hoog aandeel aan oude en 'overmature' bosbestanden een belangrijke ecologische troef, waar ook een groot aantal van de bijzondere soorten uit het gebied aan gebonden zijn. Een verdere differentiatie van de oudere bosbestanden geeft aan dat er een duidelijke concentratie is van de oude bosbestanden in de centrale as van Rood Klooster tot de zuidwestelijke bosrand ter hoogte van Sint-Genesius-Rode (dus vooral ten westen van de R0), met kerngebieden met de oudste bestanden ten oosten van Rood klooster en ten westen van Groenendaal (in en ten zuidwesten van het bosreservaat). Een tweede kern bevindt zich ten oosten van de R0, ter hoogte van het kruispunt van Groenendaal.

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- waterlopen/cours d'eau
- vijver/étang
- (half)open plek/espace (semi) ouvert
- hotspots planten obv kwartierhokken/hot spots plantes sbd carrés
- hotspots planten/plantes
- hotspots vleermuizen/chauve-souris
- hotspots paddestoelen/champignons



Inventarisatie

Derde differentiatie op basis van 'hotspots' voor soorten

- **Hotspots planten** (enkel Brussels gewest)
brongegevens gekarteerd in 6500 rastercellen van 50 x 50 m. (gebiedsdekkende gegevens van 2001 (Godefroid, VUB) voor Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
Hotspots gedefinieerd op basis van vier criteria:
 - aantal bosplanten: planten die enkel in boscosystemen kunnen overleven; als drempelwaarde nemen we 7, m.a.w. selecteren we alle rastercellen die minimum 7 bosplanten bevatten.
 - aantal zeldzame soorten: planten die een frequentie van minder dan 20% hebben in Noord België (niveaus 1 en 2 op de schaal van Stieperaere & Fransen (1982) die tot 10 loopt); als drempelwaarde nemen we 3, m.a.w. selecteren we alle rastercellen die minimum 3 zeldzame soorten bevatten.
 - aantal lentebloeiers: planten die vóór juni (maart t.e.m. mei) bloeien; als drempelwaarde nemen we 3, m.a.w. selecteren we alle rastercellen die minimum 3 lentebloeiers bevatten.
 - een zuivere bosvegetatie: alle rastercellen die minimum 10 plantensoorten bevatten waarvan minimum 70% bosplanten zijn. Dit criterium zorgt ervoor dat rastercellen met verstoringsoorten of gedomineerd door een klein aantal soorten niet meegeselecteerd worden.
 Afbakening van waardevolle gebieden door een neighbourhood analysis in GIS: creatie van vlakken door de waarde van een rastercel te koppelen aan zijn omgeving (vierkant van 3 x 3 cellen)
- **Hotspots planten op basis van kwartierhokken**
 - Gegevens uit Florabank (INBO) : detectie van 'hotspots' a.h.v. kwartierhokken en toponiem :
 - Rood klooster : zeer soortenrijk en zeldzame kalkindicatoren
 - Groenendaal : idem + water- zoom- en graslandsoorten

Analyse

PROBLEEM: onvoldoende gebiedsdekkende detailinformatie; verschillende inventarisatiegraad over de gewesten.

- Vegetatie : uiteenlopende inventarisatiegraad
- Vleermuizen : gebrek aan gebiedsdekkende gegevens betreffende kolonieplaatsen en jachtgebieden
- Vogels
- ...

Niettemin zijn toch een aantal zinvolle conclusies te trekken:

- Kernzones van nationaal en internationaal belang voor planten, mossen en Paddenstoelen situeren zich in de zones Rood Klooster en Groenendaal (op plaatsen waar kalkrijk Brusseliaan dagzoomt), met de aanwezigheid van talrijke zeldzame en zeer zeldzame soorten.
- Specifiek voor paddenstoelen komen daar de integrale bosreservaten en het park van Tervuren, en een aantal andere bermen bij.
- Voor broedvogels, vleermuizen, invertebraten, zijn minder specifieke uitspraken te doen. Daar geldt dat de oudste structuurrijke bestanden met veel dood hout (oa. de bosreservaten) het hoogste potentieel hebben. De aanliggende eigendommen van Dolce-Banimmo en Argenteuil, alsook de vallei van de Argentine verdienen een vermelding als hotspots.

Heel wat van de belangrijke 'hotspots' situeren zich opnieuw langs de centrale as Rood Klooster – Sint-Genesius-Rode, met belangrijke uitlopers richting Terkameren en richting Tervuren.

- Verdrongen kinderen : moeras- en bronbosvegetaties
- Vorseijplateau : Bijenorchis, Bosorchis,...
- Natuurreservaat Nysdam (Terhulpen)
- **Vleermuizen**
Potentiekaart gebaseerd op de bestandenkaart en volgende criteria:
 - aanwezigheid van oude bestanden (≥ 200 j)
 - aanwezigheid van structuurrijke bestanden (min. 3 etages)
 - aanwezigheid van waterpartijen
 - bosreservaten
 - losse waarnemingen betreffende kolonies, overwinteringsplaatsen of jachtgebieden
- **Paddestoelen**
GIS-laag van BIM/Plantentuin, aangevuld met gegevens van mycologen: toplocaties : Rood klooster, Vijvers (oevers) van Groenendaal en van Tervuren (Mycorrhiza-soorten) en bosreservaat Kersselaerspleyn (houtzwammen)
- **Vogels, amfibieën/reptielen, insecten**
Te fragmentarische gegevens en te mobiele soorten/groot territorium voor de analyse

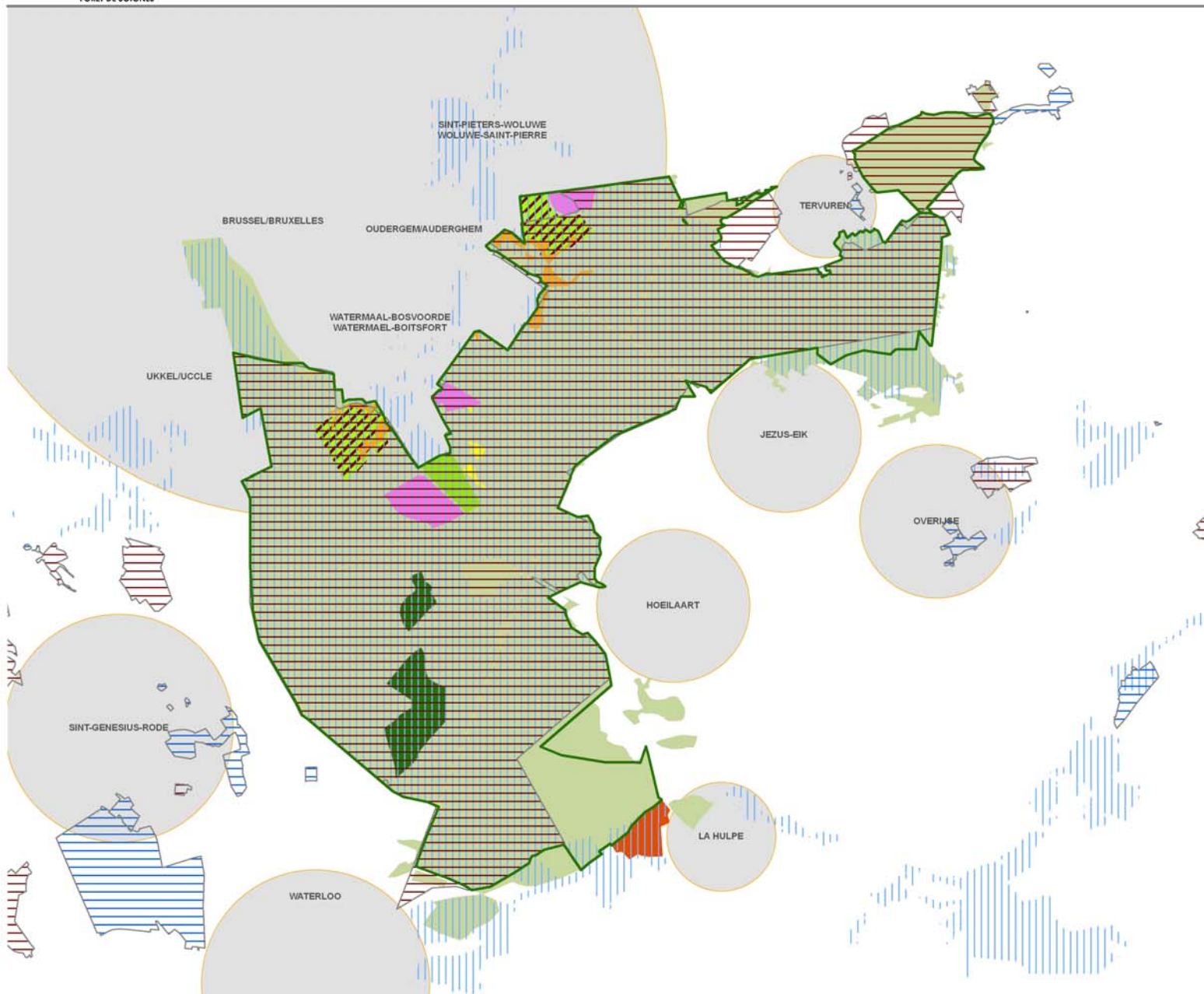
Vierde differentiatie op basis van open en halfopen terreinen: schrale en soortenrijke graslanden, vijvers en vijveroevers, bermen...

Actueel hoge waarde: natuurreservaten, enkele beheerde droge dellen, bermen en graslanden (bv Koninklijke Schenking en Groenendaal), vijvers van Groenendaal, Bosvoorde en Tervuren

Potentieel verder te ontwikkelen in open/halfopen sfeer :

- Renbaan Bosvoorde; koninklijke renbaan Groenendaal; oefenrenbaan en 'proefstation-site'
- Vijvers van Groenendaal, Bosvoorde, Tervuren
- Droge dellen (o.a. Koninklijke schenking)
- Randzones van het bos : parken en domeinen Marnix, Smeyberg-Koedaal, landbouwenclave zuidwestrand (De Zevenster, domein Solvay, Terhulpen)

- Open en halfopen terreinen zijn in de directe omgeving van het boscomplex grotendeels verdwenen door verkaveling. Hierdoor wordt de druk op de aanwezige open delen zeer groot en hebben zij derhalve een zeer groot belang voor soorten die (minstens in één fase van de ontwikkeling, of voor specifieke aspecten zoals voedsel) aan open terrein gebonden zijn : Ree, invertebraten (zeldzame zweefvliegen, boktorren, ...)
- Actueel situeren de meest waardevolle zones zich in de natuurreservaten in het noorden van het bos; andere zones die nu reeds een zekere waarde hebben, maar mits aangepast beheer verder kunnen ontwikkelen bevinden zich enerzijds centraal in het bos (omgeving Groenendaal met renbanen, proefsite, vijvers...) en verder vooral in de periferie van het bos, in de parkachtige gedeelten : Tervuren, Solvay, Nysdam, renbaan Bosvoorde, Vorserijplateau, ...



Ecologie

Beschermingszones - Zones protégées

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- beschermd landschap/paysage classé
- beschermd dorpsgezicht/vue du village classé
- habitatrictlijngebied/zone directive habitat
- Vlaams gewest/Région flamande**
 - bosreservaat/réserve forestière
- Waals gewest/Région wallone**
 - réserve naturelle de Nysdam
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest/Région Bruxelles Capitale**
 - natuurbeschermingszone/zone de conservation de la nature
 - natuurreervaat/réserve naturelle
 - beheerd bosreservaat/réserve forestière aménagée
 - integrale bosreservaten/réserve forestière intégrale
 - speciale beschermingszone/zone de protection spéciale

0 600 1.200 1.800
m

Inventarisatie

Vijfde differentiatie op basis van beschermingsstatuten

- Habitatrichtlijngebied: Zoniënwoud en
 - Valleien van Dijle, Laan en IJse
 - Vallei van de Woluwe en Ter Kamerenbos
 - Vallées de l'Argentine et de la Lasne
- Beschermde landschap:
 - Landschap gevormd door het Zoniënwoud en het Kapucijnenbos
 - Park van Tervuren met omgeving

Vlaanderen

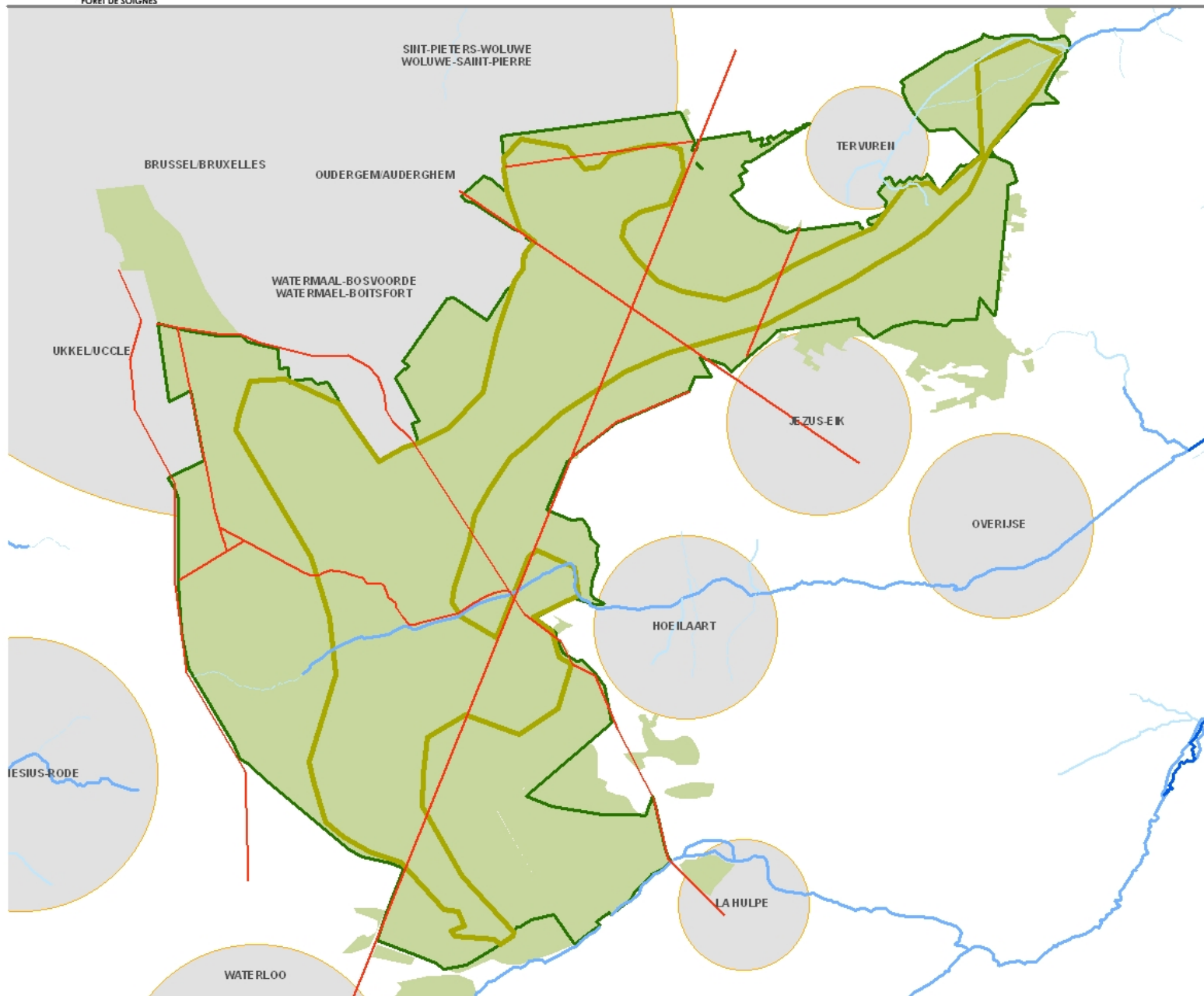
- Bosreservaat Joseph Zwaenepoel
 - Kerselaerspleyn
 - Harras

Brussels Hoofdstedelijk Gewest (situatie 2006)

- Natuurbeschermingszone:
 - Welriekende (noord en zuid)
 - Pré
- Natuurreservaat:
 - Verdrongen Kinderen
 - Vuilbeek
 - Grote Flossen
 - Pinnebeek
- Beheerd bosreservaat:
 - Rood Klooster
 - Bunders
- Integraal bosreservaat:
 - Tussen spoorweg en Terhulpssteenweg (Grippensdelle)
- Speciale beschermingszone:
 - Rood Klooster
 - Dry Borre
 - Bunders
 - Bezemhoek

Analyse

- Habitatrichtlijn en Beschermde landschap gelden voor zowat het gehele gebied. Hoewel nuanceverschillen bestaan bij de toepassing in de verschillende gewesten, laten deze statuten niet toe om verder te differentiëren
- De bosreservaten in Vlaanderen en het recente integrale bosreservaat in het Brussels gewest hebben als doel een verhoging van de natuurwaarde door spontane procesontwikkeling (monumentale bomen, veel dood hout). Deze zones zullen geleidelijk aan ontwikkelen tot specifieke zeldzame biotopen waar zeer veel gespecialiseerde soorten een niche vinden (of zijn dit nu al : zie kernzone Kerselaerspleyn). In deze bosreservaten wordt wetenschappelijk onderzoek verricht.
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
 - Natuurreservaat: heeft de bedoeling zeldzame planten en/of dieren te beschermen. Deze zones zijn meestal door een hek afgebakend (geen toegang voor het publiek), en omvatten veelal de botanisch meest waardevolle zones
 - Beheerd bosreservaat: heeft de bedoeling een bepaalde bostype te beschermen (dus geen zeldzame planten) : het betreft meestal de beter ontwikkelde voorbeelden van bostypes
 - De overige, minder strikte beschermingsstatuten geven minstens een indicatie dat deze zones een hogere waarde/potentie hebben voor specifieke fauna- en floragroepen
 - Actuele uitbreiding van de beschermingszones en natuurreservaten



Ecologie

Ecologische hoofdstructuur
Structure écologique principale

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- gemeente/commune
- bos/forêt
- ecologische hoofdstructuur/structure écologique principale
- hoofdwegen/axes principaux
- waterlopen/cours d'eau**
 - categorie 1
 - categorie 2
 - categorie 3
 - niet geklasseerd/non classé

0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- Op basis van de hierboven besproken differentiaties, kan een globale ecologische hoofdstructuur, die de belangrijkste natuurwaarden en –potenties omvat, afgebakend worden. Deze strekt zich Noord-Zuid uit, met belangrijke uitstulpingen richting Rood Klooster, Tervuren, Hoeilaart en Terkameren.

Analyse

- De afgebakende zone vertoont een sterke interne ruimtelijke coherentie, en is ook van regionale betekenis: de uiteinden sluiten immers aan bij grotere ruimtelijke ecologische structuren met verbindingen (zie verder) naar alle belangrijke natuur- en boscomplexen in de ruimere omgeving (Terkamerenbos, Woluwevallei, Vallei van Laan en IJse, Doode Bemde, Rodebos-Meerdaal, westelijk richting Hallerbos en de vallei van de Argentine).
- De structuur geeft bijgevolg indicaties waar reeds grotere ruimtelijke ecologische structuren aanwezig zijn binnen het boscomplex, dewelke een verdere ruimtelijke uitbouw verdienen
- De afgebakende structuur is enkel indicatief wat betreft een ruimtelijke samenhang van ecologische waarden maar zeker niet absoluut: de ecologische waarde van het bos wordt in belangrijke mate bepaald door de uitgestrektheid en de gemiddeld hoge tot zeer hoge ecologische waarde van het volledige complex. Ecologische waarden en gewenste inspanningen zijn dus niet beperkt tot de omliggende zone.
- Uit de ecologische hoofdstructuur blijken ook de belangrijkste knelpunten op vlak van infrastructurele doorsnijding en recreatiedruk:
 - de ecologische hoofdstructuur wordt doorsneden door verschillende wegen: belangrijkste knelpunten/aandachtspunten naar ontsnippering zijn hier Duboislaan, Spoorlijn L161 en Terhulpsessteenweg, Leonardkruispunt, R0, E411 en de Vlaktedreef.
 - M.b.t. recreatie blijkt dat een aantal ecologische topgebieden tegelijk een hoge recreatiedruk kennen. Bij de verdere ontwikkeling van de recreatieve functie-invulling kan echter via geleiding en uitbouw ernaar gestreefd worden om deze knelpunten weg te werken.



Inventarisatie

Al dan niet verspreid voorkomen van talrijke exotische soorten.
Problematisch zijn deze soorten die een invasief karakter kennen.
Onderstaande lijst is wellicht niet volledig en het invasief karakter van sommige soorten wordt nog in twijfel getrokken*.

Plantensoorten:

- Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*)
- Amerikaanse eik (*Quercus rubra*)
- Robinia (*Robinia pseudoaccacia*)*
- Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*)
- Reuzenbereklaauw (*Heracleum mantegazzianum*)
- Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)
- ...

Diersoorten:

- Grote Canadese Gans (*Branta canadensis*)
- Halsbandparkiet (*Psittacula krameri*)
- Roodwangschildpad (*Trachemys scripta elegans*)*
- Koreaanse grondeekhoorn (*Tamias sibiricus*)
- ...

Analyse

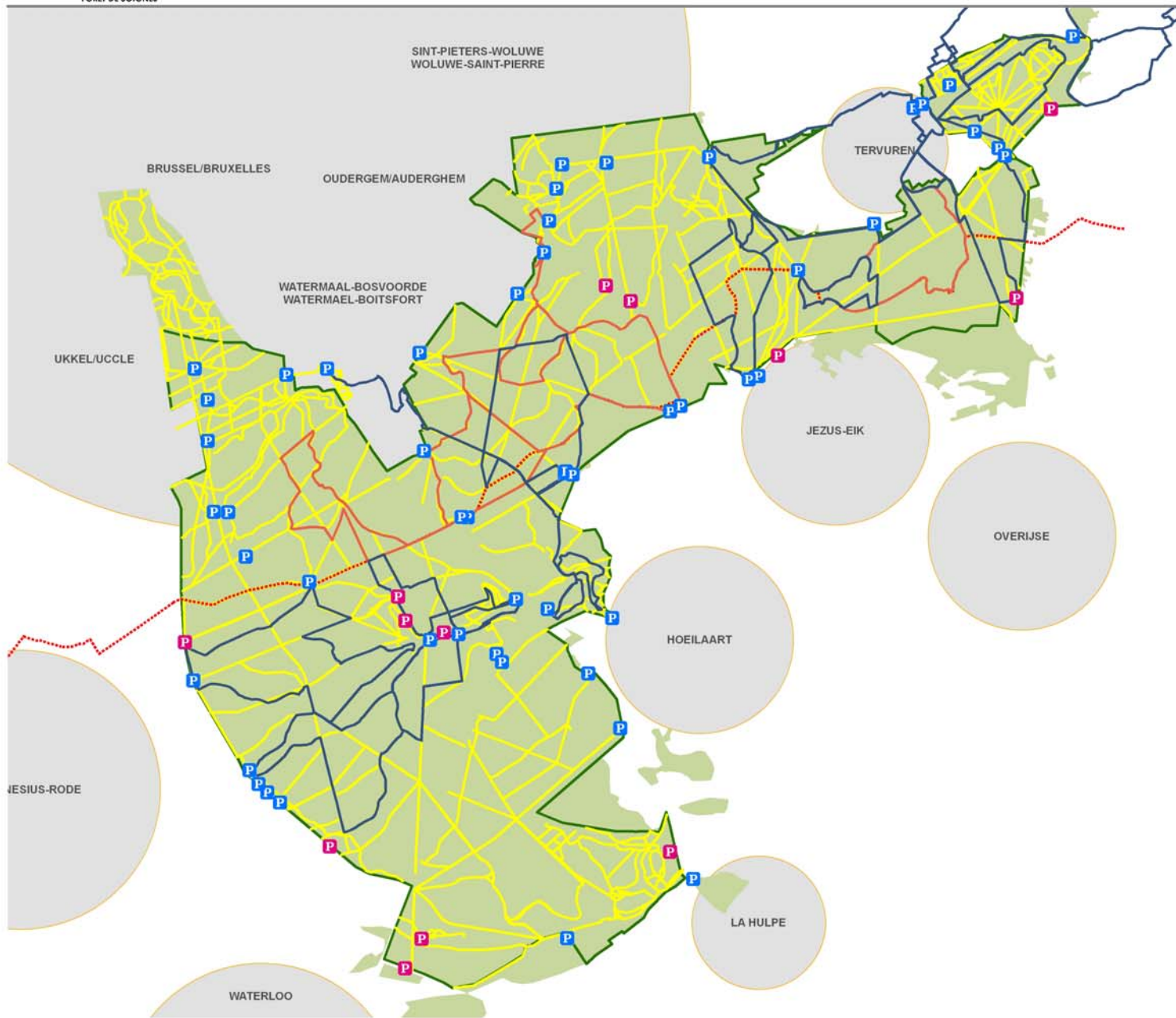
Op dit moment zijn de problemen met invasieve exoten eerder vleksgewijs. Toch gaat het over een toenemend probleem dat ook binnen de structuurvisie aandacht verdient. Hierbij geldt immers dat afspraken, overleg en maatregelen gewestgrensoverschrijdend zouden moeten gebeuren.

Preventie is de basis van een goede aanpak van invasieve exoten. We zien immers dat de meeste van de invasieve diersoorten terug te brengen zijn tot vrijlating van gekweekte exemplaren. Burgers moeten op hun verantwoordelijkheid gewezen worden.

Een tweede belangrijk element is **vroege detectie** van nieuwe invasieve soorten. Er dienen afspraken gemaakt worden over de melding van nieuwe invasieve soorten en de te nemen actie.

Wat betreft **bestrijding** is er een duidelijk verschil tussen de planten- en diersoorten: bij de plantensoorten kan een consequente aanhoudende bestrijding positief resultaat opleveren. Afstemming tussen de gewesten is nodig omdat het heeft immers geen zin dat in het ene gewest zeer sterke bestrijding van Amerikaanse vogelkers uitgevoerd wordt wanneer dit in de andere niet gebeurt.

Bij de gevestigde diersoorten kan niet verwacht worden dat bestrijding zou leiden tot uitroeiing van de soort. Controle van de populatie (reductie van densiteit en verspreiding) kan wel beoogd worden. Hiervoor moet actieve bestrijding ingezet worden. Die aanpak ligt heel gevoelig bij de publieke opinie. Afspraken moeten gemaakt worden over die soorten waar actieve bestrijding gewenst is en met welke maatregelen.



Recreatie - Récréation

Wandelinfrastructuur - Infrastructure pédestre

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- gemeente/commune
- bos/forêt

Parking

- P clandestien/informel
- P officieel/official
- wandelpad/sentier de promenade

Recreatieve routes/circuits récréatives

- wandelroute/circuit pédestre
- joggingroute/circuit jogging
- ... GR

0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- 388 km wandelpaden
- Aanbod van bewegwijzerde/gedocumenteerde wandelingen:
 - Ruusbroeck wandeling
 - Schone-Eik wandeling
 - Middenhut wandeling
 - Hazendal wandeling
 - Flossendelle wandeling
 - Arboretum wandeling
 - Warande wandeling
 - Kapbos van Duisburg wandeling
 - Justus Lipsius wandeling
 - GR512
 - Welriekende wandeling
 - Ravensteinwandeling
 - In de voetsporen van Stanley
 - Het School-van-Tervurenpad
 - Van Hertogen en Kongolezenwandeling
 - Flossendellewandeling
 - Voerwandeling
 - Didactische wandeling Arboretum
 - ...

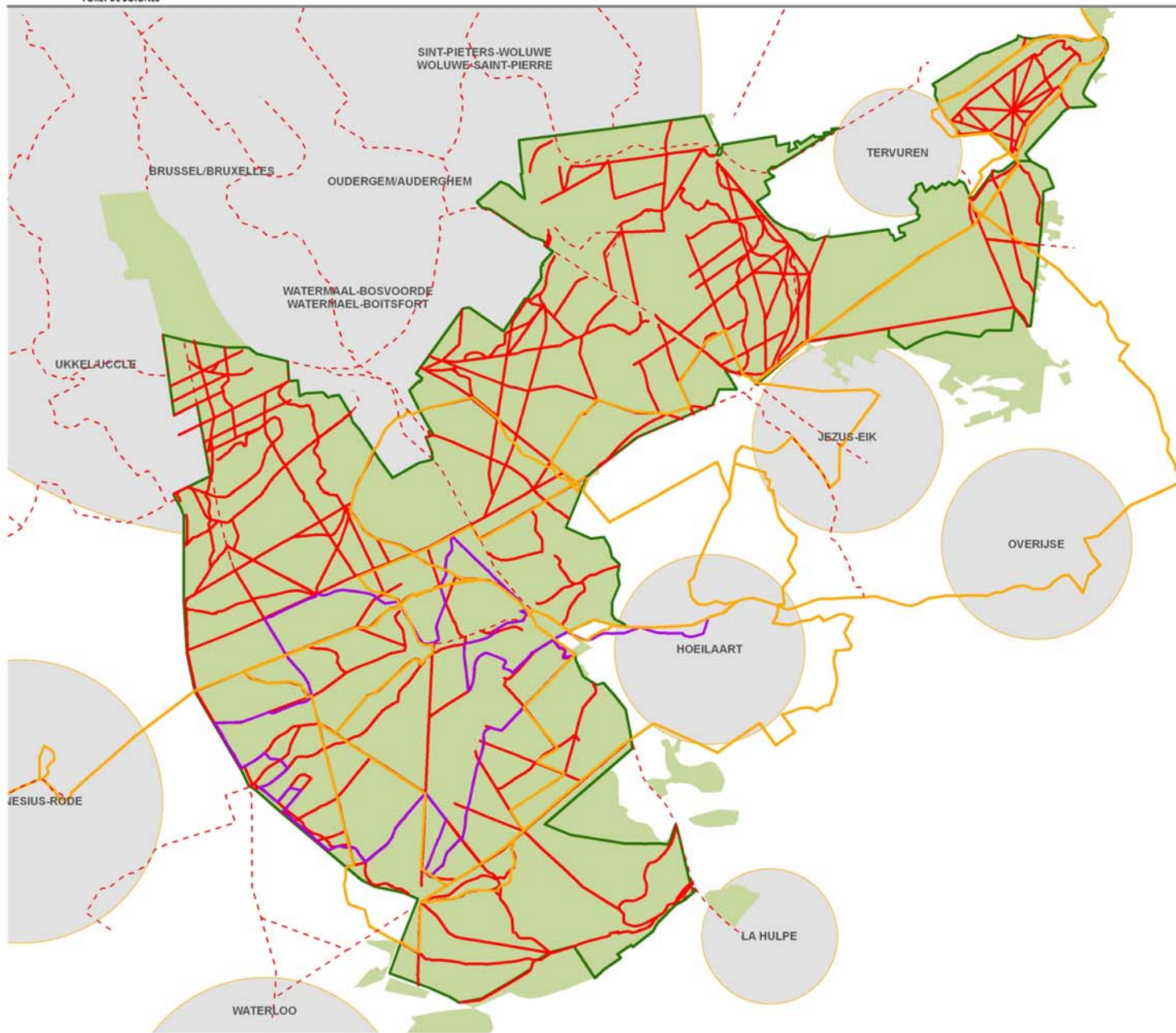
Analyse

- Momenteel verspreid over het volledige woud toegankelijke paden, waarvan (zeer) beperkt percentage 'illegale' paden en weggetjes
- Diffuus karakter van de instapmogelijkheden en infrastructuur in het Zoniënwoud bemoeilijkt differentiatie van het aanbod, in het bijzonder voor zwakke weggebruikers
- Gebrek aan planning, differentiatie en communicatie in functie van typologie wandelaar
- Typologie wandelaars en specifieke vereisten:
 - Wandelaars en lopers zonder bijzondere mobiliteitsbeperkingen:
 - Niet-professionele hondenuitlaters & personen die even willen 'uitwaaien': korte bezoeken, typisch vlakbij huis. Toegangsmogelijkheid in de omgeving van de woning. Weinig specifieke vereisten; deze personen kennen de omstandigheden en voorzieningen ter plekke en zoeken hierin hun eigen weg.
 - Persoon die korte wandeling ev. met horecabezoek of picknick combineert: langer bezoek waarbij weliswaar geen grote afstanden worden afgelegd. Divers en comfortabel aanbod (landschap, cultuur, cultuurhistorie, natuurinformatie, kwalitatieve horeca en picknickvoorzieningen).
 - De jogger, sportieve wandelaar, snelwandelaar, nordic walker: goed onderhouden wegennetwerk. Sommigen verkiezen mulchpaden, anderen dan weer half-verharding. Extra aanbod zoals kilometermarkeringen of fit-o-meter kunnen, maar zijn niet noodzakelijk.
 - De natuurkenner en -onderzoeker: geen bijzondere vereisten naar infrastructuur. Verlaat wel graag de paden.
 - Personen met beperkte mobiliteit of andere beperkingen: algemeen vereisen deze aangepaste parkeerplaatsen en aangepaste inrichtingen bij en voor openbaar vervoer, keuze voor barrières voor (gemotoriseerd) verkeer die niet de toegankelijkheid voor deze doelgroep verhinderen, goed verharde en voldoende brede paden, beperkte hellingsgraden, bijkomende inrichtingen voor rust-, informatie- en ev. afvalinfrastructuur.

Inventarisatie

Analyse

- Voor families met kleine kinderen (o.m. kinderwagens): kindvriendelijk en gevarieerd aanbod; mogelijkheid de paden te verlaten in speelzones; ev. aanbod speelinfrastructuur
- Voor rolstoelgebruikers: zeer goed verharde, vlakke en brede wegen. Goed verharde rustplaatsen. Aangepaste picknicktafels. Laag geplaatste infoborden. Bij vlonderpaden en bruggen goede veilige boorden en/of leuningen. Voor slechtzienden en blinden: vlakke wegen, vermijden plotse oneffenheden. Visueel zeer duidelijke contrast tussen wegen en omgeving. Visueel zeer duidelijke markering van obstakels. Voelbare randborden van wegen voor blinden. Ev. voorzien van informatie in braille en aanbod van andere zintuiglijke waarnemingen (bv. 'Voel het Bos'), aangegeven door duidelijk voelbare indicatoren (bv. geleidingsrails in hout)
- Voor mensen die slecht te been zijn: voldoende rustbanken voorzien
- Voor dove en slechthorende personen: zeer duidelijke bewegwijzering
- Voor personen met een verstandelijke handicap: zeer duidelijke, overzichtelijke en eenvoudige informatie (bij voorkeur pictogrammen). Veiligheid(-sgevoel) stimuleren door duidelijke leuningen waar nodig. Zintuigprikkelend recreatief aanbod.
- Voor personen met een kleine gestalte: veiligheid ook voor hen verzekeren (bv. leuningen op twee verschillende hoogtes). Infoborden voldoende laag.
- Overkoepelend vereisen al deze types wandelaars een goede verkeersveiligheid:
 - Vermijden *black points* met gemotoriseerd verkeer
 - Beperken van potentieel gevaarlijke ontmoetingen met andere types van recreanten (ruiters, snelle fietsers, ...)



Recreatie - Récréation

Fietsinfrastructuur - Infrastructure cyclable

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- fietspaden/sentiers cyclables
- functionele fietsroutes/route cyclable fonctionnelle
- fietsroutes/circuits cyclables
- mountainbikeroute/route VTT

0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- 339 km fietspaden
- Aanbod van bewegwijzerde/gedocumenteerde fietstochten:
 - Zoniënwoudroute/nr 21
 - Zoniënwoudroute/nr 15
 - Gordelroute
 - Vlaanderen Fietsroute
 - Dijlelandnetwerk
 - Neroroute (MTB)
- Functionele fietsroutes: fietsassen die actueel gebruikt worden voor o.a. woonwerkverkeer (overgemaakt vanuit fietsverenigingen Gracq en Fietzersbond)
 - Tervuren/Duisburg – Sint-Genesius-Rode
 - Waterloo – Oudergem
 - Waterloo – Ukkel/Watermaal-Bosvoorde
 - Sint-Genesius-Rode – Bosvoorde
 - Hoeilaart – Ukkel
 - Hoeilaart/Terhulpen – Watermaal-Bosvoorde
 - Waterloo – Hoeilaart
 - Oudergem – Hoeilaart
 - Watermaal-Bosvoorde – Jezus-Eik/Tervuren
 - Woluwe – Waterloo



Analyse

- Belang van goed beheer van wegverharding (keuze materiaal, regulier onderhoud) in functie van de typologie van de fietser
- Typologie van fietsers en specifieke vereisten:
 - Recreatieve fietser: vereist kwalitatieve wegverharding, voldoende ruim aanbod van fietslussen doorheen een gevarieerd landschap, en verkeersveiligheid (vooral *black points* vermijden met gemotoriseerd verkeer, maar ook beperkingen van ontmoetingen met andere types van recreanten (ruiters, loslopende honden, ...))
 - Functionele fietser: vereist kwalitatieve wegverharding, goede aansluiting op functioneel fietsroutenetwerk buiten het bos, A-naar-B-verplaatsingen (= idealiter kortste weg tussen twee punten), en verkeersveiligheid.
 - MTB'er: vereist avontuurlijk, uitdagend en zwaar parcours, met smalle, bochtige paden. Voldoende lengte (gemiddeld 25 à 35 km), hoogteverschil, onverharde paden. Verkeersveiligheid.
- Wat de functionele fietsroutes betreft zijn er enkele *missing links* en/of *black points*:
 - Doorsnijding Meutedreef door R0
 - Ontsluiting Sint-Corneliusdreef aan zuidelijke zijde
 - Aansluiting Welriekende Dreef op Sint-Jansbergsesteenweg en inrichting tunnel onder R0
 - Oversteek Terhulpssteenweg ter hoogte van Bundersdreef
 - Oversteek brug E411 te Jezus-Eik
 - Doorkruisbaarheid site Rood Klooster
 - Veiligheidssituatie kruispunt Lorrainelaan-Lorrainedreef-Harrasdreef
 - Moeilijkheidsgraad passage R0 aan Groendaalsesteenweg (aanleg wandel- en fietsersbrug in uitvoering)



Recreatie - Récréation

Ruiterinfrastructuur - Infrastructure équestre

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- maneges/manèges
- ruiterpaden/sentiers cavalier

0 500 1.000 1.500
m

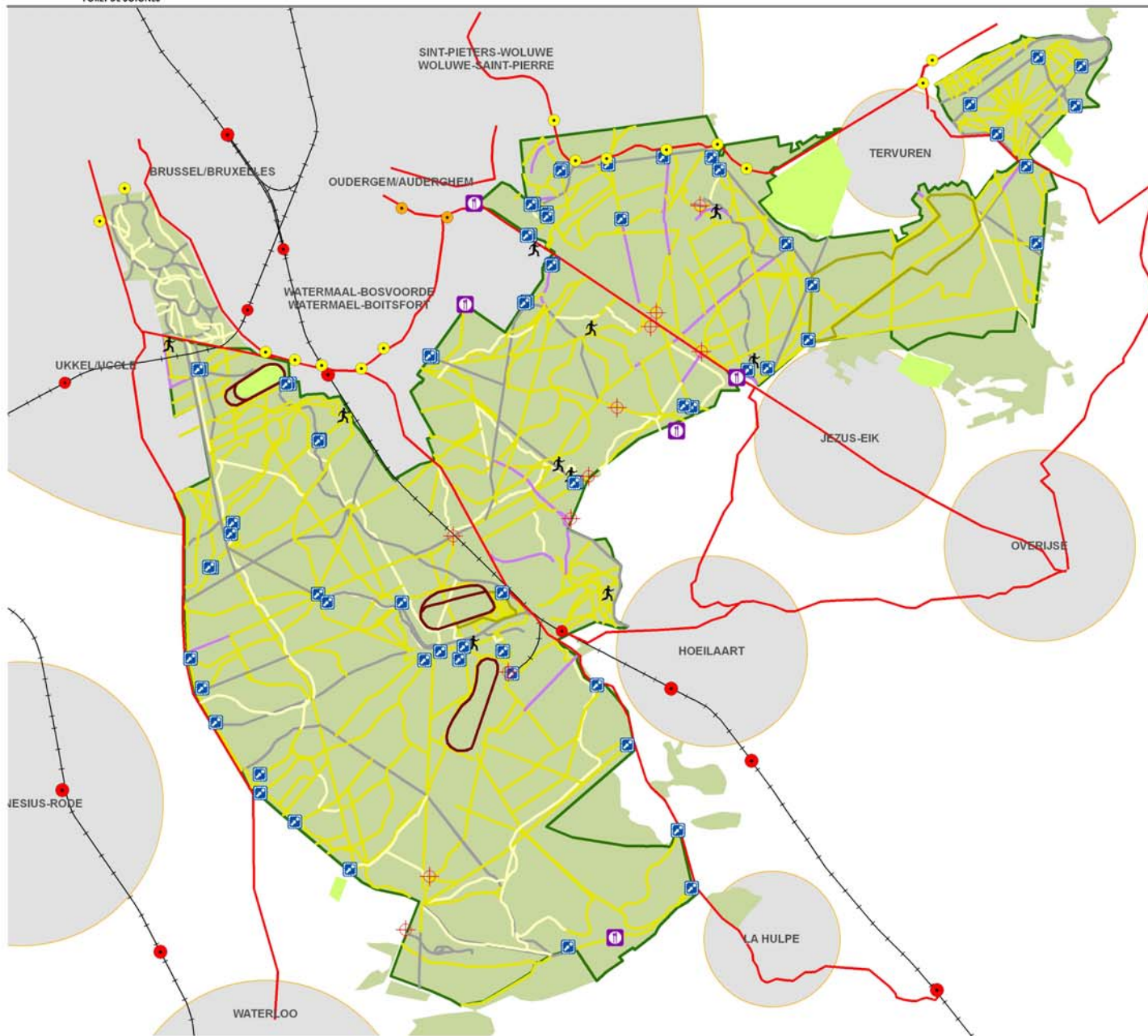
Inventarisatie

- 169 km ruiterspaden
- 20 omliggende manèges
- Voornaamste concentratie van ruitersactiviteit in Hoeilaart en Sint-Genesius-Rode (Brassinelaan); beperktere concentratie ter hoogte van Ukkel.
- Drie hippodromen in het woud zelf, waarvan twee er nog manègeactiviteiten herbergen.



Analyse

- Ruitersactiviteit gaat vnl. uit van de nabijgelegen manèges, maar ook van dagbezoeken met trailerwagens.
- Nog een aantal *missing links* in het bestaande ruiternetwerk
- De twee hippodromen met manègeactiviteiten bevinden zich problematisch in het hart van de ecologische hoofdstructuur
- Belang van een eigen infrastructuur (paden, parkeerinfrastructuur) ifv de typologie van de ruiter.
- Typologie van de ruitersrij en voornaamste vereisten:
 - Ruiter te paard/pony: Niet-verharde paden. Verkeersveiligheid (quasi-complete scheiding van andere recreatiestromen en gemotoriseerd verkeer). Aangepaste parkeerinfrastructuur. Inrichting voor paarden aan belangrijkste toegangspoorten (watervoorziening; vastleggen paarden).
 - Koetsen: Half-verharde paden, die bovendien – door deze activiteit zelf – zeer snel aftakelen, en dus zeer veel onderhoud vergen. (Kunnen geen of moeilijk gebruik maken van de niet-verharde bestaande ruiterswegen, en komen daardoor in de andere recreatiestromen terecht.) Verkeersveiligheid (quasi-complete scheiding van andere recreatiestromen en gemotoriseerd verkeer). Aangepaste parkeerinfrastructuur. Inrichting voor paarden aan belangrijkste toegangspoorten (watervoorziening; vastleggen paarden).



Recreatie - Récréation

Algemene recreatieve infrastructuur
Infrastructure récréative générale

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- gemeente/commune
- bos/forêt
- Openbaar vervoer/Transport public**
 - tram
 - metro MIVB
 - trein/train MIVB
 - trein/train NMBS
 - busverbinding/route de autobus
 - spoorwegen/chemins de fer
 - + recreatieve doorgang/passage récréatif
 - + speeltuigen of -bos/aire ou forêt de jeux
 - + infopaneel/panneau info
 - + horeca
 - hippodroom/hippodrome
 - golf
 - arboretum
- Verharding wegen/Revêtements**
 - kassei/pavé
 - verhard/revêtu
 - halfverhard/semi revêtu
 - onverhard/non revêtu

0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- Openbaar vervoer bestaande uit:
 - Busverbindingen vanuit Brussel naar ter Kameren (lijn 93), Waterloo (lijnen 136, 137, 365, W), La Hulpe (lijnen 348), Overijse en Tervuren (315, 317; Ter Kameren naar Hermann-Debroux (lijnen 41), ADEPS (lijn 72); Druivenroute vanuit Hoeilaart naar Zaventem
 - Metro naar Hermann-Debroux (lijn 1A)
 - Tram vanuit Brussel naar Hermann-Debroux (lijn 94) en Tervuren (lijn 44)
- De wegverharding bestaat grotendeels uit halfverharde wegen (dolomiet, steenslag, porfier...), met daarnaast onverharde wegen (aarden weg), verharde wegen (asfalt, beton) en kasseiwegen
- Recreatieve doorgangen over en onder R0/E411/L161 op volgende locaties:
 - treinspoor L161 (Bundersdreef, Tweebergen, Van Kerm)
 - Léonardkruispunt R0-E411 (Waversesteenweg en Mezendreefje)
 - R0 (Kleine Flossedelleweg, Tamboerdreef, O.L.V. van Welriekende, Molenweg, Processieweg, Raafeikweg, afrit Dr. Derscheid)
 - E411 (Prinsendreef)
- Infoborden komen verspreid voor aan de meest druk bezochte plaatsen, gekoppeld aan de parkings
- Speelzones/Speelinfrastructuur: infrastructuur varieert van ingerichte speelzones met speeltoestellen in een bosomgeving tot welbepaalde speelbossen zonder begeleidende infrastructuur
- Arboretum van Tervuren (Koninklijke Schenking) en Groenendaal
- Hoogdynamische recreatie bestaande uit:
 - Golf (Tervuren, Overijse, Bosvoorde, Sint-Genesius-Rode)
 - Hippodroom (Koninklijke, oefenrenbaan Groenendaal)
- Een veelvoud aan gemachtigde activiteiten per gewest/jaar

Analyse

- Zoniënwoud is op verscheidene plaatsen zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer of met de fiets, maar dit wordt weinig bekendgemaakt: gebrek aan info naar breed publiek over toegangsplaatsen en hoe die met openbaar vervoer of fiets te bereiken.
- Inter- en intragewestelijke verschillen in wegverharding en gebruik van materialen: er gaat momenteel geen geleiding uit van de wegbedekking, nood aan uniformiteit i.f.v. recreatief gebruik
- Nood aan bijkomende recreatieve ontsnippering d.m.v. veilige doorsteken van grote verkeersassen
- Infoborden: zie volgende pagina
- Speelzones waar vraag het grootst is? Speelinfrastructuren niet aangepast en/of onbereikbaar voor personen met beperkte mobiliteit. Een aantal - al dan niet formele - speelzones zijn in de ecologische hoofdstructuur gelegen.
- Een aantal hoogdynamische recreatieve activiteiten midden in het woud
- Nood aan intergewestelijke strategie voor toelaten van en supervisie op machtigingsplichtige activiteiten



Recreatie | bebording, regelgeving & informatieverstrekking

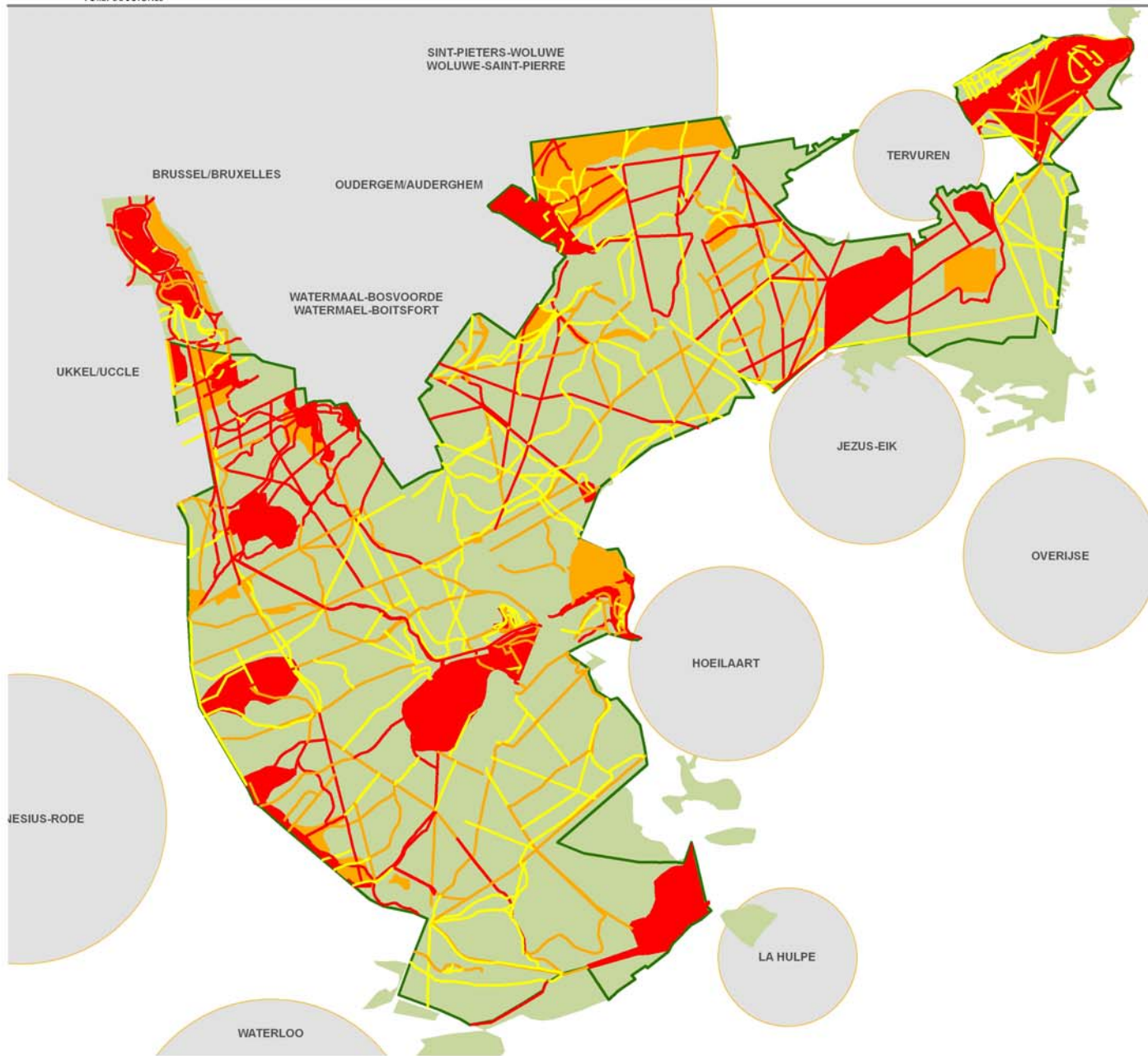
Inventarisatie

cfr. documenten Platform Zoniënwoud

- Grote verscheidenheid aan types borden/infopanelen tussen de gewesten en tal van bijkomende borden van instanties/verenigingen
- Verschillende regelgeving tussen de betrokken gewesten aangaande het aan de leiband houden van honden, het verlaten van paden, het plukken van woudvruchten

Analyse

- De bebording heeft geen herkenbare identiteit voor het volledige woud, maar refereert naar eigenaar, beheerder of initiatiefnemer
- Onduidelijkheid over wat waar mag beoefend worden door een gebrek aan uniformiteit (zowel qua visuele weergave als op juridisch vlak)
- Nood aan een globaal toegankelijkheidsreglement.
- Bepaalde bebordingen gedateerd en niet onderhouden
- Diffuse verspreiding van bebording over het ganse woud, niet gebonden aan duidelijk geplande recreatieve infrastructuur (poorten etc.)
- Gebrek aan informatie over Zoniënwoud buiten het gebied:
 - Openbaar vervoer
 - Toegangsplaatsen en recreatief aanbod
- Mogelijkheden voor gebruik meertaligheid binnen de bestaande taalwetgevingen: drietaligheid (Nederlands, Frans en Engels) waarbij de voertaal in een taalgebied groter staat afgebeeld dan de anderen; plaatsnamen enkel weergeven in de voertalen (geen vertalingen)
- Aangepaste inrichting en invulling nodig voor doelgroep personen met beperkte mobiliteit of andere beperkingen (blinden, slechtzienden, personen met verstandelijke handicap, doven en slechthorenden, personen met een kleine gestalte, rolstoelgebruikers, ...)



Recreatie - Récréation

Recreatiedruk - Fréquentation

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- Recreatiedruk zones/Fréquentation zones**
 - regelmatig/régulièrement
 - intensief/fortement
- Recreatiedruk wegen/Fréquentation sentiers**
 - beperkt/faiblement
 - regelmatig/régulièrement
 - intensief/fortement

0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- Methodiek:
In navolging van een studie die eerder werd uitgevoerd voor het bos op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, werd een gelijkaardige methode toegepast voor de andere twee gewesten.
Voor de opmaak van deze kaart werd er beroep gedaan op de boswachters. Er werd hen gevraagd voor hun eigen werkingsgebied de bezoekersdruk te beoordelen (expert judgement) op de in kaart gebrachte paden/wegen. Bijkomend konden zij ook zelf zones intekenen waar er een verhoogde recreatieve druk is.
- Een aantal locaties vallen op als concentratiezone met hoge recreatiedruk:
 - Ter Kameren
 - Verdrongen Kinderen
 - Parking Chemin des Deux Montagnes - Vuylbeek
 - Rood Klooster
 - Arboretum Tervuren
 - Park van Tervuren
 - Omgeving Koningsvijvers Hoeilaart
 - Omgeving Ganzepootvijvers Groenendaal
 - Midden Hut
 - Grote Hut
 - Château de La Hulpe

Analyse

- Appreciatie:
Aangezien er in geen van de drie gewesten gestructureerd recreatiemonitoring wordt uitgevoerd, werd er beroep gedaan op een methode van enquêtering van boswachters om inzicht te krijgen in de actuele bezoekersdruk.
Ondanks het feit dat de gebruikte methode gevoelig is voor variatie in functie van het subjectieve oordeel van de boswachters, is de methodiek voldoende robuust geapprecieerd. Toetsing door collega boswachters en bijkomend terreinonderzoek tonen immers aan dat de gegevens realistisch zijn.
- Motivatie:
Het onderzoek werd uitgevoerd om een actuele inschatting te maken van het recreatief gebruik. Er wordt immers een inschatting gemaakt van de plaatsen waar recreanten geconcentreerd zijn en/of welke paden ze hiervoor gebruiken. Zo kan het huidige onderzoek tevens de basis vormen om een probleemanalyse ten aanzien van recreatie uit te voeren.

Het valt op dat ecologisch waardevolle zones zoals Verdrongen Kinderen, de Koningsvijvers en de Ganzepootvijvers ook een recreatieve trekpleister zijn waarbij er een negatieve impact op het ecosysteem kan optreden.

Ter Kameren wordt ook expliciet als concentratiezone vermeld, hoewel het buiten het formele bestek van deze studie valt. Er is een groot recreatief potentieel voor deze 'groene vinger' in Brussel, dat momenteel sterk wordt beperkt door de huidige gevaarlijke verkeerssituatie. Ter Kameren biedt bovendien potenties voor recreatievormen die nergens anders in het gebied aan bod (kunnen) komen (rolschaatsen, skeeleren, skateboard, enz...)



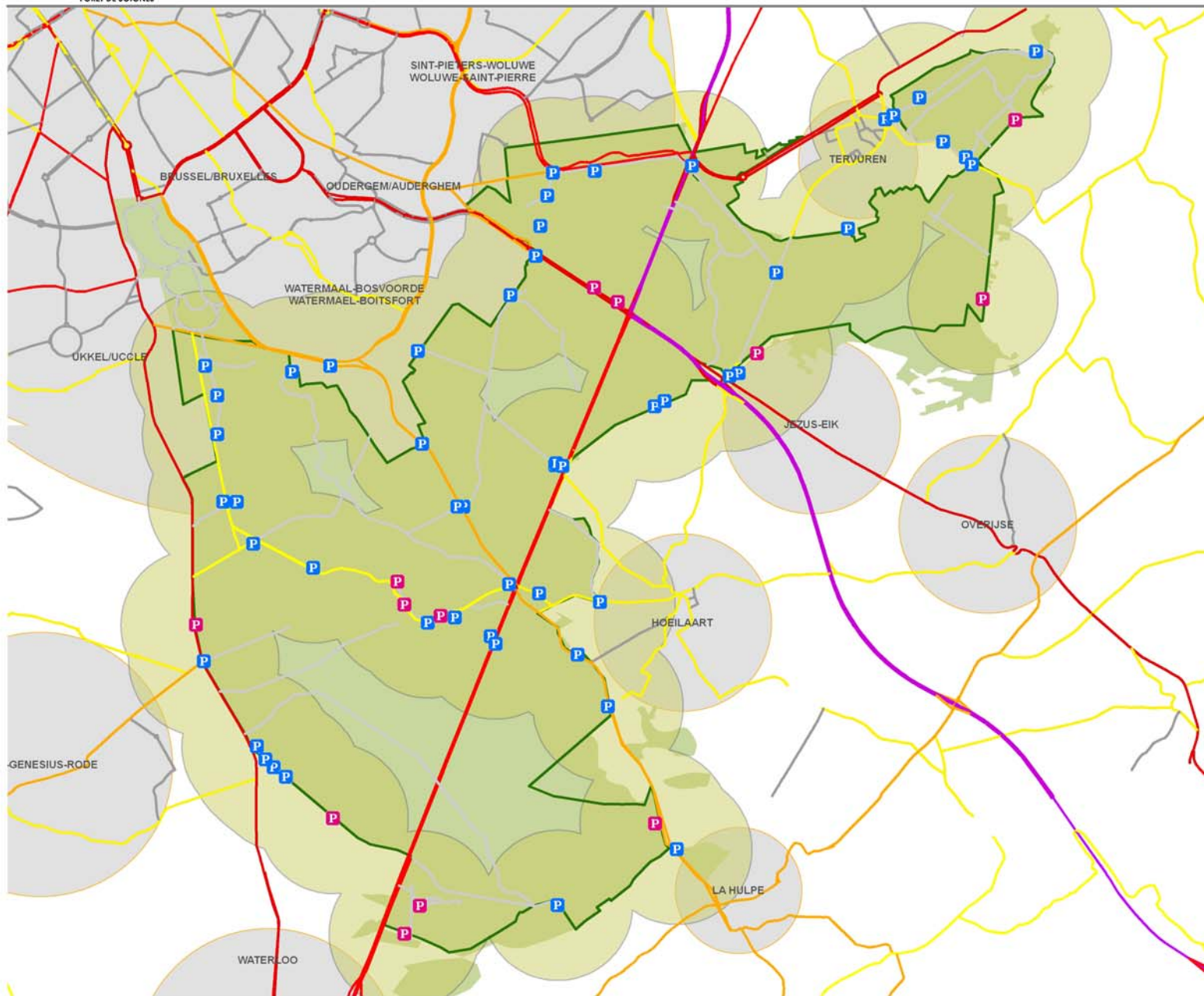
Inventarisatie

Een veelvoud aan voornamelijk recreatie gerelateerde verstoringen:

- verlaten van paden
- verstoring door geluid, afval, betreding,...
- erosie
- loslopende honden
- commerciële uitbating honden
- commerciële pluk van paddenstoelen
- (commerciële) evenementen
- vuur
- illegaal kamperen
- groenafval van nabijgelegen tuinen
- onbegrip voor en hinder door houtexploitatie

Analyse

- Op een aantal locaties is er verstoring en erosievorming door drukke recreatie buiten de paden, o.m. van jeugdbewegingen en commerciële outdoor-organisaties (Verdrongen Kinderen, omgeving Rood Klooster, ...). Nood aan informatieverstrekking aan betrokkenen, betere sturing van speelactiviteiten en –zones, en controle op inbreuken.
- Massale mtb-evenementen kunnen op de gebruikte paden een zeer sterk eroderend effect hebben. Nood aan intergemeentelijke strategie voor toelaten van en supervisie op machtingplichtige activiteiten.
- Loslopende honden (o.a. aan Koningsvijvers) verstoren broedende vogelsoorten, en andere diersoorten, en kunnen leiden tot conflicten met andere recreanten. Nood aan uniforme regelgeving, ‘argumenterende’ informatieverstrekking, en controle.
- Het commercieel uitlaten van honden leidt lokaal (o.a. aan Verdrongen kinderen) tot (mest)overlast. Nood aan controle.
- Praktijken als commerciële pluk van paddenstoelen, vuur maken, illegaal kamperen zijn verboden, maar komen sporadisch wel voor. Nood aan controle.
- Sterke urbanisatie rondom het Zoniënwoud leidt zeer regelmatig tot illegale dumpingen van tuinafval in de rand van het woud. Nood aan controle.
- De zware machinerie van de houtexploitanten leidt onvermijdelijk tot enige lawaai- en comforthinder. Bovendien heerst er vaak onbegrip bij de doorsnee recreant over de noodzaak van houtexploitatie, en wordt dit al te vaak verward met ‘bosvernietiging’ (landschapsverstoring). Nood aan informatieverstrekking aan breed publiek over economische rol van bos, en over praktische planning. Snelle en goede opvolging van herstel wegeninfrastructuur, waar nodig. Maximaal scheiden recreatief netwerk en wegen gebruikt voor exploitatie.



Legende

Parking

- P clandestien/informel
- P officieel/officiel
- autosnelweg/autoroute
- belangrijke hoofdweg/route principale
- R0
- secundaire weg/route secondaire
- verbindingsweg/route de liaison
- lokale weg/route locale
- perimeter project/périmètre projet
- buffer/zone tampon (500 m)
- bos/forêt
- gemeente/commune

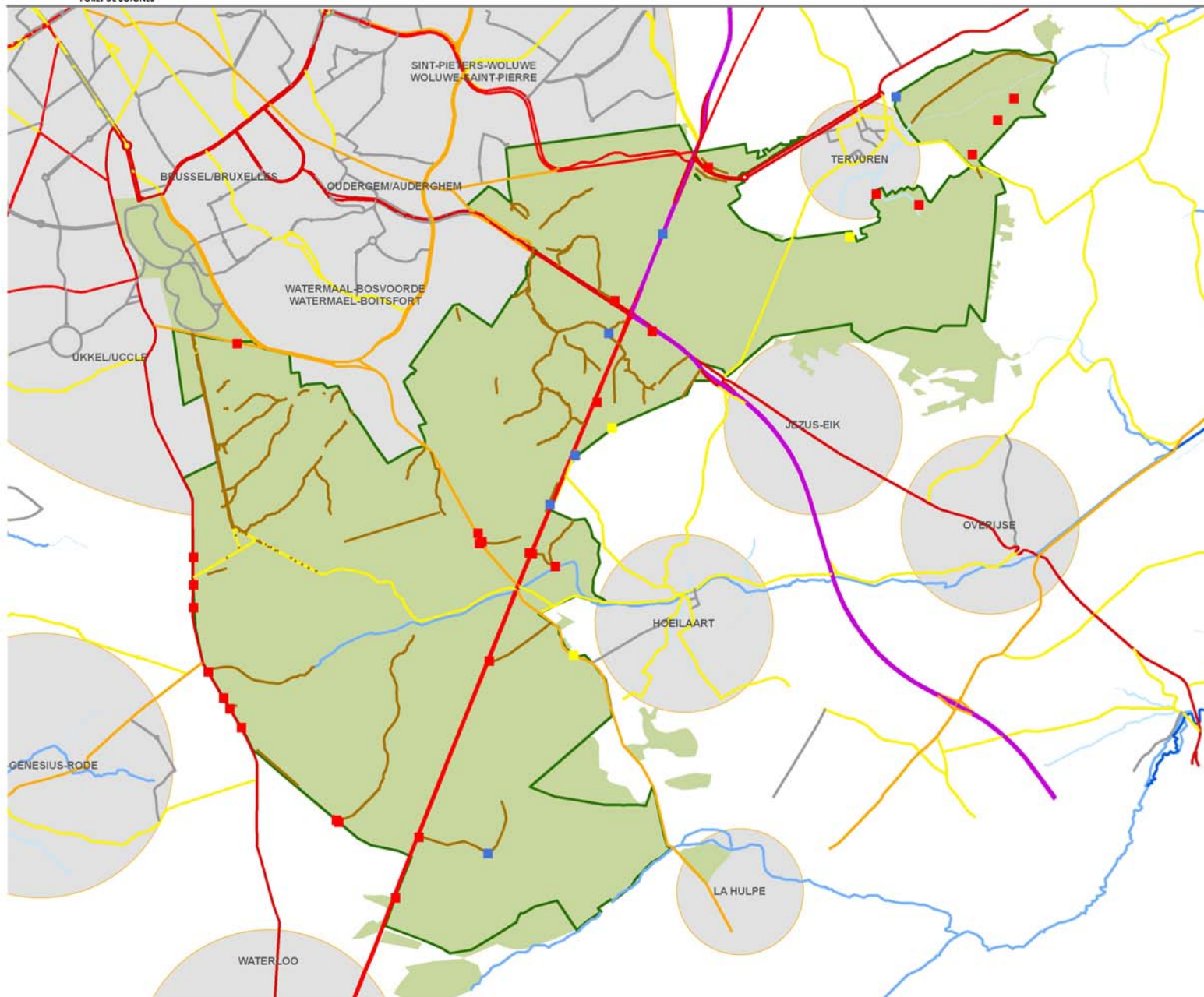
0 500 1.000 1.500
m

Inventarisatie

- Intensieve doorsnijding van het woud door wegeninfrastructuur (zie ook situering)
- De toegankelijkheid van het woud wordt in belangrijke mate bepaald door de verspreiding van parkings:
 - 51 formele parkings die in hoofdzaak functioneren ten behoeve van de bosbezoeker; met een totale capaciteit geschat op 880 plaatsen.
 - 13 clandestiene parkings (in totaal ca. 120 plaatsen) die hoofdzakelijk in de periferie van het woud gelegen zijn en die voornamelijk op drukke momenten gebruikt worden
 - Samen ca. 1000 plaatsen verspreid over 64 parkings, gemiddeld ca. 15 wagens/parking
- Omvangrijke invloed van de talrijke parkings die langsheen de wegeninfrastructuur ingeplant werden.

Analyse

- Wegeninfrastructuur geeft (naast landschapsverstoring) direct en/of indirect aanleiding tot ecologische verstoring door geluid en licht, alsook een impact op de kwaliteit van het oppervlaktewater (zie volgend items)
- Uitgaande van een beperkte maar realistische verspreiding van 500 m van wandelaars vanuit de parkings (buffercirkels aangeduid op kaart), wordt bij benadering 86 % van het bosareaal permanent toegankelijk voor recreanten die per wagen komen.
- Zeer groot aantal parkeerplaatsen, waarvan significant percentage binnen de ecologische hoofdstructuur. Fenomeen van illegaal parkeren.
- Kleine en verspreide parkeerplaatsen versterken problematieken van sluikstorten (zwerfvuil, groenafval), onveiligheid(-sgevoel) en kleine criminaliteit (inbraak, beschadiging,...).



Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- Riolering/système d'égouts**
 - stormbassin/bassin d'orage
 - lozingspunt/point de décharge
 - wateroverlast/difficultés par l'eau
 - grachten-buizen/fossées-tuyaux
- waterlopen/cours d'eau**
 - categorie 1
 - categorie 2
 - categorie 3
 - niet geklasseerd/non classé
- autosnelweg/autoroute
- belangrijke hoofdweg/route principale
- R0
- secundaire weg/route secondaire
- verbindingsweg/route de liaison
- lokale weg/route locale

0 500 1.000 1.500 m

Inventarisatie

Methodiek:

- Inventarisatie van beschikbare gegevens (VMM afdeling Water, Wegen & Verkeer, overleg beheerders)
- Literatuurgegevens
- Terreininventarisatie naar het voorkomen van:
 - afwateringsbuizen die uit de omgevende infrastructuur (woningen en wegen) naar het woud worden afgeleid
 - drainagegrachten (al dan niet ingebed)
 - onweerbassins.

Analyse

Probleemschets:

De oppervlaktewaterproblematiek in relatie tot het Zoniënwoud omvat in essentie 2 aspecten:

- De algemene afwateringsproblematiek naar het Zoniënwoud. De omvat enerzijds de afwatering van wegen in en rond het bos en anderzijds de rechtstreekse lozingen van huishoudelijk afvalwater (sanitair water) afkomstig van woningen (hoofdzakelijk omheen het bos).
- De afwateringsproblematiek van de autosnelwegen (in het bijzonder de R0). Dit omvat zowel een kwantitatieve als kwalitatieve component. De kwantitatieve component heeft in essentie vooral betrekking op de impact van piekafvoeren op het bos (o.a. aanwezigheid van stormbassins in relatie tot natuurlijke vijversystemen) en anderzijds ook op de verminderde infiltratie.

Voor beide aspecten moet bekeken worden wat de ernst is van het probleem en welke mogelijke oplossingen er voorhanden zijn.

Los van de oppervlaktewaterproblematiek moet er ook op gewezen worden dat er in het Zoniënwoud lokaal ook sprake kan zijn van een grondwaterproblematiek:

- Verdroging van moerassen en natuurlijke valleitjes in het woud doordat, door de steeds toenemende verstedelijking (= verharde oppervlakte), de infiltratiegebieden steeds kleiner worden (afname van de grondwatervoeding);
- Grondwaterverontreiniging ten gevolge van infiltratie van verontreinigd oppervlaktewater.

De ecologische verstoring van het ecosysteem Zoniënwood (quasi integraal Natura 2000 gebied) is een primair knelpunt dat de integriteit van het woud bedreigt en een duurzaam beheer verder kan hypothekeren. De knelpunten die onze focus vereisen zijn enerzijds de elementen die verstoring veroorzaken en anderzijds de elementen die verhinderen dat een efficiënte beheersing van de verstoring kan plaatsvinden.

De belangrijkste verstoring wordt veroorzaakt door:

- De impact van **lijninfrastructuur** (wegen en spoorlijnen) die het woud doorkuist
 - pollutie van het woud door lozing ongezuiverd oppervlaktewater
 - licht- en geluidsverstoring
 - ecologische versnippering
- De druk van historische en voortschrijdende **urbanisatie** i.e. bouwprojecten binnen en/of met noemenswaardige invloeden op het woud
 - habitatverlies
 - begeleidende infrastructuur (impact afwatering, verlichting, ...)
- De impact van **recreatie** die zich op verschillende wijzen uit
 - concentratie op kwetsbare locaties
 - verspreide aard van het fenomeen (verstedelijking en de immense hoeveelheid parkings en toegangspunten)
 - impact van de verschillende activiteiten en hun begeleidende infrastructuur

Het belangrijkste knelpunt om een efficiënte beheersing te realiseren resulteert uit het feit dat de gewestgrensoverschrijdende structuren onvoldoende georganiseerd zijn. Zonder de integriteit van de bevoegdheden aan te tasten, kan een afstemming bijdragen tot een efficiëntere beheersing van de aangehaalde verstoringen, namelijk door het ontwikkelen van:

- Een gecoördineerde visie op aspecten van het bosbeheer
 - beheersing van invasieve exoten
- Een éénduidige organisatie van de recreatie
 - communicatie met de bosbezoekers
 - duidelijkheid over de toegankelijkheidsreglementering
 - handhaving
- ...

5. Visie

Mission statement

Nu uit de inventaris en analyse op voldoende wijze de uitgangssituatie blijkt, is het gepast de missie te schetsen die door de initiatiefnemers, i.c. de drie gewestelijke administraties bevoegd voor het bosbeheer, werd meegegeven. Deze missie werd onder andere opgenomen in het bestek van de opdracht :

- Behoud en versterking van het ecosysteem Zoniënwoud, dat internationaal erkend is, vormen een uitgangspunt bij de opmaak van de structuurvisie. Het optimaal ecologisch functioneren van het woud staat met andere woorden voorop.
- De ruimtelijke samenhang en integriteit dienen maximaal te worden hersteld. Bijzondere aandacht dient daarbij te gaan naar de ontsnippering door infrastructuur en de integratie van enclaves.
- Aangezien noch de fauna noch de bosbezoekers rekening houden met de gewestindeling van het woud dient deze ondergeschikt te zijn aan een gezamenlijke aanpak op vlak van ecologie en recreatie. Een eigen identiteit voor het Zoniënwoud primeert daarbij op de gewestelijke identiteit.
- Juridische, administratieve en praktische aspecten dienen maximaal grensoverschrijdend op elkaar te worden afgestemd. Door per aspect het beste systeem als uitdaging te nemen, zal een algemene kwaliteitsverbetering op niveau van het volledige Zoniënwoud worden bereikt. De lat wordt met andere worden gelegd op het hoogste niveau en niet op het 'gemiddelde' van de 3 gewesten.

Algemene visieontwikkeling

De geïntegreerde visie gebald samengevat in 4 kernprincipes

De algemene visie laat zich grotendeels samenvatten in volgende kernprincipes, die in opeenvolgende stappen invulling geven aan de missie van de opdracht, waarbij de versterking van het ecosysteem Zoniënwoud de primaire focus vormt :

- Afnemende geleiding vanaf goed uitgeruste poorten in het belang van recreant én natuur
- Recreatieve en ecologische netwerken die aantakken op hun omgeving
- Van een regionaal verschillende aanpak naar een eigen herkenbare identiteit zonder gewestgrenzen
- Beperking van de verstoring en van de ruimtelijke versnippering door infrastructuur

Afnemende geleiding vanaf goed uitgeruste poorten in het belang van recreant én natuur

Behoud, herstel en versterking van de ecologische waarde en van de integriteit van het internationaal erkende ecosysteem Zoniënwoud en de verdere duurzame uitbouw van een hoogwaardig recreatief aanbod voor een verscheiden groep aan recreanten, zowel van de nabije als vanuit een ruime omgeving, worden in deze structuurvisie verzoend via het concept van afnemende geleiding.

Dit concept bestaat erin de centrale ecologische hoofdstructuur te onderkennen en te versterken en de recreatieve doorsnijding ervan en de recreatieve druk erop te beperken door een doordachte hertekening van het recreatief netwerk.

Gelijktijdig met de uitbouw van poorten tot het woud, die hoofdzakelijk aan de periferie zullen gelegen zijn, wordt de volledig verspreide toegankelijkheid via talloze parkings over het woud teruggedrongen. Een aantal doorsnijdende wegen die thans deze verspreide parkings ontsluiten kunnen vervolgens eveneens worden afgeschaft hetgeen een sterk ontsnipperend en rustbrengend effect heeft.

Vanaf de poorten, die maximaal via openbaar vervoer toegankelijk moeten zijn, wordt een zo veel als mogelijk gedifferentieerd aanbod voor de bosrecreant gecreëerd. Door een thematisering per poort wordt een interessante complementariteit in het recreatief aanbod gebracht en kunnen minder verenigbare recreatievormen ruimtelijk uiteen worden gelegd.

Het uitrustingsniveau in de poorten en hun onmiddellijke omgeving is hoog : horeca of minstens sanitair, een zeer ruim aanbod aan goed uitgeruste gemarkeerde paden, goede informatie en bewegwijzering, rustbanken en overige recreatieve infrastructuur, met het bosecosysteem verenigbare attracties (opengesteld erfgoed, uitkijkpunten, ...). De poorten beogen immers het overgrote deel van de recreanten te 'absorberen' en op die manier de waardevolle ecologische kern van het woud van overmatige recreatie te vrijwaren.

Naarmate recreanten zich verder van de poorten verwijderen, daalt het uitrustingsniveau van wegen, voorzieningen en bewegwijzering om op grotere afstand volledig achterwege te blijven. Dit impliceert geenszins dat de kern van het woud actief ontoegankelijk wordt gemaakt, maar wel dat de recreatiedruk er duidelijk zal dalen en dat de natuurliefhebber of sportieve wandelaar die erin doordringt een natuurlijkere en avontuurlijkere bosbeleving zal hebben.

Recreatieve en ecologische netwerken die aantakken op hun omgeving

Het Zoniënwood dient te worden aangetakt op de bestaande landschapsecologische en recreatieve structuren.

De landschapsecologische relaties met de valleien van Voer, Laan, IJse, Woluwe en Argentine worden waar mogelijk versterkt en via bosstapstenen wordt aansluiting gezocht met de andere belangrijke boskernen die overblijven van het historische kolenwoud: het Hallerbos, het Meerdaalwoud, ..

Mountainbikepaden, fietsroutes en ruiterspaden in het Zoniënwood worden aangetakt op lange-afstandsroutes buiten het woud (GR-paden, thematische fietsroutes, ...) zodat een dubbel doel wordt gediend. Het Zoniënwood wordt vlot bereikbaar voor niet gemotoriseerde bezoekers en de routes binnen het Zoniënwood worden deel van een ruimer recreatief aanbod en netwerk.

Er wordt voor gezorgd dat het Zoniënwood vlot doorkruisbaar wordt voor functioneel fietsverkeer, waaronder het woonwerkverkeer tussen de woon- en werkkernen die rondom het woud zijn gelegen. Daarom worden knelpunten binnen het functioneel fietsnetwerk aangepakt en wordt het netwerk vervolledigd en afgestemd op het uit te bouwen recreatief netwerk tussen poorten.

Van een regionaal verschillende aanpak naar een eigen herkenbare identiteit zonder gewestgrenzen

De regionalisering van het bosbeheer in de jaren '80 leidde gaandeweg tot een verschillende aanpak in de 3 gewesten voor de meeste aspecten die het bos aanbelangen. Toegankelijkheid, medegebruik, handhaving, ... worden in elk gewest enigszins anders aangepakt.

Dit uit zich op meest pijnlijke wijze in een chaotische structuur van bewegwijzering waarbij de huidige bebordingssituatie refereert naar eigenaars, beheerders en initiatiefnemers doch elke specifieke eigenheid op het niveau van het Zoniënwood ontbreekt. De huidige situatie werkt ook geenszins oriënterend of sturend. Hooguit kan uit de wegwijzertypologie worden afgeleid in welk gewest men zich bevindt hetgeen uitgerekend voor de bezoeker weinig relevant is.

Op vlak van bewegwijzering dient grensoverschrijdend over het volledige Zoniënwood een meertalige huisstijl te worden ontwikkeld die identiteitverlenend, oriënterend, sturend en uiteraard visueel aantrekkelijk is. Een verwijzing naar de beheerder kan, bij gebrek aan relevantie voor de bosbezoeker, hooguit discreet worden toegevoegd.

Een loutere afstemming van de infrastructuur, waaronder een uniforme bewegwijzering, zal echter geenszins volstaan. Een onderlinge afstemming van wetgeving en beleidsuitvoering dient op niveau van het Zoniënwood te worden nagestreefd. Daartoe biedt de bijzondere wet op 08/08/1980 (art 6§2) de nodige kapstok.

Tot een gemeenschappelijke 'vermarkting' van het Zoniënwood kan gekomen worden door de creatie van een gewestgrensoverschrijdend platform, bijvoorbeeld via een statuut Nationaal Park voor het volledige Zoniënwoodcomplex, waarna interregionale initiatieven, waaronder een internationaal gewaardeerd bosmuseum, een dynamisch digitaal platform, publicaties, ... onder één paraplu kunnen worden aangepakt.

Beperking van de verstoring en van de ruimtelijke versnippering door infrastructuur

Bovenstaande 3 principes zullen reeds leiden tot:

- een centrale ecologische hoofdstructuur en een doordachte recreatieve structuur met perifeer gelegen, goed uitgeruste poorten
- waarbij beide structuren binnen het woud aansluiten op en ingebed zijn in de grotere ecologische en recreatieve netwerken buiten het woud
- en waarbij een grensoverschrijdende aanpak samenhang, oriëntatie en identiteit verleent.

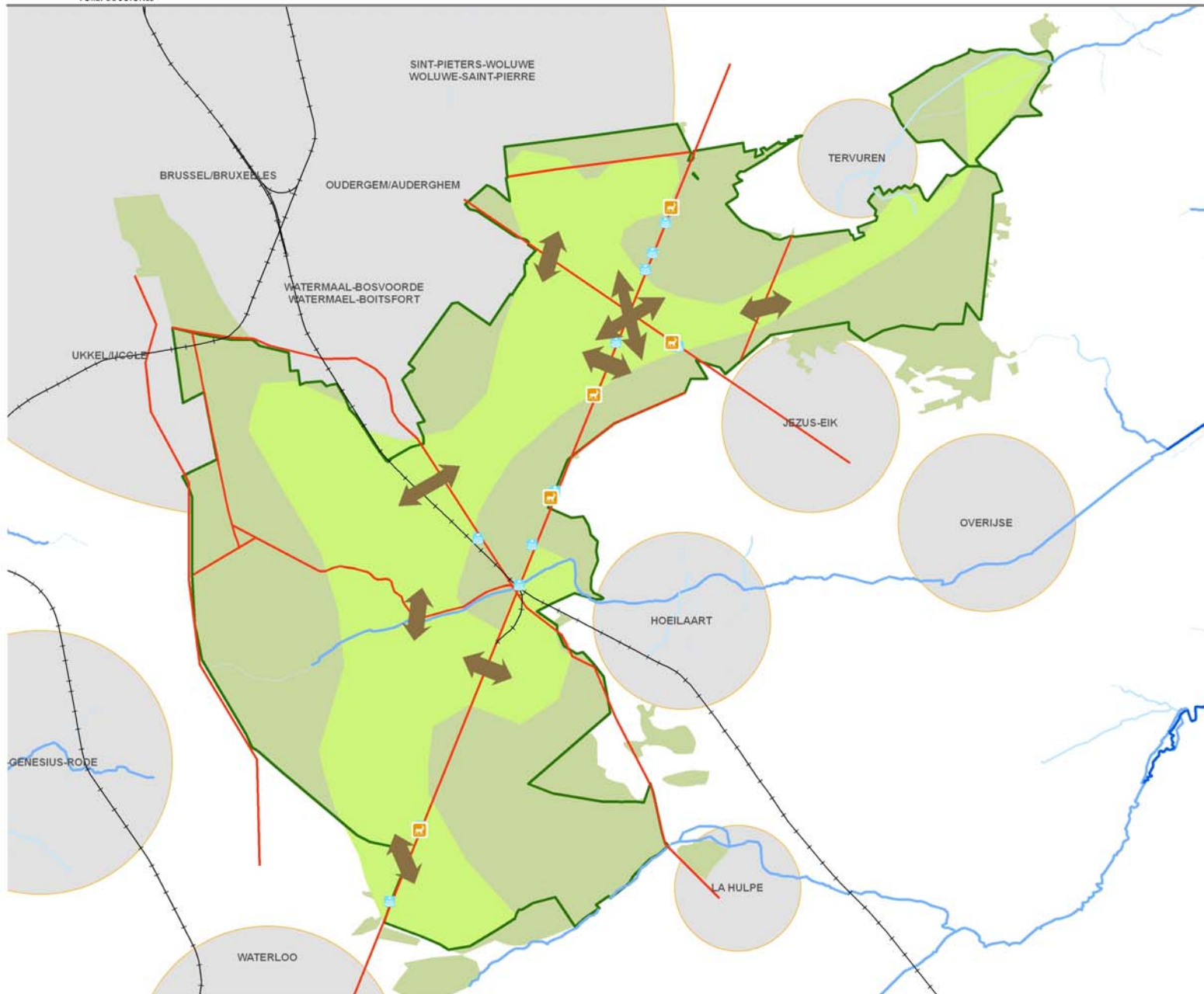
Opdat deze ruimtelijke structuren optimaal zouden functioneren, dienen echter ook de versnippering en verstoring door infrastructuren die het woud doorsnijden of omringen te worden aangepakt.

Het woud dient door de afschaffing van wegen, het herstellen van droogdalen, de aanleg van ecoducten, voetgangers-en fietsersbruggen, ... ecologisch en recreatief te worden ontsnipperd.

De zware milieuvoetafdruk van de doorsnijdende en omringende infrastructuren op het woud, via water, geluid en licht, wordt waar mogelijk beperkt door afkoppeling, herstructurering van de waterafvoer vanaf wegenis, akoestische inbuffering. Ook hier wordt de aandacht geconcentreerd op kwaliteitsverbetering voor de nieuwe ecologische en recreatieve structuur.

Eveneens met het oog op ontsnippering en tegengaan van verstoring worden ingesloten enclaves (renbanen, Vorseijplateau, ...) herbestemd ten dienste van het bos, het weze ter versterking van de ecologische hoofdstructuur of ondersteunend aan het recreatief netwerk. De enclaves worden dan ook omgevormd van bedreiging naar kans.

Uit bovenstaande toelichting blijkt de samenhang van principes en de eenheid van visie voor de gewenste toekomst van het Zoniënwood. De principes vormen de basis voor meer concrete uitwerkingen, zonder in detail te treden.



Visie - Vision

Ecologische ontsnippering
Démorcellement écologique

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- visie ecologische structuur/vision structure écologique
- spoorwegen/chemins de fer
- hoofdwegen/axes principaux
- waterlopen/cours d'eau
- catégorie 1
- catégorie 2
- catégorie 3
- niet geklasseerd/non classé
- ontsnippering/démorcellement
- ecotunnel
- duiker/ponceau

6. Uitwerkingen

Ecologische ontsnippering

Doelstelling

De visie over de ecologische hoofdstructuur vormt een leidraad voor maatregelen tot ecologische ontsnippering door infrastructuur en verder (zie andere secties):

- voor versterking van het woud (enclaves, bosranden, bosuitbreiding)
- om een noodzakelijke verbinding tussen deze structuur en het externe netwerk van valleien en groengebieden
- om de impact van de aanwezige infrastructuur te beperken (geluid, strooizout, piekdebieten afwatering, ...)
- voor afbakening rustzones en beschermingszones
- als contramal voor recreatieve ontwikkeling i.e. een vermindering van de recreatieve druk op de ecologische hoofdstructuur door een doordachte recreatieve sturing en geleiding

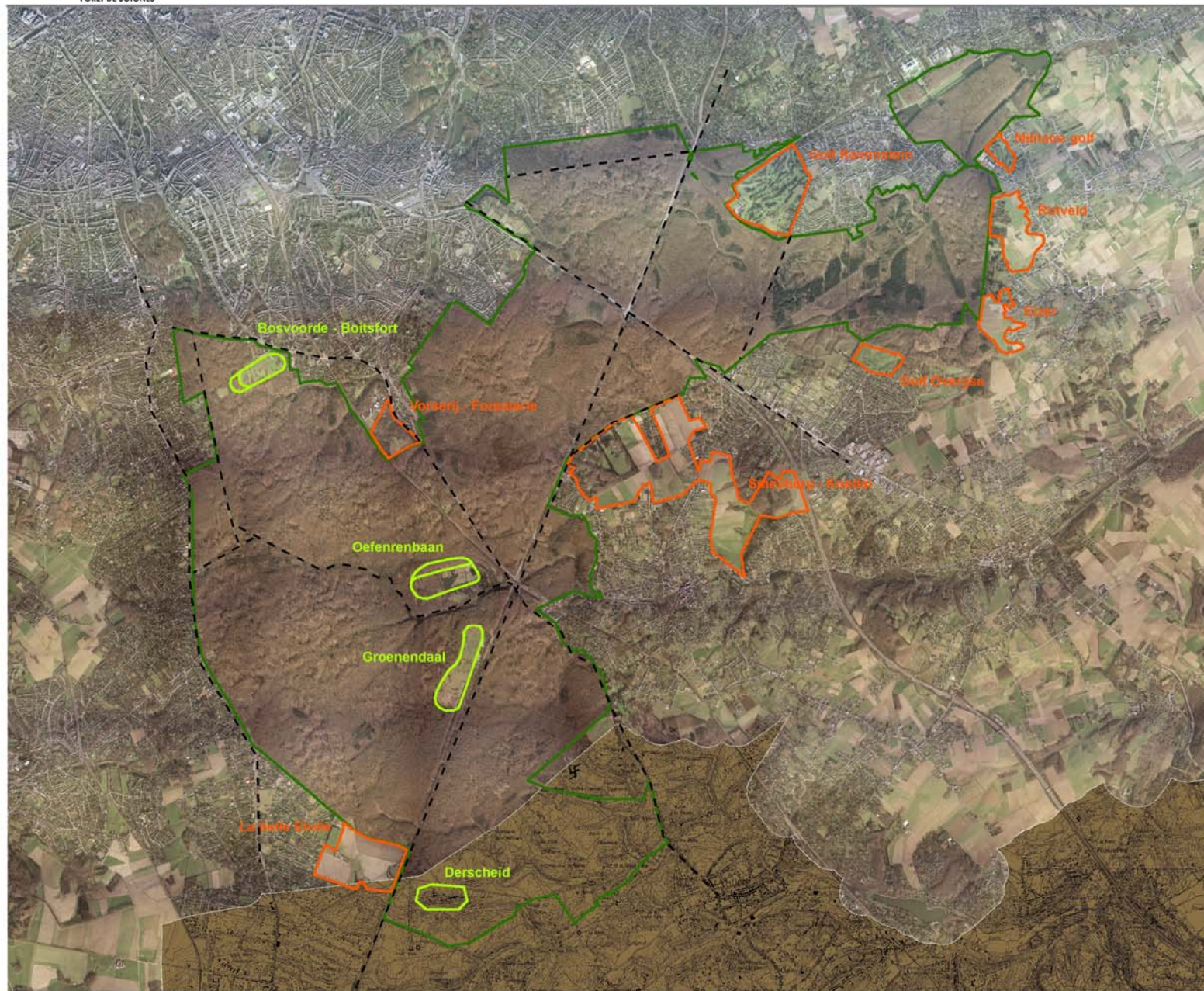
Maatregelen

Om de impact van bestaande ecologische barrières te verminderen, worden volgende gefaseerde ontsnipperingsmaatregelen vooropgesteld:

- Heraanleg van het Leonardkruispunt moet voorzien de barrière die deze verkeersaders (R0-E411) op te heffen. Binnen de streefbeeldstudie R0-E411-N4 werd reeds het plan opgemaakt en goedgekeurd om een ontsnippering volgens de zuidwestelijk-noordoostelijke as te realiseren door het liften van het wegdek. Een voorlopige ontsnipperingsmaatregel, die geen rekening houdt met de totaliteit van de herinrichting op lange termijn is weinig zinvol.
- Dezelfde streefbeeldstudie voorziet ook in een ontsnippering van de R0 (tussen het Leonardkruispunt en O.L.V. van Welriekende) door het wegdek lokaal op pilaren te plaatsen en de hier voorkomende droogdalen ecologisch en recreatief opnieuw te verbinden. Deze optie wordt in de streefbeeldstudie ook ondersteund aan de Flossendelle, hoewel ze hier niet als prioriteit bekrachtigd wordt omdat ze geen feitelijke ontsnippering van de ecologische hoofdstructuur realiseert. Desalniettemin zou er ook een landschappelijke meerwaarde geboekt worden.
- Ook de realisatie van een ecoduct over de R0 in de sectie tussen het kruispunt R0-Groenendaalsesteenweg en de tunnel aan de Raafeikweg sluit niet volledig aan bij de afbakening van de ecologische hoofdstructuur, maar kan een substantiële bijdrage leveren tot uitbreiding van de structuur in oostelijke richting, door de omvang van de ontsnippering.
- Voor de spoorlijn L161 (tussen Bosvoorde en Bundersdreef) zijn ontsnipperingsmaatregelen voorzien in het kader van de verbreding van de L161. Het betreft het voorzien van een golvende bosrand met hop-overs, de aanpassing van duikers en onderdoorgangen.
- Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bekijkt binnen een studie de realisatie van een ecoduct (eventueel met recreatief medegebruik) ter hoogte van de Terhulpseseenweg richting Bosvoorde (inclusief L161).
- Realisatie van een ecologische ontsnippering van de Blankedelle onder de E411 en Waversesteenweg.
- Afschaffing van doorgaand verkeer op de Duboislaan en Vlaktedreef om ecologische barrière die deze weg vormt tegen te gaan
- Omvorming van de recreatieve doorgangen onder de R0 en E411 tot ecotunnel: afrastering en beplantingen ter geleiding fauna naar de tunnels; herinrichting van de tunnel met smalle verharde doorgang voor wandelaars/fietsers en bredere onverharde zone als passage voor fauna, ruiters en dienstvoertuigen; beperken van de verlichting (voornamelijk 's nachts uit)
- Bijkomende ontsnippering ter hoogte van de Fond des Ails door de constructie van een ecotunnel

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- hoofdwegen/axes principaux
- interne versterking / renforcement interne
- externe versterking / renforcement externe



0 500 1.000 1.500
m

Interne en externe versterking

Door de uitgebreide verstedelijking rondom het woud en beperkte open ruimte erin, situeren de mogelijkheden voor interne en externe ecologische versterking zich in en langsheen het woud.

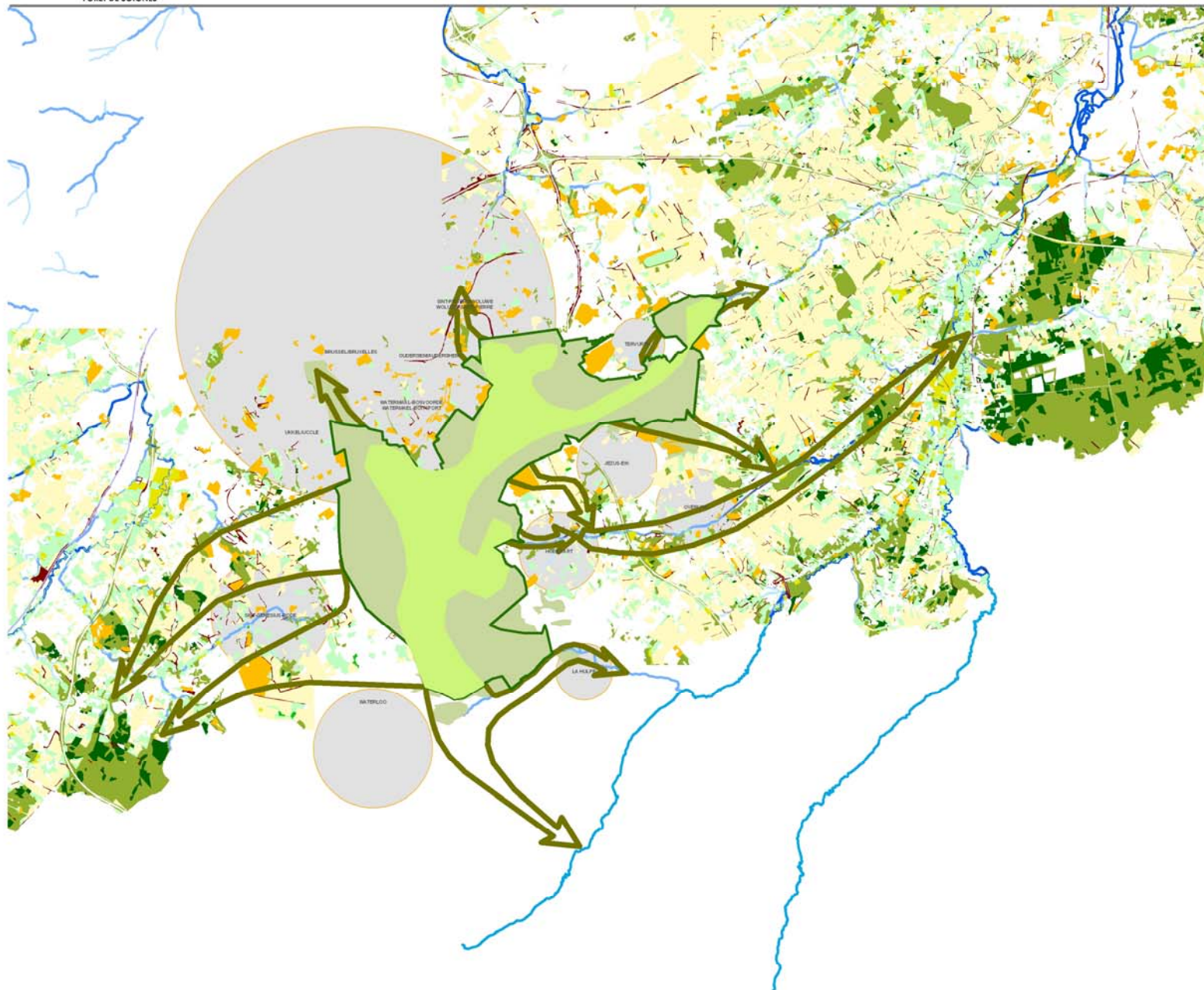
Bij opportuniteiten kunnen enclaves of aangrenzende open ruimten instaan voor de actieve versterking van het bos- en natuurcomplex:

- Tervuren (Rotveld)
- Overijse (Eizer)
- Overijse/Hoeilaart (Koedaal, Smeyberg): waar recentelijk reeds verwervingen gebeurd zijn
- Waterloo (De Zevenster), tussen de Brassinelaan, R0 en Meutedreef
- Vorserijplateau
- Hippodromen Groenendaal en Bosvoorde
- Oefenrenbaan

Aanvullend op de mogelijkheden voor actieve versterking van het woud, bestaat er nog een marge om bijkomend versterking te realiseren door het beheer van aanpalende privédomeinen op dit van het Zonienwoud af te stemmen:

- Janssens
- Jadot
- Golf Overijse
- Golf Ravenstein
- International School of Brussels
- ...

Verder moet de aanwezigheid van oneigen infrastructuur binnen het habitatrichtlijngebied herbekeken worden. Zo kan de kliniek Derscheid (en zijn historische uitbreidingen) als een bedreiging voor de integriteit van het woud beschouwd worden. Ook de zonevreemde en landschappelijk storende infrastructuur van de tribunes langsheen de koninklijke renbaan te Groenendaal dienen verwijderd te worden.



Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- landgebruik/affectedation du sol**
- landbouw/agriculture
- loofbos/feuillus
- naaldbos/conifères
- gemengd bos/mixtes
- populieraanplant/peuplier
- KLE/éléments linéaires du paysage
- grasland/prairie
- park/parc
- waterlopen/cours d'eau**
- categorie 1
- categorie 2
- categorie 3
- niet geklasseerd/non classé
- visie ecologische structuur/vision structure écologique
- externe verbinding/connexion externe

0 600 1.200 800
m

Bos- en natuurverbindingen

Potenties

- Versterken van de bos- en natuurverbindingen van het woud naar de omliggende valleien en groengebieden:
 - Smeyberg en Koedaal: bos- en natuuruitbreiding op grondgebied van de gemeente Hoeilaart, versterking van de bosrand
 - Vallei van de Voer: doorheen Tervuren
 - Vallei van de IJse: groen lint van waardevolle natte natuur doorheen de kernen van Hoeilaart en Overijse, richting Meerdaalwoud. Bij uitbreiding moet hier ook een aansluitende interne verbinding aandacht krijgen, met name het kruisen van de IJse ter hoogte van het kruispunt R0-Groenendaalsesteenweg
 - Vallei van de Argentine: verbinding in zuidelijke richting naar La Hulpe
 - Vallei van de Laan: verbinding in zuidelijke richting langsheen bosfragmenten
 - Terkamerenbos: binnendringen in stedelijk weefsel van Brussel
 - Vallei van de Woluwe: doorheen Brussel via de vijvers van Elsene (Flagey) tot voorbij Vilvoorde
 - Vallei van de Molenbeek: als open ruimte tussen de kernen van Sint-Genesius-Rode en Waterloo en open ruimte ten zuiden van Linkebeek
 - Marnixbossen: bossen ten noorden van Overijse
 - Vallei van de Nellebeek.
 - Open gebied en bosfragmenten richting Hallerbos
 - Boscomplexen richting Lasne, Genappe en Villers-La-Ville

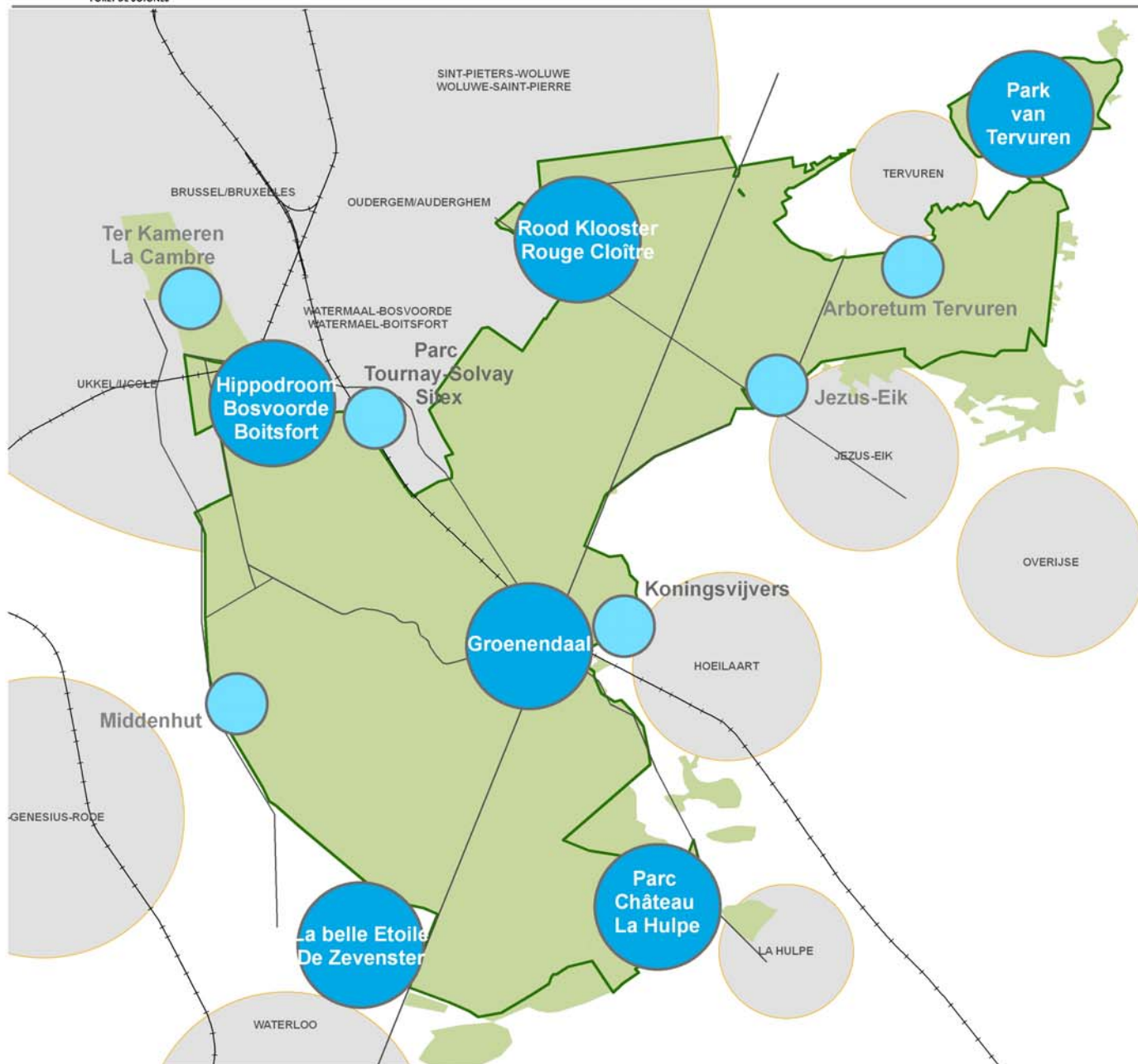


Algemene knelpunten

- Sanitaire lozingen:
Van nogal wat woonzones, grenzend aan het Zoniënwoud, zijn de woningen wel aangesloten op een gemeentelijk rioleringsnetwerk, maar sluit dit vervolgens niet aan op een RWZI. Het wordt daarentegen geloosd in het Zoniënwoud. Speciek hiervoor zijn in het Zoniënwoud betonnen afvoergrachten aangelegd die aansluiten op natuurlijke greppels of micro-valleities in het woud. Deze natuurlijke greppels of micro-valleities zijn niet altijd watervoerend. Het huishoudelijk afvalwater wordt dan meestal ook slechts in beperkte mate afgevoerd en zal hoofdzakelijk infiltreren in de bodem, met bodem- en grondwaterverontreiniging tot gevolg. Er moet worden opgemerkt dat niet altijd een onderscheid kan worden gemaakt tussen enkel afvoer van huishoudelijk afvalwater of hemelwater van wegen en een combinatie van beide.
- Afwatering hoofdwegen:
De hoofdwegen (vb. de Lorrainedreef) doorheen het Zoniënwoud worden gekenmerkt door het ontbreken van enige afwateringsinfrastructuur. Dit betekent dat, ingeval van neerslag, afstromend hemelwater rechtstreeks in het bos stroomt en daar infiltreert in de bodem. Uit onderzoek dat door Aeolus, in het kader van 2 andere projecten, werd uitgevoerd, blijkt dat afstromend hemelwater afkomstig van autosnelwegen verontreinigd is met zware metalen en minerale olie en met chloride (opgeloste zouten) in perioden dat strooizouten worden gebruikt. Hierdoor zijn er reële risico's op oppervlaktewater-, grondwater- en bodemverontreiniging ten gevolge van verontreinigd run-off water. Het waterkwantiteitsprobleem staat ondermeer in relatie tot de aanwezige stormbassins in het woud. Bij piekbuien (piekafvoeren) worden grote hoeveelheden (verontreinigd) run-off water afgevoerd naar het woud.

Maatregelen

- Sanitaire lozingen: de oplossing hier bestaat erin om de bestaande gemeentelijke rioleringsinfrastructuur aan te sluiten op bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur.
- Afwatering hoofdwegen:
In essentie is het probleem tweedelig en dienen er ook 2 oplossingen te worden gevonden.
 - Buffering van het afstromende regenwater om wateroverlast te vermijden door de aanleg van bufferbekkens;
 - Infiltratie (na zuivering) van het gebufferd regenwater via infiltratievoorzieningen.



Visie - Vision

Recreatieve poorten - Portes récréatives

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- hoofdwegen/axes principaux
- spoorwegen/chemins de fer
- toegangspoort/porte d'accueil
- instapplaats/point d'accès

0 600 1.200 1.800 m

Recreatieve poorten

Doelstelling

De structuurvisie wil een duurzaam antwoord bieden op zeer concrete problemen als ecologische verstoring en recreatieve overdruk.

Er is nood aan implementering/toepassing van een aantal principes ter verbetering van de geleiding, sturing en zonering van recreatie in functie van het vrijwaren van de ecologische hoofdstructuur en het optimaliseren van het recreatief aanbod.

- Recreatieve poorten

De aanwijzing en ontwikkeling van recreatieve 'poorten' past binnen de afstemming van het recreatieve medegebruik op de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds worden voorzieningen geboden voor recreanten en anderzijds wordt de recreatieve druk daarmee elders ontlast. De introductie van poorten tot het Zoniënwoud en een kwalitatief uitgebouwde onthaalinfrastructuur zal de polarisatie tussen een ecologisch waardevolle kern en de recreatieve rand versterken. Poorten concentreren de passief-recreatieve activiteiten op welbepaalde plekken aan de rand van het woud, terwijl een ecologisch waardevolle kern in het centrum van het woud kan worden versterkt en vrijwaard van verdere verstoring.

Niet alle poorten zullen op eenzelfde (recreatief) niveau functioneren. Afhankelijk van de huidige intensiteit aan recreatieve en ecologische waarden, het huidige en toekomstige bereikbaarheidsprofiel, de positie in het woud en de uitbouwmogelijkheden op terrein wordt een hiërarchie in de toegangspoorten aangebracht. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 'toegangspoorten' (bovenlokaal) en 'instapplaatsen' (lokaal). Beiden zijn aangetakt op het recreatieve netwerk.

- Toegangspoorten: goed uitgeruste plaatsen van bovenlokaal belang die op een vlotte manier bereikbaar zijn via openbaar vervoer (bus, tram, metro, trein) of rechtstreeks aansluitend bij urbanisatie; plaatsen met hoge recreatieve dynamiek (recreatief aanbod, horeca, ...); binnen een straal van ca. 500 m krijgt een meerderheid van de bosrecreanten een aanbod dat aan hun verwachtingen voldoet
- Instapplaatsen: plaatsen van lokaal belang die ondersteunend aan de toegangspoorten ingeplant worden in de periferie van het woud, aansluitend bij urbanisatie; lager niveau van uitrusting (infoborden, autoparking,...) met een beperktere differentiatie naar de ontwikkeling van infrastructuur voor doelgroepen (wandelaars, fietsers, ruiters,...)

Naarmate de recreant verder verwijderd is van het recreatieve aanbod in de poorten zal de kwaliteit, het uitrustingsniveau en het aanbod zelf afnemen om een verspreiding van recreatie doorheen het gehele Zoniënwoud op natuurlijke wijze tegen te gaan. De concentratie van recreatieve voorzieningen in de poorten is in die zin complementair aan de bescherming van de kwetsbare boskern (ecologische hoofdstructuur).

- Netwerking

De recreatieve infrastructuur wordt zo uitgewerkt dat er een kwalitatief en overzichtelijk verbindend netwerk ontstaat tussen de toegangspoorten onderling (zie volgende secties). De instapplaatsen worden strategisch in dit netwerk geïntegreerd

- Sturing

Visualiseren van de hiërarchie in het recreatief netwerk en stroomlijnen van de informatieverstrekking (zie volgende secties):

- Uitwerken van een huisstijl voor bebording (infoborden, dreefnamen, toegankelijkheidsinfo)
- Accentueren van het recreatief netwerk zodanig dat de sturing niet enkel afhankelijk is van bebording, bv. éénduidige toegankelijkheid voor recreantengroepen ivm aanwezige wegverharding (uniformiteit)

Selectie

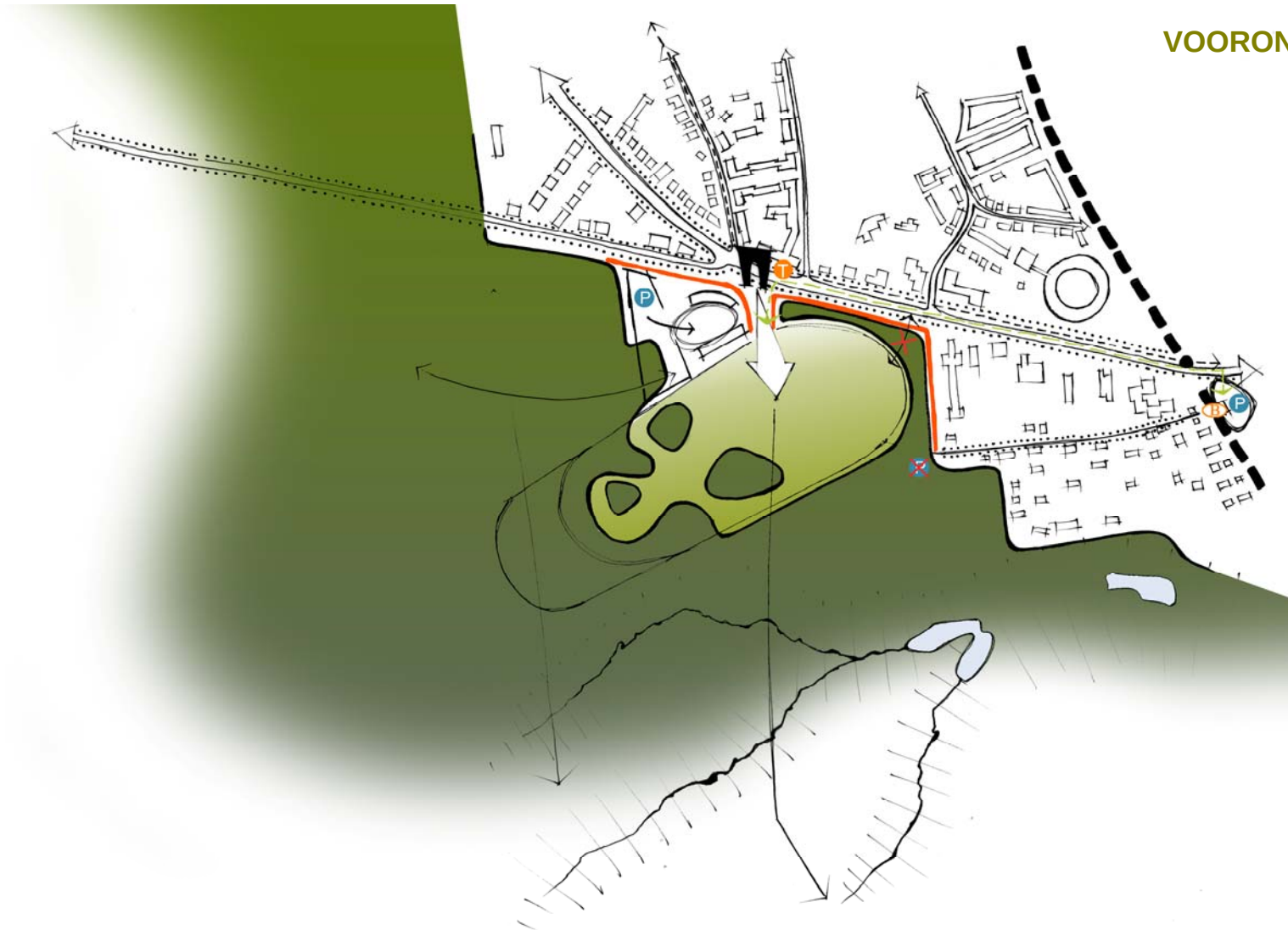
Het selecteren van poorten betekent aldus het aanduiden van zones waar concentratie van recreatie is toegestaan (bvb. uitgebreide padenstructuur, aanduiding van speelzones) en waar ecologische doelstellingen in zekere zin ondergeschikt zijn. Daartegenover staat een grote, aaneengesloten, biologisch waardevolle kern waar ecologische doelstellingen primeren. Recreatieve infrastructuur worden er tot een minimum beperkt om alle verstoring maximaal terug te dringen. Het selecteren van poorten betekent keuzes maken.

Een poort is de eerste ontmoeting met het Zoniënwoud. In de poort moet de boodschap van het Zoniënwoud zijn ingang vinden en wordt duidelijk dat in het woud andere normen en waarden gelden dan erbuiten. Het is hierbij duidelijk dat het begrip 'poort' niet letterlijk dient opgevat, maar veeleer als ruimte waarin de bezoeker wordt ontvangen en naar het Zoniënwoud wordt geleid.

De selectie van poorten is onder andere gebaseerd op volgende potentievolle elementen:

- de aanwezigheid van bestaande uitgebreide onthaalinfrastructuur als parkeerplaatsen, horeca enz.
- de aanwezigheid van een 'verhaal' als een historisch of landschappelijk interessante context
- de aanwezigheid van recreatieve concentraties, zowel op vlak van infrastructuur als op vlak van mensen
- het ontbreken van waardevolle, kwetsbare natuur en landschappen
- het ontbreken van enige onthaalinfrastructuur in de ruime omgeving.

VOORONTWERP



Toegangspoorten

Toegangspoorten situeren zich veelal aan de rand van het Zoniënwoud waar een recreatieve druk minder nefast is voor de ecologische kwaliteiten. Het (huidige en) toekomstige aanbod aan recreatiemogelijkheden en woudbelevingen is er bijzonder divers en trekt naast lokale bezoekers een gewestgrensoverschrijdend publiek aan. Hiervoor is de bereikbaarheid optimaal. Een goede en frequente bereikbaarheid via openbaar vervoer is een absolute noodzakelijkheid om het gebruik van openbaar vervoer bij een bezoek aan het Zoniënwoud te stimuleren.

De selectie als toegangspoort vereist echter een afstemming van het inrichtingsniveau in functie van de toekomstige rol in het woud. Ruimte voor voldoende en kwalitatief parkeren, horeca enz. dient aanwezig te zijn. Elk van de hieronder beschreven toegangspoorten krijgt een individueel thema, passend binnen de context van het Zoniënwoud, toegewezen dat de toekomstige (in)richting van de toegangspoort stuurt. Hierdoor kan elke toegangspoort zich onderscheiden van de andere, waardoor een divers recreatief aanbod wordt aangeboden.

Locatie

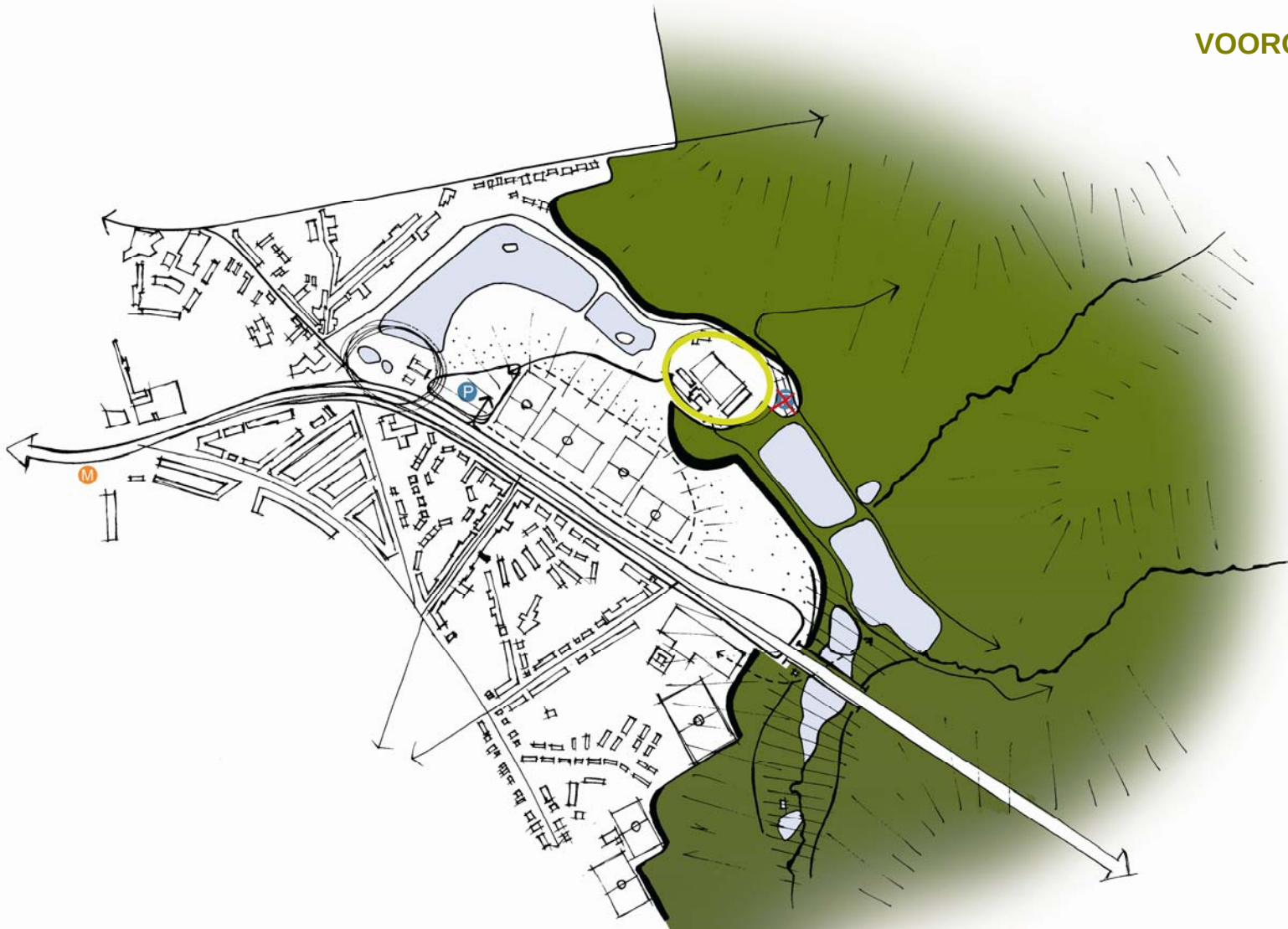
Hippodroom Watermaal - Bosvoorde

- gelegen op grondgebied van de gemeente Ukkel
- aanwezigheid van parkeerzone
- in onbruik geraakte, beschermde tribune (waardevol patrimonium)
- natuurreservaat Verdrongen Kinderen vallei met Hoefijzervijver in de nabijheid
- hippodroom als open ruimte en ingericht als golfterrein
- eenvoudig bereikbaar vanuit Brussel door aanwezigheid van GEN-station Bosvoorde, tram 91 en bussen 41 en 366
- bestaande dynamiek inzake herbestemming naar een gemengd gebied voor cultuur, sport, recreatie en horeca.

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- natuur- en stadseducatie, inspelend op de scherpe rand tussen Brussel en het Zoniënwoud
- gericht op gezinnen, jeugd en scholieren
- organisatie van stads- en bosklassen
- mogelijke invullingen zijn: jeugdherberg, speel- en kampeerweide, educatief en avontuurlijk natuurpark, groene parking, ontvangstplein, eco-resto met eigen ecologische tuin en kwekerij, tribune als lesaula met zicht over het natuurpark enz.

VOORONTWERP



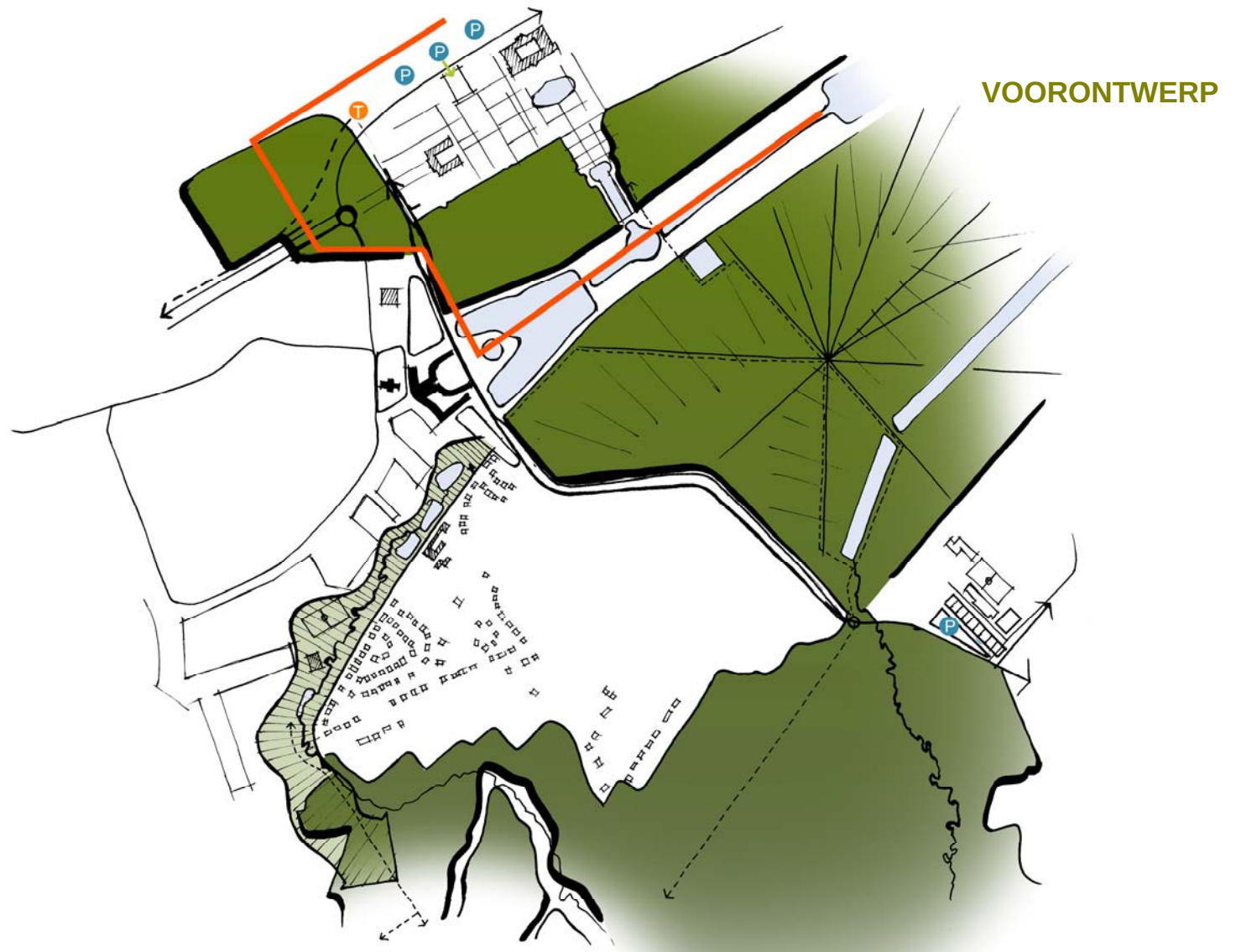
Locatie

Rood Klooster

- gelegen op grondgebied van de gemeente Oudergem
- belangrijke geschiedkundige waarde
- belangrijke natuurlijke waarde (heidevegetaties op de hellingen, vallei met Klabotsvijvers en Keizersbron
- aanwezigheid van uitgebreid palet aan recreatieve mogelijkheden (sport, volkstuinen, vissen enz.)
- concentratie van waardevolle kastelen in de nabije omgeving waaronder het Hertoginnedal met de Mellaertsvijvers in de vallei van de Woluwe en het Sint-Annakasteel met kapel
- eenvoudig bereikbaar vanuit Brussel door aanwezigheid van metro (Herman Debroux), tram en bus.

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- MSKZ: Museum van Schone Kunsten van het Zoniënwoud, collectie over de niet-wetenschappelijke waarde van het woud
- hoofdzakelijk gericht op kunstliefhebbers en scholieren
- mogelijke invullingen zijn: restauratie van de historische abdijgebouwen tot volwaardig museum (poëzie en literatuur, historische kaarten en prenten, tapijtkunst, schilderkunst enz.), restauratie van de historische muur, heraanleg van de botanische tuinen, grand café, restaurant en eventueel hotelfaciliteiten
- zoeken naar oplossingen voor het parkeertekort.



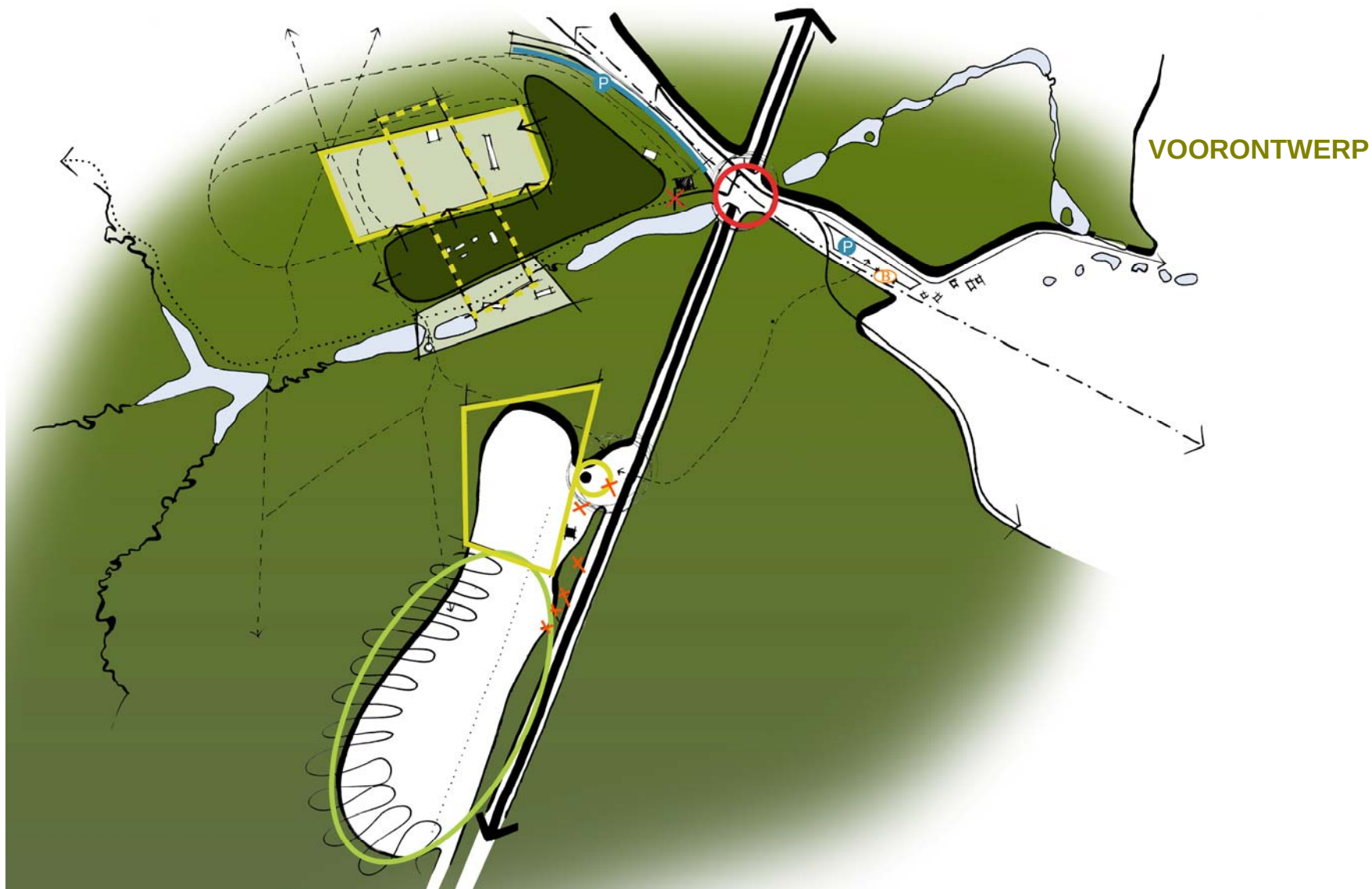
Locatie

Park van Tervuren

- gelegen op grondgebied van de gemeente Tervuren
- monumentale Tervurenlaan richting Koloniënpaleis, opgetrokken in Lodewijk XVI-stijl
- Koninklijk museum voor Midden-Afrika, ontworpen door Charles Girault in neoklassieke stijl (1910)
- bereikbaar vanuit Tervuren en vanuit Brussel via tram 44.

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- exotische cultuur met onder andere het Koninklijk museum voor Midden-Afrika, exotische sierplanten, de koloniale wereldtentoonstelling van 1897
- hoofdzakelijk gericht op cultuurliefhebbers en museumbezoekers
- mogelijke invullingen zijn: bijkomende parkeervoorzieningen (ook mogelijkheden op de kazernesite), restauratie van de Franse tuin van Lainé, restauratie van de kruidentuin in plaats van de huidige rozentuin, horecapaviljoen, restauratie van het Spaans huis en de ruïne, hergebruik van de kazerne Panquin.



Locatie

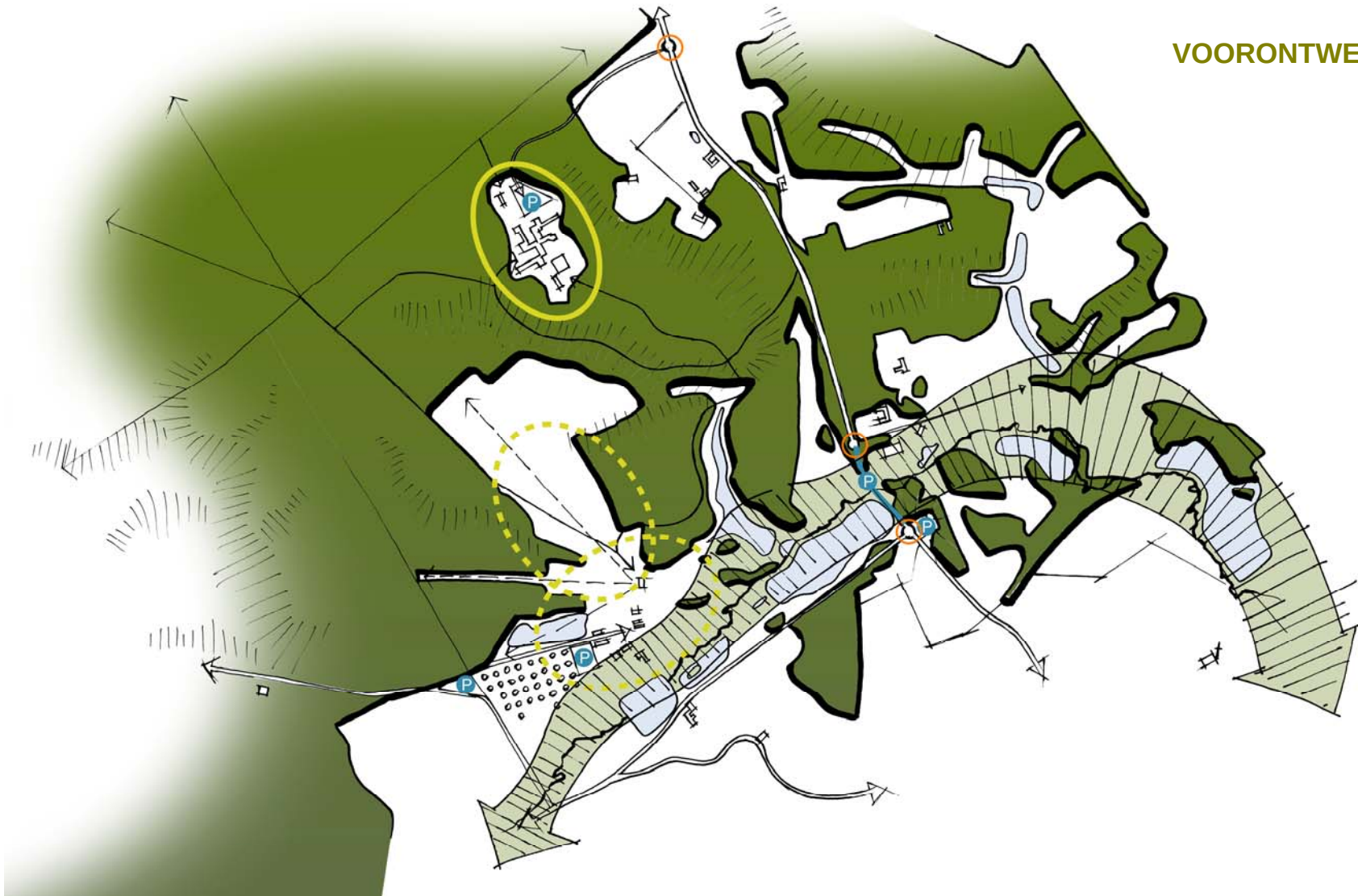
Groenendaal

- gelegen op grondgebied van de gemeente Hoeljaart
- bosmuseum als attractie
- priorij van Groenendaal in restauratie
- renbaan (als uitgestrekte open ruimte) en oefenrenbaan
- arboretum van Groenendaal met een uitgebreide collectie aan uitheemse boomsoorten
- aanwezigheid van Inverde en INBO
- aanwezigheid van verschillende landschapstypes, waaronder kathedraalbos, het arboretum, de vallei van de Koningsvijvers, ...
- optimale bereikbaarheid via GEN-station Groenendaal en R0.

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- Zoniënwoud MAX: tonen van het Zoniënwoud in al zijn vormen en gedaanten (educatie en totaalbeleving)
- gericht op een interregionaal en internationaal publiek
- mogelijke invullingen zijn: BomuBO interregionaal en internationaal bosmuseum / musée du bois (pendel tussen Bosvoorde en Groenendaal), horeca (restaurant en grand café), infopunt en fietsuitleendienst aan het GEN-station, concentratie van horeca aan het station en bij het museum, restauratie van het wagenhuis als administratieve hoofdzetel, markante snelwegbrug als baken, oplossen van de barrière Duboislaan, oefen- en educatievelden voor Inverde vzw, uitbreiding van de collectie van het arboretum, uitkijktoren over het hele Zoniënwoud, expliciteren van diversiteit aan bosbeelden (kathedraalbos, arboretum, open ruimte, enz.); sanering van de site INBO

VOORONTWERP



Locatie

Parc Château de La Hulpe

- gelegen op grondgebied van de gemeente La Hulpe
- kasteel met park in Engelse landschapsstijl en voormalige boerderij (Fondation Folon)
- vergezichten over uitgestrekte gras- en watervlakten
- oude kwekerij Solvay en hotel Dolce in nabije omgeving
- bereikbaar vanuit La Hulpe en via Terhulpesteenweg (station op 1km).

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- historisch park als tentoonstellingsruimte voor 'artists in residence' en meetingplace voor congresgangers
- gericht op kunstliefhebbers en congresgangers
- mogelijke invullingen zijn: openstellen van het kasteel voor het grote publiek, horeca, kasteelpark als beeldenpark voor de Fondation Folon
- zoeken naar oplossingen voor het parkeertekort (oa toegankelijkheid Dolce-site).



VOORONTWERP

Locatie

De Zevenster

- gelegen op grondgebied van de gemeente Waterloo, Hoeilaart en Sint-Genesius-Rode
- momenteel volledig in gebruik voor agrarische activiteiten
- glooiend landschap dat afdaalt richting R0
- concentratie van maneges in de directe omgeving
- bestaande golfactiviteiten in noordoostelijke hoek
- bereikbaarheid vanuit Sint-Genesius-Rode (Brassinelaan), Waterloo (Meutedreef), en R0.

Thema, doelgroep en mogelijke invulling

- bovenlokale ruiterpoort en ruimte voor nieuwe natuurontwikkeling ter versterking van de ecologische hoofdstructuur
- gericht op ruiters en natuurliefhebbers
- mogelijke invullingen zijn: nieuwe natuur, versterken van de bosrand met nieuwe bosaanplantingen en behoud van waardevolle zichten, extensief beheer door grazers, beheer- en kampeerboerderij, uitkijktoren, groene parking uitgerust voor trailers en paarden, recreatieve brug over R0.

VOORONTWERP



Instapplaatsen

De instapplaatsen zich eveneens aan de rand van het Zoniënwoud. Zij functioneren echter op een recreatief lager niveau dan de toegangspoorten. Hun recreatieve aantrekkingskracht blijft aldus beperkter. Ook de uitbouw en de inrichting (aantal parkeerplaatsen, onthaalinfrastructuur enz.) zijn minder uitgebreid.

Locatie

Ter Kamerenbos

- gelegen op grondgebied van de gemeente Elsene
- historisch park in Engelse landschapsstijl
- hoofdzakelijk bebost, afgewisseld met open graslanden
- geplande restauratie met het herstel van de boszones, lanen, historische elementen enz.
- gelegen nabij de abdij van Ter Kameren
- dringt via de vijvers van Elsene diep door in het Brussels weefsel
- bereikbaar vanuit het centrum van Brussel met tram en bus.

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op gezinnen en wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek
- mogelijke invullingen zijn: bestaande parkornamenten worden aangevuld met een collectie van hedendaagse beeldhouwkunst, infopunt Zoniën
- nood aan een verkeersluwe inrichting en het oplossen van de oversteek van Terhulpsesteenweg.



VOORONTWERP

Locatie

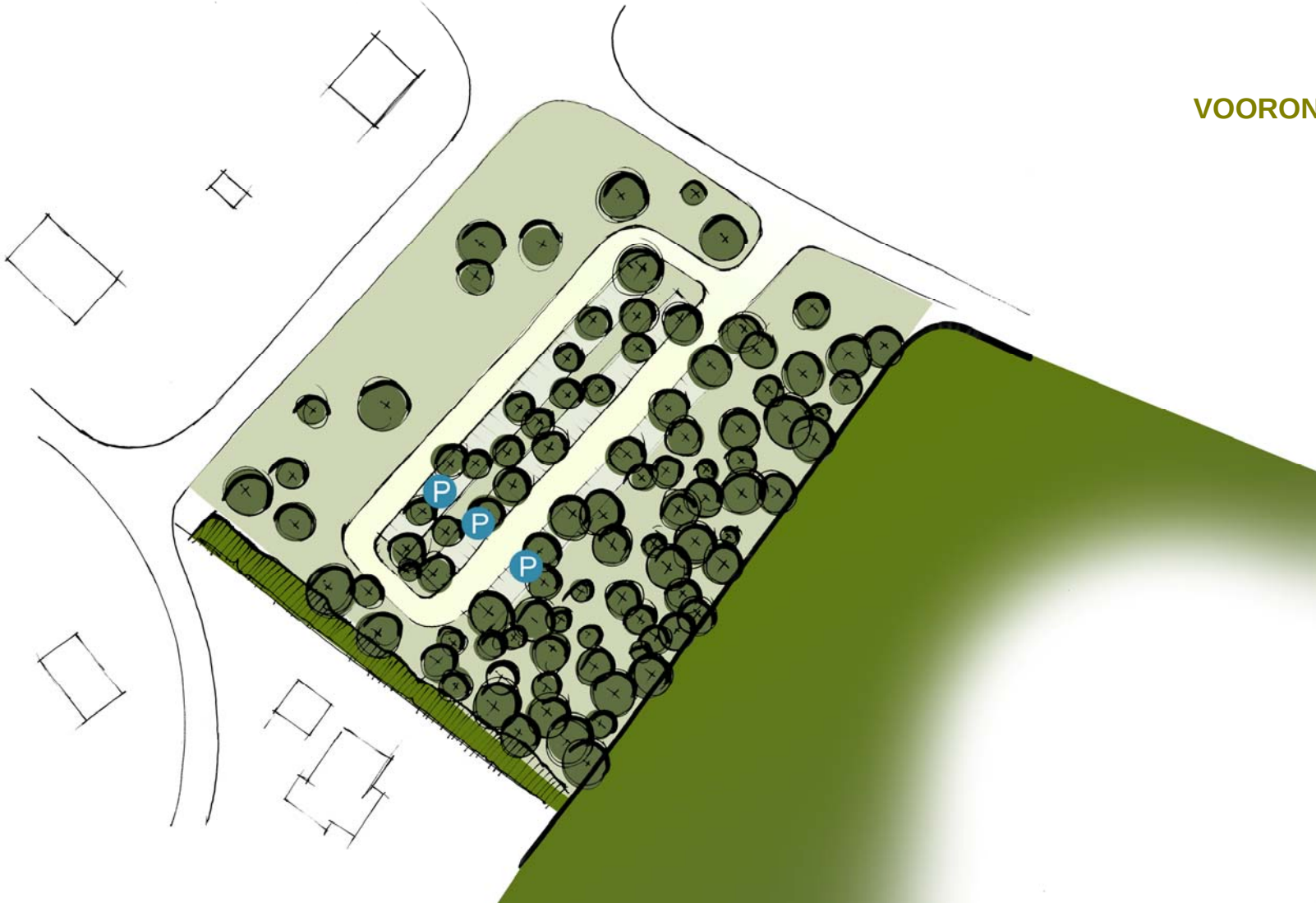
Park Tournay-Solvay en Silexdomein

- gelegen op grondgebied van de gemeente Watermaal – Bosvoorde
- bestaand park en domein, aangelegd door Buysens in 1911
- eenvoudig bereikbaar vanuit GEN-station Bosvoorde, tram 94, bussen 41, 42, 95 en 366.

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek
- mogelijke invullingen zijn: restauratie van de parkomgeving, infopunt Zoniën.

VOORONTWERP



Locatie

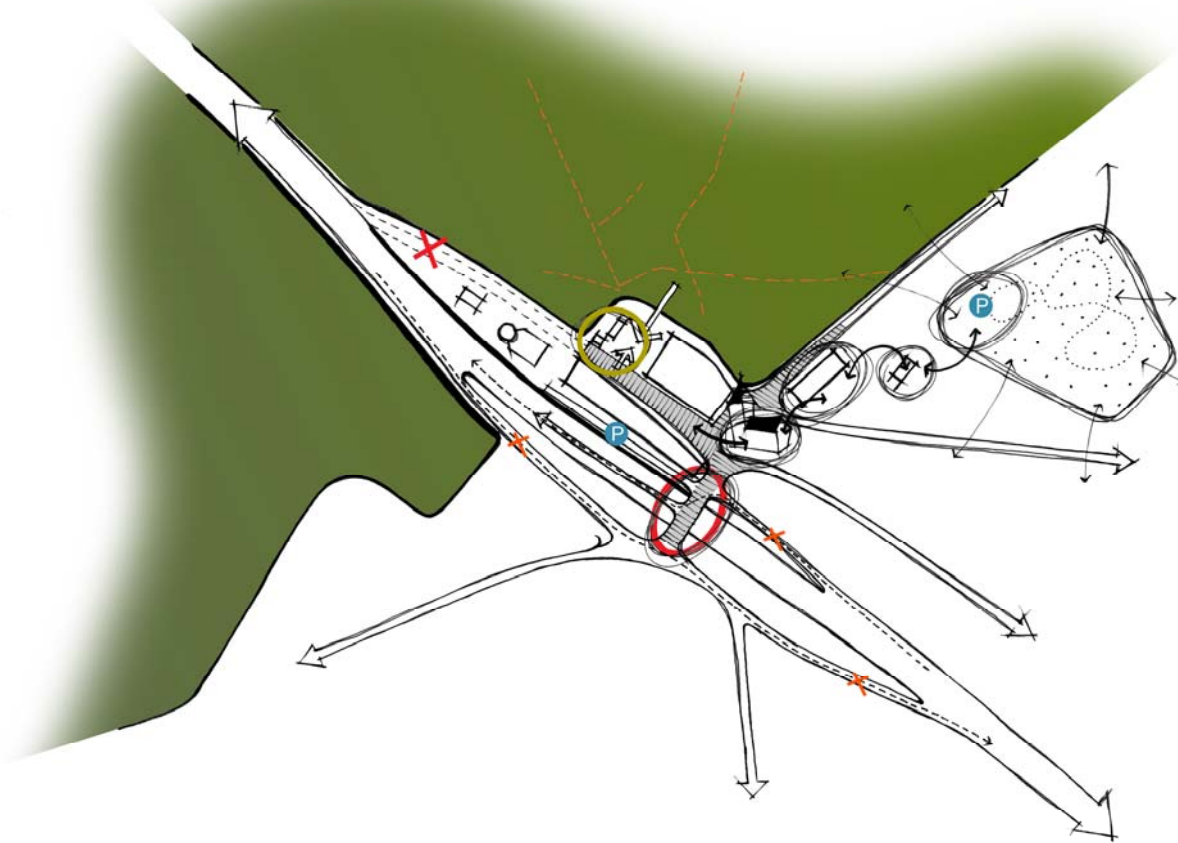
Koninklijke Schenking - arboretum Tervuren

- gelegen op grondgebied van de gemeente Tervuren
- gelegen nabij de kern van Tervuren, aan de Jachtlaan
- actueel geïsoleerd landbouwperceel

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op wandelaars, ontsluiting van het arboretum vanuit centrum Tervuren
- mogelijke invullingen zijn: aanzienlijke verbreding van de bosgradiënt, gradueel overgaand in parkeren onder bomen; gedeeltelijk behoud op en grasland met verspreid enkele monumentale bomen; aan de zuidwestzijde een brede inheemse haag of houtkant als buffer.

VOORONTWERP



Locatie

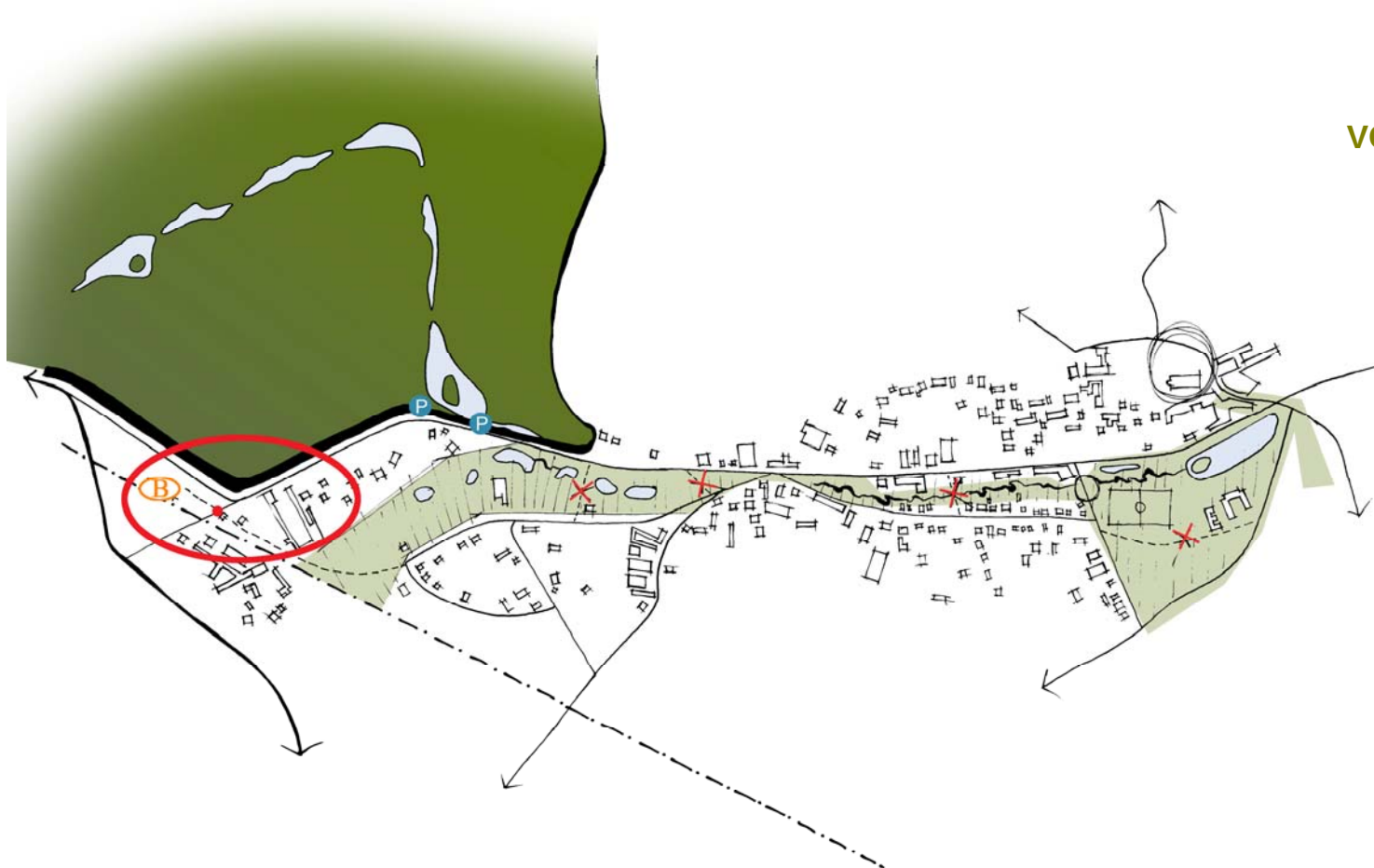
Centrum Jezus-Eik

- gelegen op grondgebied van de gemeente Overijse
- concentratie van horeca (hotel en restaurants) nabij kerk en cultureel centrum
- grote mate van verkeersoverlast omwille van op- en afrittencomplex E411 doorheen de kern
- bereikbaar met bussen en via E411.

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op culinaire liefhebbers en een lokaal publiek
- inrichting verkeersarme dorpskern, zoals opgenomen in het streefbeeld R0-E411 (afsluiten van op- en afrittencomplex voor privéverkeer), biedt mogelijkheden voor kwalitatieve aanpak openbaar domein
- selectie als horecacluster onder het motto 'het eetbare woud' stimuleert een kwaliteitsverhoging van het aanbod
- mogelijke invullingen zijn: uitbreiding van het horeca-aanbod rond verkeersarm plein, markante snelwegbrug als baken, groene parking en buurtpark ter hoogte van zonevreemde bedrijvigheid (verlaten) en open binnengebied (natuurgebied op gewestplan), ruimte voor jeugdbewegingen, infopunt Zoniën.

VOORONTWERP



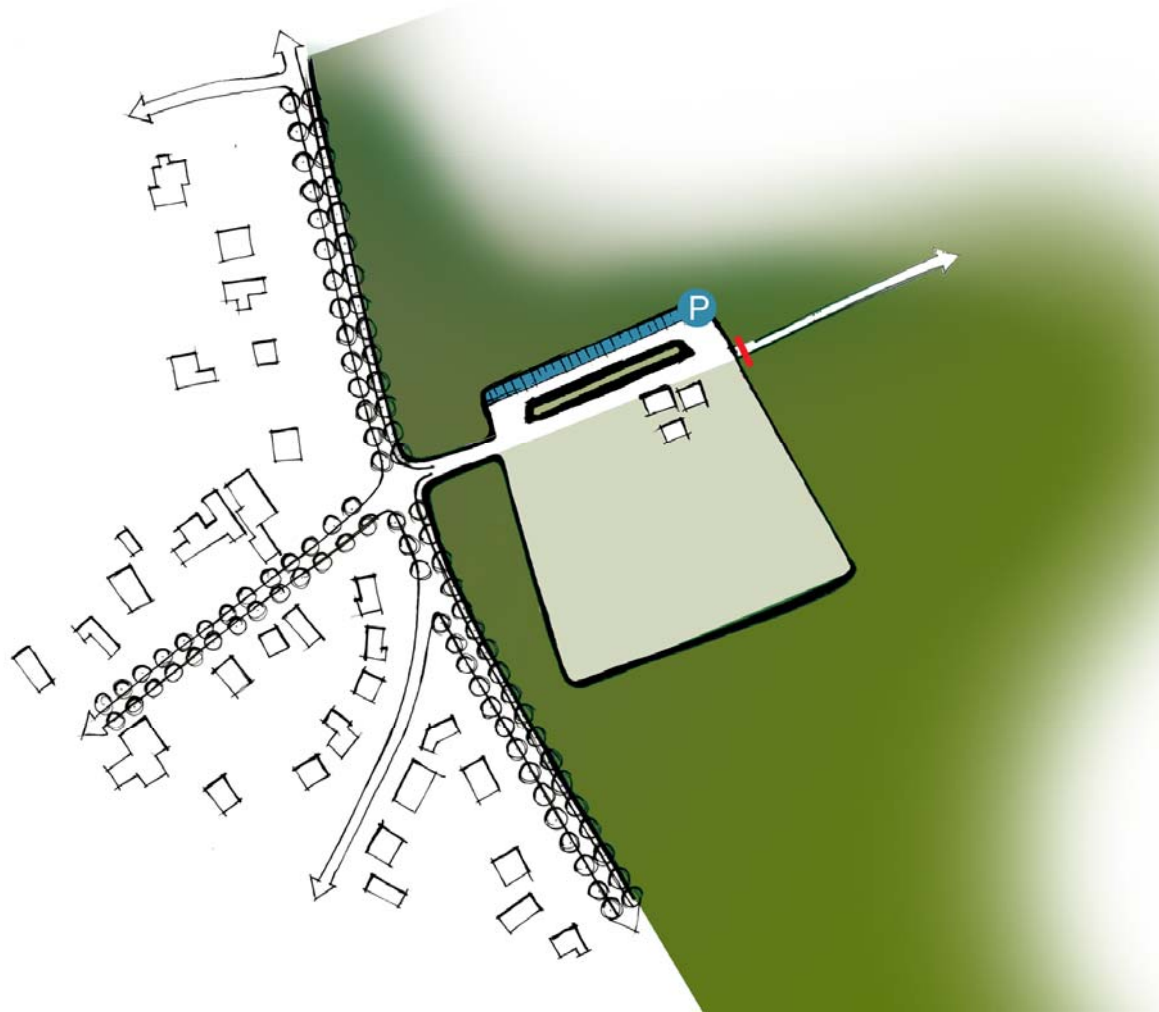
Locatie

Koningsvijvers – Varkensgat

- gelegen op grondgebied van de gemeente Hoeilaart
- complex van vijvers en waterpartijen vanaf de spoorlijn (station Groenendaal) tot in het centrum van Hoeilaart.

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek
- mogelijke invullingen zijn: concentratie van horeca aan het station Groenendaal (zie toegangspoort Groenendaal en omgeving), infopunt en fietsuitleendienst in het station, ecologisch herstel van de private en openbare vijvers in de vallei van de Ijse, hermeandering en herstel van de oeverstructuur van de IJse, afsluiten van dwarsende wegen waar mogelijk, verbinding met kasteel- en sportpark, horeca en infopunt Zoniën, recreatieve padenstructuur doorheen de vallei.



VOORONTWERP

Locatie

Middenhut

- gelegen op grondgebied van de gemeente Sint-Genesius-Rode
- omgeving van de boswachterwoning met bestaande parkeerplaatsen en paardenweide
- via Sint-Michielsdreef een rechtstreekse verbinding Groenendaal.

Doelgroep en mogelijke invulling

- gericht op wandelaars, joggers, fietsers en mountainbikers
- mogelijke invullingen zijn: groene parking in de rand, nieuwe horeca met ecologische (horeca)tuin, voorzieningen voor sporters (wateraansluiting enz.), infopunt Zoniën.



Visie - Vision

Recreatief netwerk - Réseau récréatif

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- druk wandelnetwerk/réseau pédestre intense
- fietsnetwerk/réseau cyclable
- mountainbike/VTT
- ruiternetwerk/réseau equestre
- speelzones/ aire de jeux

0 500 1.000 1.500
m

Recreatief netwerk

Uitgangspunten

- Concentratie van recreatie aan de toegangspoorten en instapplaatsen, maximaal buiten de ecologische hoofdstructuur gelegen
- Realisatie van een beperkt recreatief netwerk van hoge kwaliteit tussen toegangspoorten onderling, en tussen toegangspoorten en instapplaatsen
- Uniformiteit, identiteit en herkenbaarheid van het netwerk
- Afstand en de afwezigheid van infrastructuur als ontmoedigende elementen om dit netwerk te verlaten
- Maximale scheiding van recreantengroepen (wandelaars, fietsers, ruiters, mountainbikers)
- Initiatieven ter recreatieve ontsnippering situeren zich hoofdzakelijk ter hoogte van het recreatief netwerk en gevaarlijke kruisingen

Structuur

Aan de toegangspoorten en instapplaatsen

- Fijnmazig permanent padennetwerk in en rondom de toegangspoorten
- Toegankelijke wegen met focus op wandelaars
- Kwaliteitsvolle wegverharding, hoewel uitgewerkt in functie van de thematisering
- Aandacht voor integrale toegankelijkheid (mindervaliden)
- Hoog voorzieningenniveau: zitbanken, picknickbanken, horeca, specifieke infrastructuur (hogedrukreiniging mountainbike, parking paardentrailers, etc.), gewaarborgd aanbod aan wandelingen

Tussen de toegangspoorten / instapplaatsen

- Permanent bewegwijzerd netwerk
- Maximale harmonisatie van het recreatieve en functionele netwerk
- Kwaliteitsvolle wegverharding met focus op fietsers

Buiten permanent netwerk

- Speelzones
- Behoud uitgebreid netwerk dat algemeen toegankelijk is uitgezonderd in de integrale reservaten
- Dynamische bewegwijzering voor (tijdelijke) themawandelingen en gemachtigde manifestaties
- Zeer laag voorzieningenniveau: geen verder investeringen in wegenonderhoud om gebruik te ontmoedigen

Netwerken voor specifieke recreantengroepen

Wandelaars: 71 km

Fietsers: 80 km

Ruiters: 67 km



Visie - Vision

Recreatieve ontsnippering
Démorcellement récréatif

Legende

- perimeter project/périmètre projet
- bos/forêt
- gemeente/commune
- hoofdwegen/axes principaux
- fietsnetwerk/réseau cyclable
- mountainbike/VTT
- ruiternetwerk/réseau equestre
- ontsnippering

0 500 1.000 1.500
m

Recreatieve ontsnippering

Doelstelling

De recreatieve ontsnippering gaat uit van:

- Het wegwerken van de versnippering van het recreatief netwerk door wegeninfrastructuur
- Een koppeling van het recreatief netwerk aan de belangrijkste invalassen (woonconcentraties)

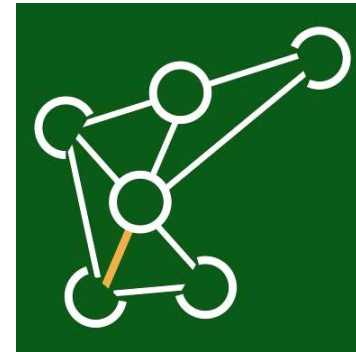
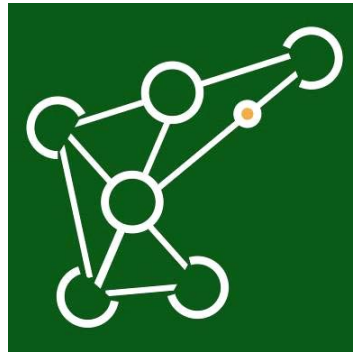
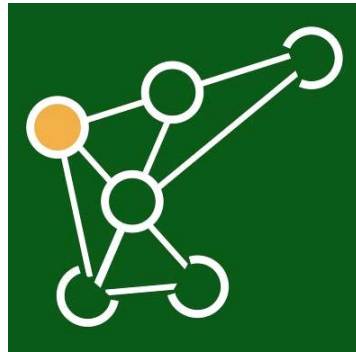
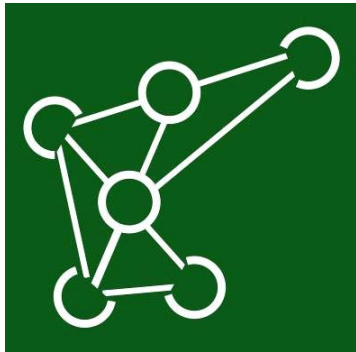
Maatregelen

Om de effecten van de recreatieve barrières te verminderen, worden volgende gefaseerde ontsnipperingsmaatregelen vooropgesteld:

- Binnen de streefbeeldstudie R0-E411-N4 wordt een afkoppeling van de huidige afrit Jezus-Eik vooropgesteld. Dit biedt mogelijkheden om de recreatieve verbinding van de Welriekende dreef richting centrum Jezus-Eik veilig in te richten. De brug kan zodanig als zichtbare 'poort' vanaf de snelweg ingericht worden.
- Binnen dezelfde studie wordt het lokaal op palen stellen van de R0 vooropgesteld om landschappelijk-recreatieve verbindingen te realiseren. Dit geldt ter hoogte van de recreatieve tunnels die nu reeds bestaan aan koninklijke hippodroom, aan de Tamboerdreef-Wolvendreef en aan de Flossendelle, daar waar de recreanten nu langsheen een tunnel doorheen een opgeworpen wal afgeleid worden. Omdat deze recreatieve verbindingen op dit moment bestaande zijn, en in het geval van de Flossendelle bijkomend omdat de verbinding niet aantakt op het recreatief netwerk, worden ze niet als prioriteit opgenomen.
- De tunnel onder de R0 ter hoogte van de Kapel O.L.V. Welriekende is momenteel zodanig ingericht dat fietsers er maar zeer moeilijk kunnen passeren. Een volledige herinrichting van deze tunnel is aan de orde om van een volwaardige recreatieve verbinding te kunnen spreken.
- Ondanks de nakende ontwikkeling van een recreatieve oversteekplaats aan de Terhulpseseenweg tussen de Bundersdreef en Hendrickxdreef wordt er ter hoogte van de Terhulpseseenweg een recreatieve ontsnippering vooropgesteld. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bekijkt binnen een studie de mogelijkheden over hoe de ontsnippering vorm kan gegeven worden (eventueel gedeelde functie met ecoduct), maar de aanleg van een recreatieve brug lijkt ook hier waarschijnlijk.
- Volgend op de verbreding van de spoorweg L161 wordt er ter hoogte van het kruispunt Groenendaalsesteenweg-Terhulpseseenweg-R0 de aanleg van een fiets- en voetgangersbrug gepland. Hiervoor bestaan reeds concrete plannen, maar de uitvoering is essentieel om de recreatieve bipool tussen het station van Groenendaal en de site rondom de priorij te realiseren.
- Daar waar de recreatieve doorgang onder de R0 aan zuidelijke zijde momenteel bestaat uit de tunnel langsheen de Raafeikweg (toekomstige inrichting als ecotunnel), wordt een nieuwe (maar historische) verbinding voorzien in het verlengde van de Meutedreef. Een recreatieve brug voor voetgangers, fietsers en ruiters ontsluit de toegangspoort van de Zevenster (en Waterloo) richting Hoeilaart en La Hulpe, daar waar de tunnel aan de Raafeikweg en de onderdoorgang aan de afrit van kliniek Dr. Derscheid gebrekkig zijn voor een volwaardige recreatieve verbinding. De brug kan aangewend worden om vanaf de snelweg de poort naar het Zoniënwoud zichtbaar te maken (huisstijl).
- De Sint-Corneliusdreef kan volwaardig aangetakt worden op de Brassinelaan mits een beperkte recreatieve ontsluiting parallel aan de R0 in zuidelijke richting.
- Verder dienen volgende oversteeken veilig ingericht te worden:
- Terhulpseseenweg aan de Van Dammestraat (alternatieve voor oversteek langs de spoorweg), alsook de oversteek Meutedreef en Van Laethemstraat, beiden richting centrum Hoeilaart.
- De oversteek aan het kruispunt Sint-Michielsdreef - Waterloosesteenweg dient veilig ingericht te worden (poort Midden hut).

- De verbinding van Lorreinedreef en Lorrainelaan ter hoogte van de Sint-Hubertusdreef.
- De oversteek van de Terhulpssteenweg in het verlengde van de Lorrainelaan naar Ter Kamerenbos.
- De oversteek onder de E411 van de Drie Borrenweg naar Rood Klooster
- Duisburgsesteenweg tussen het Park van Tervuren en het domein van de Koninklijke Schenking

Suggestie van abstracte situering in het woud



Afstemming tussen de gewesten

Juridisch

In voorgaande analyse werd meermaals duidelijk dat een afstemming tussen de gewesten noodzakelijk is om een antwoord te bieden op een aantal problematieken die zich gewestgrensoverschrijdend voordoen.

Er bestaat binnen de **Bijzondere wet van 8 augustus 1980 ter hervorming van der instellingen** een juridische basis om het nodige overleg hiertoe te garanderen en vorm te geven:

- in Artikel 6 § 2. staat dat 'de betrokken regeringen moeten onderling overleg plegen wat betreft 1° de bijzondere bepalingen betreffende de bossen gelegen op het grondgebied van meer dan één Gewest'
- in Artikel 92bis § 1. staat dat 'de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten kunnen samenwerkingsakkoorden sluiten die onder meer betrekking hebben op de gezamenlijke oprichting en het gezamenlijk beheer van gemeenschappelijke diensten en instellingen, op het gezamenlijk uitoefenen van eigen bevoegdheden, of op de gemeenschappelijke ontwikkeling van initiatieven. Over de samenwerkingsakkoorden wordt onderhandeld en zij worden gesloten door de bevoegde overheid.'

Administratief

Het is aangewezen dat de betrokken gewesten, en waar relevant ook andere partners, overleg plegen met betrekking tot de administratieve afstemming betreffende (voorbereidend werk van het Platform Zoniënwoud):

- het opstellen van een gemeenschappelijk **toegankelijkheidsreglement**
- de uitwerking van een uniforme **huisstijl** voor het ganse woud, waaronder volgende elementen (+ suggesties) worden uitgewerkt
 - straatnamen en bebording
 - rekeninghoudend met de geldende taalwetgevingen (drietaling Nederlands, Frans en Engels)
 - bord met weergave van toponiem (dreef, straat, pad, ...); geen vertalingen, enkel plaatselijke voerta(a)l(en), met uitzondering van gewestgrensoverschrijdende wegen (steeds Nederlands en Frans)
 - weergave éénvormige iconen toegankelijkheid voor wandelaars, fietsers en ruiters, geïntegreerd in hetzelfde bord (cfr. actuele bebording in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
 - integratie van abstracte situering, die een relatieve positionering in het ganse woud illustreert (cfr. vijfhoek van Brussel)
 - referentie naar het gewest waar men zich in bevindt
 - bewegwijzering
 - bewegwijzering lokale recreatieve routes (permanente en dynamische) met plug-ins (verschillende vormen en kleuren) die (bvb met inbus- of torxschroef) bevestigd worden in een drager die op zichzelf kan staan, dan wel aan andere dragers (wegcode, drager straatnaambord) bevestigd kan worden

- plug-ins kunnen onder waarborg ook door externen gebruikt worden voor bewegwijzering machtigingsplichtige activiteiten
- integratie bewegwijzering bovenlokale routes (functioneel fietsnetwerk, fietsknoppennetwerk, etc.) in drager
- bewegwijzering naar en vanaf openbaar vervoer (station, halte), openbare wegen en parkings tot toegangspoorten en instapplaatsen
- infoborden
 - drie- of viertalig, waarbij de voertaal groter wordt weergegeven dan de anderen)
 - een groot en een kleiner formaat, waarbij de actuele Vlaamse ontwerp als referentie beschouwd worden
 - weergave van overzichtsplan en legende
 - detailplan nabije omgeving (poort)
 - iconen en verduidelijking van toegankelijkheidsreglement
 - gedragscode
 - activiteitenkalender (wandelingen, tijdelijke recreatieve routes, ...)
 - actualiteitsonderwerpen of educatie
 - contactgegevens (projectbureau, boswachter, ...)
- communicatie
 - infobladen
 - folders
 - tijdelijke educatieve borden
 - website
 - overlegstructuren
- materiaalkeuze die uiting geeft aan de herkenbaarheid van het woud, zoals wegverhardingen in functie van het recreatief netwerk of de aanleg van constructies (knuppelpaden, recreatieve bruggen, infostanden, ...)
- Inzake wegverhardingen:
 - contrast wandelwegen binnen en buiten de poorten, respectievelijk gebruik van dolomiet (algemeen) en porfier (verbindingen met instapplaatsen en belangrijke assen)
 - op 75% van het ruiternetwerk porfier/aarde/zand
 - op 95% van het fietsnetwerk minimaal halfverhard in uitmuntende staat
- de **beheersing van invasieve exoten** die relevant is op het niveau van het ganse woud
 - preventie
 - detectiesysteem
 - centrale melding
 - afstemming bestrijdingsmaatregelen

- het afstemmen van **exploitatievoorwaarden** en de organisatie van exploitatieroutes en aanverwanten
 - aanduiding hoofdexploitatie routes
 - afstemmen exploitatievoorwaarden
 - interferentie met recreatief netwerk
 - stapelplaatsen (voor hout en verhardingen)
- **initiatieven van gemeenschappelijk belang** zoals een intergemeentelijk bosmuseum
- **afspraken met derden** in functie van de ontsluiting van het woud (stations, wegen, etc.)
- ...

Coördinatie

Omdat het implementeren van maatregelen de nodige tijd en continuïteit vereist, is het aangewezen om vanuit de drie gewesten een gebiedsgericht projectbureau samen te stellen. Dit projectbureau kan in hoofdzaak de coördinatie opvolgen van de recreatieve dienstverlening (zoals bewegwijzering, educatie etc.).

Tevens zou het projectbureau kunnen instaan voor de:

- opzet van een permanente overlegstructuur
- detaillering van het beheer en de inrichting van het Zoniënwoud en de omgeving, opmaak van opdrachtdefinities
- coördinatie van de realisatie van de structuurvisie

Het projectbureau dient een creatieve denktank te zijn, maar ook een efficiënt werkend project- en communicatiebureau inzake:

- processturing
- procesbewaking
- mobiliseren van middelen
- opmaak haalbaarheidstudies

7. Stappenplan

In het stappenplan wordt er door het specificeren van acties duiding gegeven bij maatregelen die voortvloeien uit de uitwerkingen van de visie.

De acties worden toegelicht onder de vorm van fiches die een opsomming bevatten van het doel van de actie, een korte beschrijving van de inhoud, maar in essentie de noodzakelijke elementen die in de uitwerking moeten aanwezig zijn, alsook wie de initiatiefnemers van de uitvoering zijn, de instanties en/of verenigingen die er logischerwijs bij zouden moeten betrokken worden. De initiatiefnemers zijn de instanties die de betreffende actie trekken, die er het projectmanagement van voeren. De initiatiefnemer van een actie hoeft deze niet noodzakelijkerwijze (volledig) zelf uit te voeren of te financieren. Hij moet vooral zorgen dat de actie opstart en tot een kwaliteitsvolle realisatie komt, alsook dat alle noodzakelijke en geïnteresseerde partners tijdig en permanent bij het voorbereidingsproces worden betrokken. Waar nodig zal hij ook de onderhandelingen organiseren om tot afspraken over (verdeling van de) financiering te komen.

Het is belangrijk te beklemtonen dat de argumentatie voor een bepaalde actie vaak ingegeven wordt vanuit verschillende visie-elementen. Aangezien er zelden een één op één relatie bestaat tussen de uitwerkingen in de visie en de vooropgestelde acties, wordt er bij elke actie onder de vorm van kruisverwijzingen naar andere gerelateerde acties verwezen.

De acties worden beschreven in een volgorde die aansluit bij de behandeling van uitwerkingen zoals geciteerd in de uitwerkingen (§ 6, p. 65), waarbij aandacht ging naar de thematische opeenvolging van acties op verschillende schaalniveaus, bij voorkeur geografisch gebundeld (bvb in functie van de poorten). Deze acties variëren van stand-alone korte termijn acties die relatief weinig input vergen tot meer complexe en grootschalige acties. Het moet sowieso benadrukt worden dat de formulering van acties geenszins als een strikt tijdschema moet en kan benaderd worden, gezien de complexiteit van meerdere uitvoeringen, zowel technisch als naar noodzakelijk overleg. Er wordt tevens een inschatting gemaakt van de prioriteit die de actie toegewezen krijgt:

Prioriteit: uiterst hoog hoog medium laag in uitvoering

Aangezien er steeds op opportuniteiten, nieuwe evoluties en trends moet kunnen ingespeeld worden, mag de opsomming van acties ook niet als een limitatieve lijst beschouwd worden. Dit stappenplan zal in een dynamische context onderhevig zijn aan wijzigingen en verfijningen, die steeds moeten getoetst worden aan de kernprincipes van de structuurvisie. Het is immers belangrijk de acties niet zonder context te interpreteren, maar als deel van een onderbouwde redenering om op pragmatische wijze de primaire knelpunten, zoals in de inventarisatie beschreven (§ 4, p. 58), aan te pakken en eerder geformuleerde objectieven, zoals geciteerd in de visie (§ 5, p. 59), te verwezenlijken. Daartoe zal in de opvolging van de structuurvisie minimaal tweejaarlijks een monitoring van de uitvoering ervan plaatsvinden en kan de structuurvisie op basis van nieuwe perspectieven en opportuniteiten geactualiseerd worden. Op basis hiervan kan een eventuele bijstelling gebeuren.

Met de goedkeuring van deze structuurvisie engageren de partners zich om als initiatiefnemer op te treden voor de acties waarvoor zij als dusdanig (mee) zijn vernoemd.

Lijst van de acties

Ecologische ontsnippering	Ecologische versterking	Afwatering	Inrichting recreatieve poorten	Recreatief netwerk	Recreatieve ontsnippering	Coördinerende acties
EO.1. Nieuwe ecologische ontsnipperingsinitiatieven	EV.1. Opbraak van verhardingen	AF.1. Sanering van sanitaire en industriële lozingspunten AF.2. Herinrichting en aanleg van bufferbekkens	Zie volgende pagina	RN.1. Realisatie recreatief netwerk	RO.1. Herinrichting van oversteekplaatsen	CA.1. Oprichting projectbureau Zoniënwood
E.O.2. Dubbel ecoduct over L161 en Terhulpesteenweg	EV.2. Planologische bestemming Vorserijplateau			RN.2. Intergewestelijk toegankelijkheidsreglement	RO.2. Recreatieve oversteek Terhulpesteen-weg – Bunders-dreef	CA.2. Statuutbepaling Zoniënwood
E.O.3. Heraanleg Leonardkruispunt	EV.3. Sanering site Derscheid			RN.3. Gelokaliseerd bijzonder recreatief medegebruik	RO.3. Tunnelconstructie R0 - Kapel O.L.V. Welriekende	CA.3. Algemene communicatiestrategie
E.O.4. Afsluiten van Duboislaan voor doorgaand verkeer	EV.4. Bosuitbreiding					CA.4. Huisstijl intern en extern
E.O.5. Afsluiten van Vlaktedreef	EV.5. Beheerplannen voor geprivatiseerde domeinen					CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering
	EV.6. Vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding					CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen
	EV.7. Vallei van de Woluwe als natuurverbinding					CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitsstrategie
	EV.8. Vallei van de Argentine en Laan als natuurverbinding					CA.8. Afstemmen beheersing invasieve exoten
	EV.9. Bosverbinding met Hallerbos					
	EV.10. Bosverbindingen richting Lasne/Genappe/Villers-La-Ville					

Inrichting recreatieve poorten

Toegangspoorten						Instapplaatsen					
Hippodroom Watermaal-Bosvoorde	Rood Klooster	Park van Tervuren	Groenendaal	Parc château de La Hulpe	Zevenster	Ter Kameren-bos	Parc Tournay-Solvay & Silexdomein	Koninklijke Schenking – arboretum Tervuren	Jezus-Eik	Koningsvijvers -Varkensgat	Midden Hut
WB.1. Opmaak inrichtingsplan	RK.1. Opmaak inrichtingsplan	PT.1. Opmaak inrichtingsplan	GR.1. Opmaak inrichtingsplan	DS.1. Opmaak inrichtingsplan	ZS.1. Opmaak inrichtingsplan	TK.1. Opmaak inrichtingsplan	TS.1. Opmaak inrichtingsplan	KS.1. Opmaak inrichtingsplan	JE.1. Opmaak inrichtingsplan	KO.1. Opmaak inrichtingsplan	MH.1. Opmaak inrichtingsplan
WB.2. Herbestemming hippodroom Watermaal-Bosvoorde	RK.2. Ecologisch herstel van de Blankedelle	PT.2. Realisatie poort	GR.2. Herinrichting kruispunt R0 / Groenendaalse- / Terhulpssteenweg	DS.2. Inrichting bezoekerscentrum	ZS.2. Herbestemming Zevenster	TK.2. Realisatie poort	TS.2. Realisatie poort	KS.2. Realisatie poort	JE.2. Realisatie poort	KO.2. Realisatie poort	MH.2. Realisatie poort
WB.3. Realisatie poort	RK.3. Realisatie poort		GR.3. Recreatieve brug over R0 / Groenendaalse- / Terhulpssteenweg	DS.3. Onsluiting domein	ZS.3. Recreatieve brug over R0 ter hoogte van Meutedreef						
			GR.4. BOMuBO – interregionaal bosmuseum	DS.2. Realisatie poort	ZS.4. Aantakking Sint-Corneliusdreef						
			GR.5. Arboretum Groenendaal		ZS.5. Realisatie poort						
			GR.6. Kasteel Groenendaal								
			GR.7. Kerkruïne								
			GR.8. Site INBO								
			GR.9. Oefenrenbaan								
			GR.10. Koninklijke renbaan								
			GR.11. Realisatie poort								

Ecologische ontsnippering

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EO.1.	Realisatie nieuwe ecologische ontsnipperingsinitiatieven		
	<i>Doel</i>	Projectbureau +	
	Uitvoering ecologische ontsnippering volgens prioriteitenstelling (cfr. actie CA.5)	ANB + BIM + DNF	
	<i>Toelichting</i>		
	Korte termijn realisaties		
	- restauratie duikerconstructies - begeleidende maatregelen om ecologische relevantie van bestaande recreatieve tunnels te vergroten - realisatie van een nieuwe ecotunnel ter hoogte van Fond des Ails		
	Middellange termijn realisaties		
	- omvorming van de recreatieve tunnel aan de Raafeikweg tot volwaardige ecotunnel - ecoduct tussen kruispunt R0-Groenendaalsesteenweg		
	Lange termijnrealisaties		
	- restauratie droge delles langsheen R0		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossiers - opmaak aanbestedingsdossiers - realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RK.2 Ecologisch herstel van de Blankedelle - Afwatering - Inrichting recreatieve poorten		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EO.2.	Realisatie dubbel ecoduct over L161 en Terhulpseseenweg		
	<i>Doel</i> Oplossing bieden aan het versnipperd effect van de twee parallelle infrastructuurassen op de aanliggende bosdelen	Infrabel/TUCRAIL + BUV + BIM	
	<i>Toelichting</i> Mogelijkheden voor recreatief medegebruik, begeleidende maatregelen		
	<i>Uitwerking</i> - uitvoering haalbaarheidsstudie (2007) door Econnection - opmaak technisch ontwerp - opmaak aanbestedingsdossier - realisatie		
	<i>Verwante acties</i> - CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EO.3.	Heraanleg Leonardkruispunt		
	<i>Doel</i>	AWV	ANB + BIM
	Heraanleg Leonardkruispunt zodat maximale ontsnippering ontstaat		
	<i>Toelichting</i>		
	- Herinrichting van het complex in functie van een landschappelijke, ecologische en recreatieve ontsnippering		
	<i>Uitwerking</i>		
	- uitvoering ontwerpstudie en MER (2008) met daarin begrepen een studie van de alternatieve scenario's tov streefbeeldstudie - opmaak aanbestedingsdossier - realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EO.4.	Afsluiten van Duboislaan voor doorgaand verkeer		
	<i>Doel</i> Versnipperend effect van doorgaand verkeer doorheen ecologische hoofdstructuur reduceren, alsook ten aanzien van recreatief gebruik <i>Toelichting</i> - afsluiten voor doorgaand verkeer vanaf priorijhoeve (voorbij toekomstige parking poort Groenendaal) tot en met Harrasdreef - uitgezonderd openbaar vervoer en dienstverkeer poort Groenendaal <i>Uitwerking</i> - onderzoeken van technische realisatie op basis van verschillende varianten - goedkeuring relevante overheden - realisatie <i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - GR.3. Realisatie poort Groenendaal - RN.1. Realisatie recreatief netwerk	Projectbureau + ANB + BIM	AWV De Lijn / MIVB Gemeenten Hoeilaart Sint-Genesius-Rode Politiezones

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EO.5.	Afsluiten van Vlaktedreef		
	<i>Doel</i> Versnipperend effect van doorgaand verkeer doorheen ecologische hoofdstructuur reduceren	Projectbureau of ANB	Gemeente Tervuren Koninklijke Schenking Politiezones
	<i>Toelichting</i> - afsluiten voor doorgaand verkeer vanaf Jezus Eiklaan (in functie van realisatie nieuwe poort) of vanaf huidige parking Arboretum Tervuren		
	<i>Uitwerking</i> - onderzoeken van technische realisatie op basis van verschillende varianten - goedkeuring relevante overheden - realisatie		
	<i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - KS.2. Realisatie poort Koninklijke Schenking – arboretum Tervuren		

Ecologische versterking

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.1.	Opbraak van verhardingen		
	<i>Doel</i>	Projectbureau +	
	Verwijdering van verhardingen	ANB + BIM + DNF	
	<i>Toelichting</i>		
	- opbraak van verhardingen tenzij ze: ▪ nog een functie hebben binnen het recreatief netwerk ▪ voor exploitatieverkeer belangrijk blijven		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak aanbestedingsdossiers		
	- gefaseerde realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.2.	Planologische bescherming Vorserijplateau		
	<i>Doel</i> Ecologische versterking van het Zoniënwoud met recreatieve nevenfunctie door planologische bescherming Vorserijplateau	Regering Brussels Hoofdstedelijk Gewest	BIM + projectbureau
	<i>Toelichting</i> - planologische bestemming naar bosgebied - opstellen inrichtingsvisie		
	<i>Uitwerking</i> - afdwingen planologische bescherming		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.3.	Sanering site Derscheid		
	<i>Doel</i>	DNF +	
	Versterken ecologische hoofdstructuur door opheffen direct habitatverlies en pollutie	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- afbraak gebouwen		
	- herbestemming als bos		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossiers voor sloop/sanering		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.4.	Bosuitbreiding		
	<i>Doel</i>	ANB + DNF +	
	Versterking door effectieve uitbreiding bosareaal in beheer	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	Bosuitbreiding nabij:		
	- Zevenster		
	- Rotveld		
	- Eizer		
	- Smeyberg-Koedaal		
	<i>Uitwerking</i>		
	- inspelen op opportuniteiten aan aanpalende eigendommen		
	- onderhandeling met eigenaars		
	- verwerving		
	- indien nodig planologische herbestemming		
	- realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	- ZS.5. Realisatie poort Zevenster		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.5.	Ondersteuning in de opmaak van beheerplannen voor private domeinen		
	<i>Doel</i> Integratie van ecologische beheerprincipes in aanpalende eigendommen	ANB + BIM + DNF + projectbureau	Private eigenaars
	<i>Toelichting</i> Overleg met: - Golf Ravenstein - Domein Marnix - Dolce-Banimmo - Argenteuil - Jadot - Britisch School of Brussels - International School of Brussels - Private eigendommen Lorrainelaan - ...		
	<i>Uitwerking</i> - overleg met eigenaars - ondersteuning opmaak beheerplan		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.6.	Ontwikkeling van de vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding		
	<i>Doel</i>	ANB + projectbureau	VMM RWO Gemeenten Hoeilaart Overijse Huldenberg Tervuren
	Optimaliseren landschapsecologische verbinding richting Meerdaalwoud		
	<i>Toelichting</i>		
	- Landinrichting		
	<i>Uitwerking</i>		
	- overleg met partners		
	<i>Verwante acties</i>		
	- AF.1. Sanering van lozingspunten		
	- EV.5 Ondersteuning opmaak beheerplannen		
	- Inrichting recreatieve poorten Groenendaal / Koningsvijvers / park van Tervuren		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.7.	Ontwikkeling van de vallei van de Woluwe als natuurverbinding		
	<i>Doel</i> Realiseren ecologische verbinding, rekening houdende met de lopende dossiers in de verstedelijkte context	BIM + projectbureau	BROH
	<i>Toelichting</i>		
	<i>Uitwerking</i> - overleg met partners		
	<i>Verwante acties</i> - Inrichting recreatieve poort Rood Klooster		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.8.	Ontwikkeling van de vallei van de Argentine en de Laan als natuurverbinding		
	<i>Doel</i>	DNF +	DGALTP
	Optimaliseren van landschapsecologische verbindingen	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	<i>Uitwerking</i>		
	- overleg met partners		
	<i>Verwante acties</i>		
	- EV.5 Ondersteuning opmaak beheerplannen		
	- Inrichting recreatieve poort parc château de La Hulpe		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.9.	Ontwikkeling van een bosverbinding met Hallerbos		
	<i>Doel</i> Optimaliseren landschapsecologische verbinding richting Hallerbos	ANB + DNF + projectbureau	VLM Natuurpunt Gemeenten Beersel Sint-Genesius- Rode Halle
	<i>Toelichting</i> Realisatie - Bruegelproject - Plan Boomarter - Project Meighemheide		
	<i>Uitwerking</i> - afstemming met bestaande onderzoeksprocessen en planprocessen - actief aankoopbeleid in zoekzones		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
EV.10.	Ontwikkeling van een bosverbinding met de boscomplexen in Lasne/Genappe/Villers-La-Ville		
	<i>Doel</i> Optimaliseren landschapsecologische verbinding	DNF + projectbureau	Gemeenten Lasne Genappe Villers-La-Ville
	<i>Toelichting</i> -		
	<i>Uitwerking</i> - actief aankoopbeleid op perceelsniveau - onder beschermd statuut brengen		
	<i>Verwante acties</i>		

Afwatering

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
AF.1.	Sanering van sanitaire en industriële lozingspunten		
	<i>Doel</i> Beperken van open afvoer en infiltratie van vervuild water	Aquafin + ANB + BIM + DNF + projectbureau	Gemeenten VMM
	<i>Toelichting</i> - aansluiting van bestaande en nieuwe gemeentelijke rioleringsinfrastructuur op bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur - verplichting tot toepassen van kleinschalige waterzuivering indien aansluiting op gemeentelijke rioleringsinfrastructuur niet mogelijk is		
	<i>Uitwerking</i>		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
AF.2.	Herinrichting en aanleg van bufferbekkens in functie van afwatering van hoofdwegen		
	<i>Doel</i> Beperken verontreiniging door en piekdebieten van afstromend regenwater	AWV + BUW + MET + ANB + BIM + DNF + projectbureau	
	<i>Toelichting</i> - opvang van afstromend regenwater in ondoorlaatbare constructies (natuurlijke materialen bvb bentoniet) - landschappelijke inpassing - buffercapaciteit van ongeveer 10.800 m³ - zuivering van zware metalen, minerale oliën en opgeloste zouten - infiltratie van gebufferd en gezuiverd regenwater via infiltratievoorzieningen, bij voorkeur lokale infiltratie, zo niet vertraagde afvoer		
	<i>Uitwerking</i>		
	<i>Verwante acties</i>		

Toegangspoort hippodroom Watermaal – Bosvoorde

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
WB.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i> Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets(en)	Grondregie	BIM + projectbureau + Zonnebloem vzw + Inverde vzw
	<i>Suggestie</i> - natuur- en stadseducatie - gericht op gezinnen, jeugd en scholieren - organisatie van stads- en bosklassen		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
WB.2.	Herbestemming hippodroom Watermaal-Bosvoorde		
	<i>Doel</i> Focus op groene herbestemming als integraal deel van het Zoniënwoud	BIM + projectbureau	Grondregie
	<i>Toelichting</i> - actueel bestemming op gewestplan als recreatiegebied		
	<i>Uitwerking</i> - afdwingen groene planologische herbestemming		
	<i>Verwante acties</i>		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
WB.3.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i>	BIM +	
	Inrichting als recreatieve poort	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Toegangspoort Rood Klooster

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RK.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	BIM + projectbureau	
	<i>Suggestie</i>		
	- MSKZ: Museum van Schone Kunsten van het Zoniënwoud - hoofdzakelijk gericht op kunstliefhebbers en scholieren		
	<i>Uitwerking</i>		
	- uitwerking plan door studiebureau		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitsstrategie		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RK.2.	Ecologisch herstel van de Blankedelle		
	<i>Doel</i> Ecologische ontsnippering van de Blankedelle van de vijvers aan Rood Klooster naar Dry Borre onder E411-Waversesteenweg	BIM + projectbureau	BUV
	<i>Toelichting</i> - Opgenomen in het beheerplan		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RK.3.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i>	BIM +	
	Inrichting als recreatieve poort	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Toegangspoort park van Tervuren

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
PT.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	ANB + projectbureau Regie der Gebouwen	RdG Tervuren Provincie Vlaams-Brabant Toerisme Vlaanderen VLM Defensie
	<i>Suggestie</i>		
	- exotische cultuur met onder andere het Koninklijk museum voor Midden-Afrika, exotische sierplanten, de koloniale wereldtentoonstelling van 1897		
	- hoofdzakelijk gericht op cultuurliefhebbers en museumbezoekers		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	- aftoetsen van de verschillende masterplannen		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		
	- EV.6. Vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding		
	- KS.2. Realisatie poort Koninklijke Schenking - arboretum Tervuren		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
PT.2.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i> Inrichting als recreatieve poort	ANB + projectbureau	RdG Tervuren Defensie
	<i>Toelichting</i> - gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Toegangspoort Groenendaal

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	ANB + projectbureau	Inverde Gemeente Hoeilaart
	<i>Suggestie</i>		
	- Zoniënwood MAX: tonen van het Zoniënwood in al zijn vormen en gedaanten (educatie en totaalbeleving) - gericht op een interregionaal en internationaal publiek		
	<i>Uitwerking</i>		
	- verweving van functies met aandacht voor zonering en ontsluiting: ▪ administratie (houtvesterij, Inverde) ▪ educatie (BOMuBO, oefenvelden, arboretum) ▪ recreatie (horeca, speelzones)		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - EV.6. Vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.2.	Herinrichting kruispunt Groenendaalsesteenweg - Terhulpssteenweg - R0		
	<i>Doel</i> Verbetering van de doorstroming	Infrabel/TUCRAIL + AWW + TV3V	ANB Hoeilaart De Lijn / TEC ARO + ARP
	<i>Toelichting</i> - Aantakken van de Terhulpssteenweg op de Groenendaalsesteenweg ter hoogte van het station zodat er ter hoogte van de R0 één enkel kruispunt gerealiseerd wordt - Aanhechting van het bos tussen de spoorweg en de Terhulpssteenweg bij de rest van het bosmassief als compensatie voor ontbossing		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - EO.4. Afsluiten van Duboislaan		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.3.	Realisatie van dubbele brug voor fietsers en voetgangers langsheen L161 op het kruispunt Groenendaalsesteenweg - Terhulpsesteenweg - R0		
	<i>Doel</i>	Infrabel/TUCRAIL	
	Vlotte en verkeersveilige dubbele fiets- en voetgangersverbinding tussen station Groenendaal en het BOMuBO, opvallende constructie als visueel en herkenbaar baken		
	<i>Toelichting</i>		
	- in het kader van compensatiedossier verbreding L161		
	<i>Uitwerking</i>		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- Recreatieve ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.4.	Oprichting BOMuBO, interregionaal bosmuseum / musée de la forêt		
	<i>Doel</i> Uitbouw van het huidige bosmuseum Jan van Ruusbroec tot bosmuseum met (inter)nationale uitstraling	projectbureau + ANB + BIM + DNF	Inverde NGZ LAFS
	<i>Toelichting</i> - informatie ▪ doe-dingen ▪ sfeerbengers ▪ film - educatie ▪ auditorium ▪ klaslokalen en labo's ▪ refter - horecafaciliteiten - exploitatie en werking		
	<i>Uitwerking</i> - herlokalisatie boswachterswoning en kantoren Inverde - ontwerp vernieuwing priorijhoeve - opmaak vergunningsdossiers - opmaak aanbestedingsdossier		
	<i>Verwante acties</i> -		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.5.	Herinrichting arboretum		
	<i>Doel</i> Versterking van het huidige arboretum	projectbureau of ANB	Inverde NGZ
	<i>Toelichting</i> Zoals opgenomen in het beheerplan : - verbeteren van de ontsluiting ▪ toegang vanuit de priorijhoeve (link met het BOMuBO) ▪ toegang via restant poort in de priorijmuur - uitbreiding arboretum op oefenrenbaan, gronden aan de priorijhoeve, kleine kwekerij INBO - vervollediging en specialisatie dendrologische collectie ▪ heesters (bvb rozelaars) ▪ stinzenplanten ▪ inheemse planten (oa varens) - natuurontwikkeling (oa valleitje) - educatieve faciliteiten ▪ audiogidsing ▪ meertaligheid - recreatieve faciliteiten ▪ paden en zitbanken ▪ uitkijktoren: fundamenten luchtafweer WOII aanwezig langsheen oefenrenbaan ▪ Duboisweide		
	<i>Uitwerking</i> - realisatie		
	<i>Verwante acties</i> - GR.4. Oprichting BOMuBO, interregionaal bosmuseum / musée de la forêt		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.6.	Renovatie kasteel van Groenendaal		
	<i>Doel</i> Consolidatie bouwkundig erfgoed (priorhuis)	ANB	Inverde Onroerend erfgoed
	<i>Toelichting</i> - renovatie - functievervulling ▪ houtvesterij Groenendaal ▪ Inverde: bureaus, leslokalen, auditoria ▪ projectbureau Zoniënwoud ▪ cafetaria		
	<i>Uitwerking</i> - realisatie		
	<i>Verwante acties</i> -		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.7.	Renovatie Kloosterkerk priorij van Groenendaal		
	<i>Doel</i> Consolidatie bouwkundig erfgoed	projectbureau of ANB	Onroerend erfgoed VIOE Heemkundige kring Hoeilaart
	<i>Toelichting</i> - renovatie - kenniscentrum priorij		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak plan - realisatie		
	<i>Verwante acties</i> -		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.8.	Herbestemming site INBO		
	<i>Doel</i>	projectbureau of	
	Herbestemming bouwkundig erfgoed en aanpalende gronden	ANB	
	<i>Toelichting</i>		
	- renovatie		
	- kantoorruimte		
	- sanering barakken		
	- verlagen toegangsweg doorheen natuurlijk valleitje		
	- uitbreiding arboretum op kleine kwekerij		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak bestek inrichtingstudie		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- opmaak aanbestedingsdossier		
	- realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	-		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.9.	Herinrichting oefenrenbaan Groenendaal		
	<i>Doel</i>	ANB +	Inverde
	Multifunctionele inrichting	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- herinrichting villa als boswachterswoning - landschappelijke beplanting - uitbreiding collectie arboretum ▪ uitheemse boomsoorten ▪ systematische collectie - oefenterreinen Inverde: cursussen ▪ kettingzaag ▪ boomklimmen ▪ tractoroefeningen ▪ ...		
	<i>Uitwerking</i>		
	- concrete intekening van nieuwe functies kan starten na einde van effectieve gebruik als oefenpiste (einde huidige gebruiksovereenkomst 2008) - opmaak vergunningsdossier - realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	-		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.10.	Sanering koninklijke renbaan		
	<i>Doel</i>	ANB +	
	Ecologische versterking	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- afbraak gebouwen: ▪ tribune ▪ stallingen ▪ verspreide bouwwerken (uitgezonderd koninklijke loge) - herinrichting als: ▪ nieuwe natuur ▪ ruiteweide		
	<i>Uitwerking</i>		
	- einde gebruikersovereenkomst (2008) - opmaak vergunningsdossier - realisatie		
	<i>Verwante acties</i>		
	-		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
GR.11.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i>	BIM +	Hoeilaart
	Inrichting als recreatieve poort	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		
	- EO.4. Afsluiten Duboislaan		

Toegangspoort parc château de La Hulpe

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
DS.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	DNF + projectbureau	Domaine Solvay Fondation Folon
	<i>Suggestie</i>		
	- historisch park als tentoonstellingsruimte voor 'artists in residence' en meetingplace voor congresgangers - gericht op kunstliefhebbers, congresgangers en parkliefhebbers		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - EV.8. Vallei van de Argentine en Laan als natuurverbinding		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
DS.2.	Inrichting bezoekerscentrum		
	<i>Doel</i>	DNF + Domaine	
	Informatieverschaffing	Solvay	
	<i>Toelichting</i>		
	- Info over:		
	▪ Domein Solvay		
	▪ Zoniënwood		
	▪ Waals gewest		
	<i>Uitwerking</i>		
	-		
	<i>Verwante acties</i>		
	-		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
DS.3.	Ontsluiting domein		
	<i>Doel</i>	MET	DNF + Domein
	Verbetering van de bereikbaarheid		Solvay + projectbureau
	<i>Toelichting</i>		
	- aanleg van ronde punten		
	- aanleg parkeerterreinen		
	<i>Uitwerking</i>		
	-		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
DS.4.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i>	DNF +	Domaine Solvay
	Inrichting als recreatieve poort	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Toegangspoort Zevenster

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
ZS.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	ANB + DNF + projectbureau	Waterloo Hoeilaart
	<i>Suggestie</i>		
	- bovenlokale ruiterspoort en ruimte voor nieuwe natuurontwikkeling ter versterking van de ecologische structuur - gericht op ruiters en natuurliefhebbers		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - RN.1. Realisatie recreatief netwerk - Recreatieve ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
ZS.2.	Herbestemming Zevenster		
	<i>Doel</i>		
	Ecologische versterking	ANB + DNF + projectbureau	ARP
	<i>Toelichting</i>		
	- actueel bestemming landbouwgebied op gewestplan - verwerving - inrichting als nieuwe natuur		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	<i>Verwante acties</i>		
	- EV.8. Vallei van de Argentine en Laan als natuurverbinding - EV.4 Bosuitbreiding		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
ZS.3.	Realisatie van opvallende brug voor ruiters, fietsers en voetgangers over R0 ter hoogte van Meutedreef		
	<i>Doel</i> Vlotte en verkeersveilige ruiters-, fiets- en voetgangersverbinding	ANB + DNF + projectbureau	AWV + MET
	<i>Toelichting</i> - opvallende constructie als visueel en herkenbaar baken - aantakking Meutedreef weerszijde van de R0 en Brassinelaan		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak ontwerp - opmaak vergunningsdossier - opmaak aanbestedingsopdracht		
	<i>Verwante acties</i> - RN.1. Realisatie recreatief netwerk - Recreatieve ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
ZS.4.	Aantakken van Sint-Corneliusdreef op Brassinelaan		
	<i>Doel</i>	ANB +	
	Vervollediging recreatief netwerk	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- noodzaak van recreatieve verbinding		
	- als exploitatieweg niet aangewezen wegens ecotunnel Raafeikweg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.5. Verdere concretisering ecologische ontsnippering		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		
	- Recreatieve ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
ZS.5.	Realisatie poort		
	<i>Doel</i>	ANB + DNF +	
	Inrichting als recreatieve poort	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats Ter Kamerenbos

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
TK.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i> Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	BIM + projectbureau	Stad Brussel
	<i>Toelichting</i> - gericht op gezinnen en wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - recreatieve ontsnippering		
TK.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i> Inrichting als instapplaats (parking/info)	BIM + projectbureau	Stad Brussel
	<i>Toelichting</i> - gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats park Tournay - Solvay en Silexdomein

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
TS.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i> Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	BIM + projectbureau	NMBS
	<i>Toelichting</i> - gericht op wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		
TS.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i> Inrichting als instapplaats (parking/info)	BIM + projectbureau	NMBS
	<i>Toelichting</i> - gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats park Koninklijke Schenking – arboretum Tervuren

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
KS.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	Koninklijke Schenking + projectbureau	Gemeente Tervuren
	<i>Toelichting</i>		
	- gericht op wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		
	- EO.5. Afsluiten van Vlakedreef		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		
	- EV.6. Vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
KS.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i> Inrichting als instapplaats (parking/info)	Koninklijke Schenking + projectbureau	
	<i>Toelichting</i> - gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats centrum Jezus-Eik

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
JE.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>		
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	ANB + projectbureau	Gemeente Overijse AWV ARP
	<i>Toelichting</i>		
	- gericht op culinaire liefhebbers en een lokaal publiek - herbestemming zonevreemde KMO		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau - timing mede-afhankelijk van herinrichting op- en afrittencomplex E411		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
JE.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i>	ANB +	
	Inrichting als instapplaats (parking/info)	projectbureau	
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier		
	- uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats Koningsvijvers – Varkensgat

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
KO.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i>	ANB + projectbureau	Gemeente Hoeilaart
	Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets		
	<i>Toelichting</i>		
	- gericht op wandelaars, voornamelijk een lokaal publiek - realisatie groene link langs de IJse tot aan het kasteelpark van Groenendaal		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie - EV.6. Vallei van de IJse, Voer en Laan als natuurverbinding		
N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
KO.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i>	ANB + projectbureau	
	Inrichting als instapplaats (parking/info)		
	<i>Toelichting</i>		
	- gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- AF.1. Sanering van lozingspunten (Gunsdelle) - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Instapplaats Middenhut

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
MH.1.	Opmaak inrichtingsplan		
	<i>Doel</i> Uitwerken van inrichtingsplan na evaluatie bestaande inrichtingsschets	ANB + projectbureau	Sint-Genesius- Rode
	<i>Toelichting</i> - gericht op wandelaars, joggers, fietsers en mountainbikers		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen planbureau of uitwerking plan door projectbureau		
	<i>Verwante acties</i> - CA.7. Concretisering van parkeer- en mobiliteitstrategie		
MH.2.	Realisatie instapplaats		
	<i>Doel</i> Inrichting als instapplaats (parking/info)	ANB + projectbureau	
	<i>Toelichting</i> - gefaseerde inrichting in functie van lopende dossiers en overleg		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossier - uitvoering		
	<i>Verwante acties</i> - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Recreatief netwerk

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RN.1.	Realisatie van recreatief netwerk		
	<i>Doel</i> Concentreren recreatieve druk en heroriëntatie financiële middelen voor onderhoud van paden en wegen	projectbureau	ANB + BIM + DNF Toeristische diensten
	<i>Toelichting</i> - kwaliteitsgarantie wegeninfrastructuur enkel op recreatief netwerk - visualisering recreatief netwerk (in functie van poorten en gebruikersgroep) door materiaalgebruik		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak vergunningsdossiers - geleidelijke realisatie - opmaak onderhouds- en budgetplan		
	<i>Verwante acties</i> - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - EV.1. Opbraak van verhardingen - Inrichting recreatieve poorten - Recreatieve ontsnippering		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RN.2.	Uitwerking intergewestelijk toegankelijkheidsreglement		
	<i>Doel</i> Harmonisatie tot éénduidig en uniform toegankelijkheidsreglement	ANB + BIM + DNF + projectbureau	Recreatie- verenigingen
	<i>Toelichting</i> - algemene toegankelijkheid voor ruiters, fietsers, mountainbikers, wandelaars op alle paden, uitgezonderd in reservaten en tenzij anders vermeld - verbodsbepalingen ▪ honden aan de leiband, uitgezonderd in afgebakende hondenlosloopzones ▪ toegankelijkheid uitsluitend op de paden, uitgezonderd in afgebakende speelzones ▪ geen gemotoriseerd verkeer toegelaten, uitgezonderd dienstvoertuigen en gemotoriseerde rolstoelen - machtigingsplichtige (georganiseerde) activiteiten ▪ maximaal ecologische structuur mijden		
	<i>Uitwerking</i> - afstemmen gewestelijke toegankelijkheidsregelingen - juridische verankering toegankelijkheidsreglement - monitoring van naleving toegankelijkheidsreglement		
	<i>Verwante acties</i> - CA.4. Huisstijl intern en extern - RN.1. Realisatie recreatief netwerk - RN.3. Gelokaliseerd bijzonder recreatief medegebruik		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RN.3.	Uitwerking gelokaliseerd bijzonder recreatief medegebruik		
	<i>Doel</i> Oplossingen bieden aan brede maatschappelijke recreatieve vragen	Projectbureau + ANB + BIM + DNF	Jeugdverenigingen Toegankelijkheids- bureaus Hondenscholen
	<i>Toelichting</i> - afbakening speelzones		
	<i>Uitwerking</i> - onderzoek naar geschikte locaties voor hondenlosloopzones (nabij toegangspoorten en instapplaatsen) - onderzoek naar geschikte locaties voor speelbossen (nabij toegangspoorten en instapplaatsen) - inrichting		
	<i>Verwante acties</i> - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RN.2. Intergewestelijk toegankelijkheidsreglement		

Recreatieve ontsnippering

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RO.1.	Herinrichting van oversteekplaatsen		
	<i>Doel</i>		
	Realisatie van leesbare en verkeersveilige oversteekplaatsen voor zwakke weggebruikers	AWV + BUV + MET + projectbureau Gemeenten	ANB + BIM + DNF De Lijn + MIVB
	<i>Toelichting</i>		
	- Terhulpssteenweg ter hoogte van Meutedreef – Van Laethemstraat - Terhulpssteenweg ter hoogte van Haeken Staekendreef (ihkv herinrichting kruispunt RO-Terhulpssteenweg-Groenendaalsesteenweg) - Terhulpssteenweg ter hoogte van Lorreinelaan - Waterlooossesteenweg ter hoogte van Sint-Michielsdreef – Waterlossesteenweg (Middenhut) - Aansluiting van Isabelladreef op Duisburgsesteenweg - Oversteek aan Tervurenlaan ter hoogte van de tramhalte te bestuderen ifv realisatie poort park van Tervuren		
	<i>Uitwerking</i>		
	- opmaak ontwerpen - opmaak aanbestedingsdossier - begeleiding van de uitvoering		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - Inrichting recreatieve poorten - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RO.2.	Realisatie van recreatieve oversteek voor ruiters, fietsers en voetgangers over Terhulpseseenweg ter hoogte van Bundersdreef		
	<i>Doel</i> Vlotte en verkeersveilige ruiters-, fiets- en voetgangersverbinding	Projectbureau + AWV + BUW	BIM + ANB
	<i>Toelichting</i> - eventueel te vervangen / aan te vullen door recreatief medegebruik van ecoduct - eventueel te vervangen door recreatieve brug, opvallende constructie als visueel en herkenbaar baken		
	<i>Uitwerking</i> - evaluatie recente herinrichting met verkeerslichten op aanvraag - mogelijke herziening in functie van aanleg dubbel ecoduct over L161-Terhulpseseenweg		
	<i>Verwante acties</i> - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
RO.3.	Aan te passen tunnelconstructie voor fietsers en voetgangers onder R0 ter hoogte van Kapel O.L.V. Welriekende		
	<i>Doel</i> Vlotte fiets- en voetgangersverbinding	AWV	ANB + projectbureau
	<i>Toelichting</i> - te hernieuwen en aanpassingen aan hellingsgraad voor fietsers		
	<i>Uitwerking</i> - opmaak ontwerp - opmaak aanbestedingsdossier		
	<i>Verwante acties</i> - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

Coördinerende acties

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
AA.1.	Oprichting projectbureau Zoniënwoud		
	<i>Doel</i> Orgaan gekoppeld aan een gewestgrensoverschrijdend samenwerkingsverband, beschikt over eigen financiële middelen, aanwezigheid in het woud (toegangspoort), bevoegdheden op het vlak van facilitatie uitvoering structuurvisie: voorbereiding, coördinatie, opvolging van acties e.a. <i>Toelichting</i> - onderzoek naar wenselijkheid van een gewestgrensoverschrijdend samenwerkingsverband - coördinatie implementatie structuurvisie en realisatie acties ▪ organisatorische en technische voorbereiding ▪ opmaak (type)bestekken ▪ ex ante / ex post impactanalyse uitvoering acties ▪ uitvoering of coördinatie gewestgrensoverschrijdend onderzoek ▪ verwerving financiële middelen en subsidieverwerving ▪ communicatie in functie van draagvlakverbreding bovenlokale en lokale overheden, en actoren ▪ ruime communicatie naar gebruikers (informatieverlening, sensibilisatie en educatie) - coördinatie ▪ recreatieve activiteiten: ondersteuning gidsen, thematische activiteiten (wandelingen, fietstochten, evenementen enz.) ▪ bewegwijzering recreatieve routes ▪ opvolging machtigingsplichtige en commerciële activiteiten ▪ relatie met gewestelijke beheerplannen ▪ beheer en restauratie bebouwd patrimonium - opvolging en monitoring van het stappenplan - actualisatie structuurvisie <i>Uitwerking</i> - aanwerving van nieuwe medewerkers voor projectbureau en/of - herorganisatie / verschuiving / detachering huidige medewerkers	ANB + BIM + DNF	

Verwante acties

- CA.4. Algemene communicatiestrategie
-

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.2.	Statuutbepaling Zoniënwoud		
	<i>Doel</i>	Projectbureau +	
	Al dan niet juridische erkenning van het Zoniënwoud	ANB + BIM + DNF	
	<i>Toelichting</i>		
	- gewestgrensoverschrijdend samenwerkingsverband		
	- cfr. Nationaal park		
	<i>Uitwerking</i>		
	- onderzoek naar mogelijkheden m.b.t. verschillende statuten (o.a. Nationaal Park)		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.1. Oprichting projectbureau Zoniënwoud		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.3.	Uitwerken algemene communicatiestrategie		
	<i>Doel</i> Structureren communicatie over structuurvisie naar algemene en specifieke actoren: bovenlokale en lokale overheden, verenigingen, bevolking enz.	Projectbureau + ANB + BIM + DNF	
	<i>Toelichting</i> - keuzebepaling instrumenten en communicatiemiddelen		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen communicatiebureau		
	<i>Verwante acties</i> - CA.1. Oprichting projectbureau Zoniënwoud		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.4.	Uitwerking huisstijl intern (communicatiemiddelen) / extern (informatie)		
	<i>Doel</i> Uniformiseren van de huisstijl en identiteit met betrekking tot het Zoniënwoud	Projectbureau + ANB + BIM + DNF	Wegbeheerders Beheerders externe netwerken
	<i>Toelichting</i> Uniformiseren van: - straatnamen en bebording - bewegwijzering ▪ bewegwijzering lokale (permanente en dynamische) recreatieve routes ▪ integratie bewegwijzering bovenlokale routes (functioneel fietsnetwerk, fietsknoppennetwerk, etc.) ▪ bewegwijzering naar en vanaf openbaar vervoer (station, halte), openbare wegen en parkings tot toegangspoorten en instapplaatsen - infoborden - infobladen, folders, tijdelijke educatieve borden, website, ... - materialisatie van de communicatie en informatie		
	<i>Uitwerking</i> - aanstellen communicatiebureau, grafisch ontwerp bureau en productdesigner		
	<i>Verwante acties</i> - CA.3. Algemene communicatiestrategie - CA.6. Ontwerphandboek voor standaardoplossingen - Inrichting recreatieve poorten - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.5.	Verdere concretisering ecologische ontsnippering		
	<i>Doel</i>	AWV + MET	ANB + BIM + DNF
	Studie ter voorbereiding van de concrete realisatie van ontsnipperingsinitiatieven langsheen lijnvormige infrastructuur		
	<i>Toelichting</i>		
	- verdere technische uitwerking van de ontsnipperingsinitiatieven - begeleidende maatregelen (afrastering, wildrasters, poortjes, ...) - kostenraming - prioriteitenbepaling - uitwerking van een monitoringvoorstel		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen ontwerp- en ingenieursbureau natuurinrichting		
	<i>Verwante acties</i>		
	- EO.1. Nieuwe ecologische ontsnipperingsinitiatieven - E.O.2. Dubbel ecoduct over L161 en Terhulpssteenweg - Afwatering - Inrichting recreatieve poorten		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.6.	Uitwerking ontwerphandboek voor standaardoplossingen		
	<i>Doel</i>	Projectbureau +	
	Handboek van technische aanbevelingen voor realisatie van specifieke infrastructuur	ANB + BIM + DNF	
	<i>Toelichting</i>		
	Bieden van standaardoplossingen voor:		
	- materialisatie ▪ wegverhardingsmateriaal op recreatief netwerk ▪ banken, vuinbakken, uitkijktoren, ... - oversteekplaatsen - bufferbekkens en afwatering - restauratie en inrichting recreatieve tunnels (materialisatie, verlichting enz.)		
	<i>Uitwerking</i>		
	- compilatie vanuit ander studiewerk (zie verwante acties) of aanstellen productdesigner / ontwerp- en ingenieurbureau natuurinrichting en inrichting openbaar domein		
	<i>Verwante acties</i>		
	- CA.4. Huisstijl intern en extern - CA.5. Verdere concretisering ontsnipperingsinitiatieven - Afwatering - Inrichting recreatieve poorten - RN.1. Realisatie recreatief netwerk - RO.1. Herinrichting van oversteekplaatsen		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.7.	Concretisering van parkeer- en mobiliteitsstrategie		
	<i>Doel</i>		
	Verdere concretisering bereikbaarheid van het woud, en mobiliteit en parkeren in het woud	Projectbureau + ANB + BIM + DNF	Wegbeheerders Openbaarvervoer- maatschappijen
	<i>Toelichting</i>		
	- concretisering en timing af te schaffen verspreide parkings en ontsluitende wegen in relatie tot de gefaseerde uitbouw van toegangspoorten die parkeercapaciteit overnemen - bewaken van de globale parkeercapaciteit, regelmatige monitoring van het gebruik en eventuele bijsturing - evolutie van de bereikbaarheid per openbaar vervoer - overleg m.b.t. eventuele bijsturing		
	<i>Uitwerking</i>		
	- aanstellen onderzoeks- en studiebureau inzake mobiliteit of mobiliteitsexpert bij initiatiefnemer		
	<i>Verwante acties</i>		
	- EV.1. Opbraak van verhardingen - Inrichting recreatieve poorten - RN.1. Realisatie recreatief netwerk		

N°	Actie	Initiatiefnemer	Betrokkenen
CA.8.	Organisatie beheersing invasieve exoten		
	<i>Doel</i>		
	Komen tot een grotere efficiëntie van ingezette middelen en maatregelen inzake bestrijding van exoten	ANB + BIM + DNF + Koninklijke Schenking + projectbureau	Natuurverenigingen Naburige eigenaars
	<i>Toelichting</i>		
	- exotenbeheer ▪ preventie ▪ detectiesysteem / monitoring ▪ centrale melding ▪ afstemming bestrijdingsmaatregelen		
	<i>Uitwerking</i>		
	- afspraken tussen beheerders - ontwerp beheersingsplan		
	<i>Verwante acties</i>		

8. Communicatietraject

Om een maatschappelijk en politiek draagvlak te creëren werden er inspanningen geleverd om de zeer talrijke en erg uiteenlopende partners bij de opmaak van de structuurvisie te betrekken. De politieke en administratieve verantwoordelijken op provinciaal en gewestelijk niveau zijn uitgenodigd op de vergaderingen van de overleggroep. De voorliggende plannen worden in bilaterale contacten afgetoetst met de besturen van de gemeentes die grenzen aan het woud. Gemeentelijke administratieve verantwoordelijken voor toerisme, milieu en ruimtelijke planning zitten samen met bosexploitanten, vertegenwoordigers van de recreatiesector en Inverde in het begeleidingscomité. De boswachters geven tijdens discussievergaderingen en -wandelingen hun commentaar op de plannen. Het brede publiek volgt de vorderingen in het tijdschrift 'Zicht op Zoniën' en op de website van het platform Zoniënwoud.

De rode draad doorheen de communicatie is de bescherming en verdere versterking van de ecologische waarde van het bos in het kader van het NATURA 2000-netwerk. De vijf geselecteerde thema's zijn ecologische ontsnippering, versterking van de milieu- en natuurwaarden, uitbouw van een recreatief netwerk, sturing van de recreatie vanuit poorten en de ecologische verankering van het woud in de ruime omgeving. Deze thema's illustreren de inhoud van het structuurvisie.

Tijdens de verschillende fases van het project zorgt de actieve medewerking vanuit het **begeleidingscomité** voor de nodige reflectie op de voorgestelde plannen. De voorzitter van het begeleidingscomité is Alain Camu. Het begeleidingscomité vult de bevindingen van de inventaris aan, buigt zich over het recreatief netwerk en de poorten, bespreekt de afstemming tussen de drie gewesten en doet suggesties voor de communicatie naar het brede publiek. De presentaties en de verslagen van de vergaderingen zijn terug te vinden op de website van het communicatiebureau en het Platform Zoniënwoud.

Dit initiatief zet ook velen aan een creatieve inbreng te doen. De fietserverenigingen en de vertegenwoordigers van Nordic Walking vragen en krijgen een aparte vergadering om hun voorstellen verder te bespreken met de houtvesters en de communicatieverantwoordelijken. Tijdens twee zondagwandelingen van het Platform Zoniënwoud is er interactie over de structuurvisie en hun werkzaamheden. Onder andere de Natuurgroepering Zoniënwoud (NGZ) en Ligue des Amis de la Forêt de Soignes vzw nemen initiatieven (bvb de organisatie van het feest van de bomen) om het bewustzijn voor behoud van het woud aan te scherpen. Verder lopen via een e-mailadres vragen en opmerkingen van gebruikers en instanties (bvb milieuraad van Hoeilaart) binnen.

Tijdens het proces groeit het voorstel om een **interactieve website** op te starten. Dit voorstel ligt voor bij de gewestelijke verantwoordelijken en kan na goedkeuring verder worden ingezet voor het contact met het grote publiek.

De uitgebreide terreinkennis van de boswachters is gebruikt om samen met de projectgroep en de houtvesters de relevante problemen, de bestaande infrastructuur en de mogelijkheden van het woud in kaart te brengen. De vergaderingen en wandelingen bieden **de boswachters uit de drie gewesten** de kans om voorstellen of ingrepen voor oplossingen aan te reiken. De boswachters bekijken en becommentariëren de concepten voor de uitwerking van de poorten, het recreatief netwerk en de waterproblematiek.

De **overleggroep** groepeerde de provinciale en gewestelijke administraties. In de overleggroep zetelen ambtenaren van bovenlokaal niveau uit de drie gewesten verantwoordelijk voor infrastructuur, ruimtelijke planning, monumenten en landschappen en toerisme. De deelnemers buigen zich over de inventaris en de analyse die gemaakt is. Zij ontvangen ook een uitgebreide toelichting bij de bevindingen en plannen die zijn opgenomen in het tussentijdse rapport. Op de agenda van de vergaderingen staan de grote thema's van de structuurvisie: voorstellen voor de ecologische ontsnippering, de uitwerking van de onthaalinfrastructuur, de poorten en het recreatief netwerk. In de loop van het proces is er ruimschoots tijd om uitgebreid verduidelijkende vragen te stellen. Het projectteam peilt naar mogelijke tegenstrijdigheden met beleidsplannen en intenties van de gewestelijke overheden. De voorstellen opgenomen in de structuurvisie doorstaan de toetsing met toekomstige plannen die verband houden met het Zoniënwoud vanuit de betrokken administraties.

Waar dat nodig of nuttig is, werkt de projectgroep met **bilaterale contacten**. De plannen zijn voorgelegd en besproken met private en semi-publieke eigenaars, de NMBS, met ADEPS, Toerisme Vlaanderen en met de gemeentebesturen van de randgemeentes.

De terugkoppeling van de resultaten van de structuurvisie gebeurt op een **afsluitend ceremonieel moment**. Op deze plechtigheid bevestigen de verantwoordelijke ministers uit de drie gewesten hun steun aan de resultaten van de structuurvisie. Het ceremonieel moment vindt plaats in juli 2008. De deelnemers van het begeleidingscomité en andere geïnteresseerden zijn uitgenodigd op het afsluitend evenement. Een digitale nieuwsbrief en een verkorte versie van het eindrapport in brochurevorm maken de inhoud van het eindrapport toegankelijk voor de geïnteresseerde lezer.